

به نام خدا

جزوه کامل درس
ارزشیابی توصیفی

تنظیم کنندگان:

مجتبی پیام یار

فاطمه رنگریز

رقیه ملکی

فایل کامل از ۱۷ جلسه درس ارزشیابی توصیفی

فصل اول: کلیات

اهداف/پیامدها: از دانشجو معلم انتظار می رود

۱- ضمن آشنایی با مفاهیم آزمون، سنجش، اندازه گیری و ارزشیابی، بتواند با بحث و تبادل نظر گروهی، ارزشیابی پیشرفت تحصیلی را از منظر دیدگاه های نظری قدیم و جدید تبیین کرده و ارتباط آن را با رویکردهای «سنجش برای یادگیری» و «سنجش از یادگیری» تحلیل کند.

۲- همچنین، نظرات معلمان در رابطه با ارزشیابی پیشرفت تحصیلی را جمع آوری و با نظر خود مقایسه کرده و گزارش آن را به کلاس ارائه کند.

مفاهیم آزمون، سنجش، اندازه گیری و ارزشیابی

سوال: یادگیری فراگیران خود را چگونه اندازه گیری می کنید؟ از چه شیوه ای استفاده می کنید؟ آزمون؟ یا سنجش؟ برای ارزشیابی یادگیری فراگیران، کدام شیوه کاملتر است؟ دلیل خود را بیان کنید.

توضیحات شما دانشجویان عزیز: آزمون، زیرا سنجش، به این دلیل که هم آزمون و هم سنجش، زیرا

آزمون (Testing): آزمون عبارت است از فرایند استفاده از آزمون برای اندازه گیری حداقل یکی از ویژگیهای روانی - تربیتی. بنابراین وقتی که اندازه گیری صرفاً با استفاده از آموزن انجام می شود آزمودن صورت می پذیرد.

اندازه گیری (measurement): از آنجا که آزمون یک وسیله اندازه گیری است، هر وقت آزمودن صورت می پذیرد، یعنی آزمونی به کار می رود، نوعی اندازه گیری انجام می شود، اما هر نوع اندازه گیری الزاماً آزمودن نیست.

اندازه گیری از آزمودن مفهوم گسترده تری دارد. زیرا ممکن است اندازه گیری صورت پذیرد اما آزمون در کار نباشد؛ یعنی اندازه گیری می تواند با استفاده از وسیله دیگری به جز آزمون انجام شود. مانند زمانی که یک روانشناس بالینی می کوشد تا از راه مصاحبه با یک فرد میزان افسردگی یا اضطراب او را تعیین نماید (سیف، ۱۳۹۵).

سنجش (Assessment): زمانی که در اندازه گیری، به جای آزمون یا علاوه بر آن، وسایل دیگری به کار می روند به آن سنجش می گویند. بنابراین، سنجش نیز نوعی اندازه گیری است که مفهوم وسیع تری از آزمودن دارد (سیف، ۱۳۹۵).

سنجش به یک تحلیل جامع و چند وجهی از عملکرد گفته می شود. سنجش شامل استفاده از فنون مختلف است و تاکید زیادی بر مشاهده ی عملکرد دارد. سنجش نوعی تحلیل و پیش بینی عملکرد است در حالی که آزمون یک ابزار است، یک وسیله اندازه گیری است.

اصطلاح سنجش بیشتر در حوزه روانشناسی بالینی و آموزش و پرورش به کار می رود. آرنلدز (۱۹۹۴) در توصیف سنجش در آموزش و پرورش گفته است: اصطلاح سنجش معمولاً به مجموعه کاملی از اطلاعات که توسط معلمان درباره دانش آموزان و کلاس های شان جمع آوری و دسته بندی می شوند، اشاره می کند.

اطلاعات مربوط به دانش آموزان را می توان به طور غیر رسمی، مثلاً از راه مشاهده یا مبادله کلامی به دست آورده، همچنین این گونه اطلاعات را می توان به صورت رسمی مثلاً از طریق دادن تکلیف آزمون های مختلف و گزارش های کتبی کسب کرد. افزون بر اینها، اطلاعات مربوط کلاس های درس و آموزش معلمان نیز می تواند بخشی از سنجش به حساب آید (ص ۲۱۳).

پایگاههای نظری روشهای قدیم و جدید سنجش:

سوال: دیدگاه نظریه های یادگیری رفتارگرایی، شناخت گرایی و ساختن گرایی در مورد یادگیری چیست؟ این رویکردها در مورد سنجش یادگیری به چه نکاتی تاکید دارند؟ نظر خود را با ذکر دلیل بیان کنید.

توضیحات شما دانشجویان عزیز: رویکرد رفتارگرایی رویکرد شناخت گرایی رویکرد ساخت گرایی

شناخت گرایي / ساختن گرایي	رفتار گرایي	
<p>یادگیری واقعی حتی در ابتدایی ترین سطح مستلزم کوشش فعال یادگیرنده در ساختن دانش از راه تفکر و استدلال است. در یادگیری مبتنی بر رویکردهای شناختی و ساختن گرایي (غیر رفتاری) تفکر یا اندیشیدن جای مهمی دارد.</p>	<p>یادگیری در گام های کوچک صورت می پذیرد و یادگیری های پیچیده از ترکیب و توالی یادگیری های ساده و پایه تشکیل می شود.</p>	<p>یادگیری</p>
<p>تأکید بر یادگیری های پیچیده (تفکر، حل مسئله، استدلال، و ...) - به جای دانش و مهارت های ساده و پایه - این است که روش ها و ابزارهای سنجش به گونه ای تهیه و به کار بسته شوند که درک و فهم، حل مسئله، استدلال، تفکر، و کاربرد آموخته ها در شرایط زندگی واقعی را بسنجند.</p> <p>این کار از عهده آزمون های عینی و متداول تشکیل یافته از تکلیف کوچک و مجزا که در فرصت های زمانی نسبتاً کوتاه اجرا می شوند، بر نمی آیند.</p> <p>آنچه مورد نیاز است ابزارهای است که تکالیف پیچیده و واقعی را در اختیار یادگیرندگان بگذارند و به آنان فرصت های طولانی تری بدهند تا به انجام آن تکالیف و حل مسائل پردازند.</p>	<p>سنجش یادگیری در رویکرد رفتار گرایي بر اندازه گیری این گام های کوچک استوار است و روش ها و ابزارهایی که برای این منظور به کار می روند عمدتاً آزمون های عینی و متداول ترین آنها آزمون های چند گزینه ای هستند</p>	<p>سنجش</p>

جمع بندی: آنچه گفته شد حاکی از دو قطب کاملاً متمایز از روش های متنوع و سنجش یادگیری است. بهتر است آنها را نه در مقابل هم، بلکه به صورت مکمل یکدیگر در یک پیوستار تصور کنیم که در یک کرانه اش روش های سنجش هدف های کاملاً دقیق یادگیری (روش های قدیم) و در کرانه دیگر آن روش های سنجش هدف های کلی و پیچیده (روش های جدید) قرار دارند.

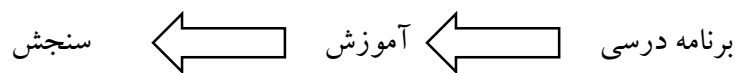
بنا به گفته لین و گرانلاند (۲۰۰۰)، «هیچ یک از ابزارهای سنجش این دو کرانه به تنهایی رضایت بخش نیست و نیازهای معلمان را بر طرف نمی کند». شرایط بهینه آن است که معلم به مجموعه متنوعی از روش های کمی و کیفی سنجش دسترسی داشته باشد و در شرایط مختلف آموزشی از هر تعداد از آنها که لازم شود، بهره مند گردد.

تأثیر سنجش بر آموزش و یادگیری دانش آموزان:

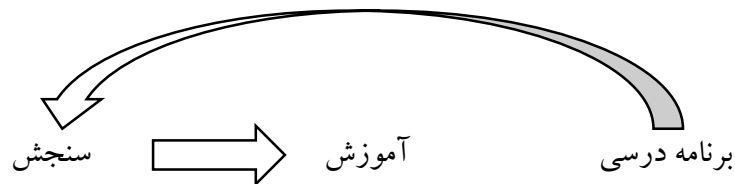
سوال: شیوه های سنجش و اندازه گیری بر فعالیت های معلم و تلاش های یادگیری دانش آموزان چه تاثیری دارد؟ آیا شیوه آموزش معلم بر سنجش یادگیری تاثیر دارد؟ یا شیوه سنجش بر آموزش تاثیر می گذارد؟

توضیحات شما دانشجویان عزیز: تاثیر آموزش بر سنجش تاثیر سنجش بر آموزش بحث و تبادل نظر کلاس در مورد هر دو شیوه

سنجش متأثر از آموزش

آموزش متأثر از سنجش

بنا به گفته پوفام (۲۰۰۲)، در موقعیت هایی که آموزش معلم بر سنجش یادگیری تاثیر دارد، وی، با بهره گیری از برنامه درسی، ابتدا هدف های آموزشی خود را تهیه می کند و به طراحی و اجرای فعالیت های آموزشی اش می پردازد، سپس به سنجش هدف ها اقدام می کند.

در موقعیت های که سنجش بر آموزش تاثیر دارد، معلم باز هم ابتدا با بهره گیری از برنامه درسی به تهیه هدف های آموزشی خود اقدام می کند، اما پس از آن به تهیه ابزار سنجش بر اساس آن هدف ها می کوشد، و در آخر فعالیت های آموزشی خود را به اجرا در می آورد.

سنجش برای یادگیری در مقابل سنجش از یادگیری:

سوال: سنجش برای یادگیری به چه معناست؟ سنجش از یادگیری چه معنی دارد؟ آیا معلمان باید اهداف یادگیری متنوع و مهم برای دانش آموزان پیش بینی کنند یا شیوه های سنجش متناسب با اهداف به کار گیرند؟

توضیحات شما دانشجویان عزیز: سنجش برای یادگیری سنجش از یادگیری بحث و تبادل نظر کلاس در مورد گرفتن اهداف و شیوه های سنجش مناسب

سنجش برای یادگیری به سنجشی گفته می شود که به طور مرتب صورت می پذیرد و اطلاعات حاصل از آن برای رفع نواقص یادگیری دانش آموزان و اشکالات آموزش معلم مورد استفاده قرار می گیرد.

سنجش از یادگیری صرفاً اطلاعاتی درباره نمره گذاری و مقایسه دانش آموزان با یکدیگر در اختیار معلم می گذارد.

باتلر و مکمان (۲۰۰۶) در رابطه با اهمیت سنجش برای یادگیری می گویند: پژوهش ها نشان داده اند زمانی که در سنجش کلاسی بازخوردهای مفید و مناسب درباره عملکرد دانش آموزان در اختیار آنان قرار داده می شود. معیارهای روشنی برای یادگیری مشخص می شود، از نتایج حاصل در جهت رشد و هدایت پیشرفت دانش آموزان استفاده می شود، در تعدیل روش های آموزشی معلم برای انطباق دادن آنها با نیازهای یادگیری دانش آموزان استفاده می شود و پیشرفت دانش آموزان (به ویژه دانش آموزان ضعیف تر) به طور چشمگیری افزایش می یابد (ص ۱۵).
با توجه به این که سنجش معلم می تواند در جریان آموزش - یادگیری تاثیر قابل توجهی داشته باشد، بهتر است معلمان بکوشند تا هم برای دانش آموزان خود هدف های یادگیری متنوع و مهم انتخاب کنند و هم روش های سنجش متناسب با آن هدف را مورد استفاده قرار دهند (سیف، ۱۳۹۷).

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی:

سوال: آیا می دانید ارزشیابی پیشرفت تحصیلی به چه معناست؟ از نظر معلمان سنت گرا چه معنایی دارد؟ از نظر دیدگاه های جدید سنجش به چه معناست؟

توضیحات شما دانشجویان عزیز: مفهوم ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دیدگاه معلمان سنت گرا در این زمینه دیدگاه های جدید سنجش در این رابطه

دیدگاه معلمان سنت گرا: بیشتر افراد، این اصطلاح را معادل «امتحان گرفتن» می پردازند؛ یعنی فعالیتی که در آن معلم سوالاتی را از محتوای درسی تدوین می کند. سپس، از دانش آموزان به صورت کتبی یا شفاهی می پرسد و بعد از دریافت پاسخ های آنان، ضمن بررسی نتایج، میزان موفقیت آن ها را به صورت نمره اعلام می کند.

به لحاظ مفهومی و عملی معنی ارزشیابی بسیار گسترده تر از این هاست. مفهوم کلیدی این واژه، «ارزش» است.

«ارزش» از «ارزیدن» است و به معنی چیزی است که نیک و پسندیده باشد. در واقع، ارزشیابی، فعلی است که در آن «ارزش ها» در امری جستجو می شوند. ارزشیابی یعنی داوری درباره ارزش یک شی یا یک فعالیت.

این داوری، بسته به موضوع مورد ارزش گذاری متفاوت خواهد بود. گاهی به دنبال ارزش گذاری یک تابلوی نقاشی و گاهی نیز به دنبال ارزش گذاری عمل کودک یا نوجوانی هستیم که تا چه اندازه با هنجارها و آداب رایج تناسب دارد.

گی (۱۹۹۱) ارزشیابی را این گونه تعریف کرده است: «ارزشیابی به یک فرایند نظام دار برای جمع آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات گفته می شود، به این منظور که تعیین شود آیا هدف های مورد نظر تحقق یافته اند یا در حال تحقق یافتن هستند و به چه میزان؟» (به نقل از سیف، ۱۳۹۵).

در این تعریف، هدف مورد نظر که فرآیند ارزشیابی برای تعیین میزان تحقق یافتن آن به اجرا در آمده، مقدار یادگیری یا پیشرفت تحصیلی فراگیران در درس مربوطه می باشد و لذا به آن ارزشیابی پیشرفت تحصیلی می گویند.

اما از نظر حسنی (۱۳۹۵) نکته قابل تامل آن است که در این تعریف عنصر چگونه تحقق اهداف و انتظارات آموزشی و بازخورد دادن برای بهبود فرایند یادگیری، مورد غفلت واقع شده است. یعنی بررسی میزان تحقق اهداف کافی نیست، بلکه باید روند یادگیری نیز مورد توجه قرار گیرد.

در واقع این نکته اساسی، که نتایج ارزشیابی ها باید در بهبود جریان یادگیری و تصمیم گیری های آموزشی مورد استفاده قرار گیرد، در تعریف بالا دیده نمی شود. چنانچه عنصر بازخورد و توجه به چگونگی تحقق اهداف به تعریف فوق افزوده شود. تعریف کاملی خواهد شد.

از نظر حسنی (۱۳۹۵) مولفه های ارزشیابی پیشرفت تحصیلی عبارتند از: الف) شناخت اهداف، انتظارات آموزشی و نشانه های تحقق آن ب) جمع آوری اطلاعات ج) تحلیل و تفسیر اطلاعات؛ داوری د) تصمیم گیری ه) بازخورد.

ارزشیابی: عبارت است از سنجش عملکرد یادگیرندگان و مقایسه نتایج با هدف های آموزشی از پیش تعیین شده، به منظور تصمیم گیری در این باره که آیا فعالیت های آموزشی معلم و کوشش های یادگیری دانش آموزان یا دانشجویان به بازده مطلوب انجامیده است یا نه؟

دانشجویان عزیز! انجام فعالیتهای زیر به یادگیری شما می افزاید. آنها را با راهنمایی استاد خود به نحو مناسب انجام دهید:

فعالیت یادگیری: بر اساس مباحث گفته شده، تعریفی نسبتاً کامل از ارزش یابی پیشرفت تحصیلی ارائه دهید.

فعالیت عملکردی: نظر چند نفر از معلمان را که مش شناسید، در مورد ارزش یابی پیشرفت تحصیلی بگیرید، سپس نظرات آنان را با نظر خود مقایسه و در کلاس ارائه دهید.

فصل دوم: ارزشیابی کیفی توصیفی چرائی و چیسیتی

اهداف/پیامدها: از دانشجو معلم انتظار می رود

۱- ضمن آشنایی با تعریف و عناصر مفهومی ارزشیابی کیفی توصیفی، بتواند با مشارکت گروهی، ضرورت تغییر رویکرد ارزشیابی کیفی توصیفی در دوره ابتدایی را تبیین کرده و ارتباط آن را با رویکردهای سه گانه ارزشیابی تحلیل کند.

۲- همچنین، ویژگی های ارزشیابی کیفی توصیفی ایران را با ویژگی های ارزشیابی کیفی توصیفی چند کشور دیگر مقایسه و گزارش آن را به کلاس ارائه کند.

سوال: دوران ابتدایی خود را به یاد آورید و بگویید که چگونه ارزشیابی می شدید؟ در حال حاضر در مدارس ابتدایی، دانش آموزان چگونه ارزشیابی می شوند؟ از نظر شما کدام شیوه مطلوب است؟ با دیگر دوستان خود بحث و گفتگو کنید.

توضیحات شما دانشجویان عزیز: شیوه ارزشیابی دوران ابتدایی تان شیوه ارزشیابی کنونی مدارس ابتدائی نقد و تحلیل شیوه های سنتی ارزشیابی و شیوه کنونی.....

تعریف ارزشیابی کیفی توصیفی: شیوه ای از ارزشیابی تحصیلی تربیتی است که اطلاعات لازم معتبر و مستند برای شناخت دقیق و همه جانبه ی فراگیران در ابعاد مختلف یادگیری، با استفاده از ابزارها و روش های مناسب مانند: آزمون ها (با تاکید بر آزمون های عملکردی) و مشاهدات در طول فرایند یاددهی-یادگیری و ... به دست می آید؛ تا بر اساس آن بازخوردهای توصیفی مورد نیاز برای کمک به یادگیری و یاددهی بهتر در فضای روانی و عاطفی مطلوب برای دانش آموز، معلم و اولیا حاصل آید (سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی راهنمای معلم در ارزشیابی توصیفی، ۱۳۹۷).

در ارزشیابی کیفی توصیفی دو موضوع کانون توجه است:

۱- فرایند یادگیری بهبود پیدا کند و فعالیت های یادگیری به درستی در کلاس جریان یابد.

۲- پیامد یادگیری مورد توجه است، بدین معنی که آیا در فرایند و در حین کوشش ها و تلاش ها، نشانه های تحقق تدریجی پیامدهای یادگیری ملاحظه می شود؟

عناصر مفهوم ارزشیابی کیفی توصیفی: توجه همزمان به فرایند و پیامد یادگیری - عاملیت دانش آموز و معلم - بازخوردهای کیفی و توصیفی - بهبود فرآیند یادگیری با انجام مداخلات فرآیندی و تصمیمی گیری - تحلیل کیفی اطلاعات - جمع آوری اطلاعات کیفی به کمک ابزارهای مناسب در فرایند.

ارتباط رویکردهای سه گانه ارزشیابی در ارزشیابی کیفی توصیفی:

ارزشیابی برای یادگیری - ارزشیابی از یادگیری - ارزشیابی به مثابه یادگیری

ارزشیابی برای یادگیری رویکردی در ارزشیابی پیشرفت تحصیلی است که در نظر دارد ارزشیابی را به جای آنکه با اندازه گیری نتیجه یادگیری، آن هم در پایان راه، انجام دهد؛ به متن و جریان یادگیری بکشانند. به گونه ای که به بهبود و تقویت جریان یادگیری بینجامد. این کار یعنی حمایتی شدن ماهیت ارزشیابی کیفی توصیفی.

ضمن آنکه استفاده از روش های خودسنجی و همسال سنجی نیز نشان از توجه به رویکرد **ارزشیابی به مثابه یادگیری** دارد.

البته این به آن معنا نیست که با این رویکرد از توجه به نتایج و پیامد یادگیری غفلت می شود، بلکه درست برعکس پیامد یادگیری، هم به صورت تدریجی و در حین فرایند به نحو دقیق و موثرتری مدنظر قرار خواهد گرفت و رویکرد **ارزشیابی از یادگیری** به شیوه و سبک خاصی نیز به کار گرفته می شود.

فعل ارزشیابی معلم نیز، در کلاس از جنس حمایت از رشد یادگیری دانش آموزان است. این تعبیر از ارزشیابی کیفی توصیفی به مثابه حمایت از رشد یادگیری مشابه تفکر مراقبتی است.

منظور از **تفکر مراقبتی** همان حمایت نیک اندیشانه و نیک خواهانه و همه جانبه از رشد و پیشرفت یادگیری دانش آموز است که معلم به لحاظ حرفه ای و اخلاقی مدعی آن است.

بهترین وجه این حمایت زمانی است که معلم با رصد فرایند یادگیری، دانش آموزان را برای حرکت پویاتر در مسیر یادگیری یاری می رساند. به عبارتی؛ از دانش آموزان در مسیر یادگیری مراقبت می کند. بی تردید این مراقبت یا

حمایت با احترام به دانش آموز و از طریق برقراری رابطه انسانی و مبتنی بر نیک خواهی نیک اندیشی صورت می گیرد (حسنی، ۱۳۹۹).

چرایی ارزشیابی کیفی توصیفی:

سوال: چرا ارزشیابی سنتی تغییر کرد؟ چرا ارزشیابی به شیوه کیفی توصیفی جایگزین شد؟ در مورد ضرورت و اهمیت هر کدام با دیگر دوستان خود بحث و گفتگو کنید.

توضیحات شما دانشجویان عزیز: ضرورت تغییر ارزشیابی سنتی ضرورت جایگزینی ارزشیابی کیفی توصیفی نقد و تحلیل اهمیت و ضرورت شیوه های سنتی ارزشیابی و شیوه کنونی

ضرورت تغییر رویکرد ارزشیابی تحصیلی در دوره ابتدائی: مسائل و مشکلاتی در زمینه رویکرد سنتی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی وجود داشت که نقدهایی را به آن وارد نمود، از جمله:

۱- فشار شدید به دانش آموز و دیگر اجزای نظام آموزشی برای کسب نمره و فراموش شدن یا کم اهمیت شدن ماهیت عمل مدرسه رفتن دانش آموز یعنی «یادگیری».

۲- محدود شدن یادگیری در مدرسه عمدتاً به سطح «حافظه» یا به بیان رایج «حافظه محوری»: نحوه ی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی به گونه ای سامان گرفته بود که دانش آموزان را به سمت انباشت حافظه و فهم مطالب و محتوای کتاب سوق می داد. جریان تدریس نیز، به پیروی و تحت تاثیر این نحوه ی ارزشیابی، همین هدف را دنبال می نمود.

۳- ایجاد اضطراب و فشار روانی در دانش آموزان که از انتقادات جدی وارد بر رویکرد سنتی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی بوده است.

۴- تغییر برنامه های درسی دوره ابتدایی در برخی دروس همچون: علوم تجربی، زبان آموزی، هنر و هدیه های آسمانی. این برنامه های درسی، رویکردهای خود را در تدریس و ارزشیابی اساساً تغییر داده بودند و معلمان بر اساس این برنامه روش های ارزشیابی خود را به صورت فرایندی و توصیفی اجرا می کردند. اما آیین نامه ارزشیابی دوره ابتدایی تغییر نکرده بود و معلمان دچار مشکل بودند. لذا باید تغییراتی در نظام ارزشیابی تحصیلی انجام می شد تا بین عناصر اصلی نظام هماهنگی به وجود آید.

۵- ضرورت مهم تر، اسناد تحولی نظام آموزشی از جمله: سند تحول بنیادین آموزش و پرورش؛ و سند برنامه درسی ملی بود. موضع این اسناد رویکردی فرایندی و کیفی در ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دوره ابتدایی است از این رو، بر

اساس این اسناد در چشم انداز تحولات نظام آموزش و پرورش تغییر رویکرد ارزشیابی تحصیلی از کمی به کیفی در دوره ابتدایی از ضروریات تلقی می شود.

با توجه به ضرورت های بیان شده، این الگوی ارزشیابی دو هدف اصلی در جریان تغییر و تحول دنبال می نماید:

۱- بهبود کیفیت فرآیند یاددهی یادگیری: عبارت است از افزایش ماندگاری ذهنی (دوام و پایداری یادگیری)، توجه به اهداف سطوح بالاتر حیطه ی شناختی، تعمیق یادگیری از طریق افزایش درگیری دانش آموزان با تکلیف و فعالیت های یادگیری، توجه به اهداف در حیطه های غیر شناختی (اجتماعی، عاطفی، بدنی و زیبایی شناختی)، افزایش فرصت یادگیری از طریق مشارکت والدین در امر یاددهی یادگیری.

در این راستا، ارزشیابی کیفی توصیفی، با تغییر تاکید از ارزشیابی پایانی به ارزشیابی تکوینی در راه بهبود یادگیری دانش آموزان گام برداشته است. این تغییر رویکرد، به افزایش تعامل بین دانش آموزان و معلم منجر خواهد شد و محور این تعامل، بازخوردهایی است که بین آنها برای بهبود یادگیری مبادله می شود. این فرایند معلم حامی و یاور دانش آموزان در محیط یادگیری است.

۲- بهبود بهداشت روانی دانش آموزان در محیط یاددهی یادگیری (کلاس، مدرسه و خانه): براساس این هدف دانش آموزان باید در محیط کلاس و حتی در خانه در آرامش به سر برند و از فعالیت های یادگیری هیچ گونه ترس و اضطرابی در دل نداشته باشند. آنان نباید برای یادگیری اجباری و کسب نمره از سوی والدین تحت فشار نادرست روانی قرار گیرند. دانش آموزان نباید با همدیگر به رقابت های استرس زا کشانده شوند. به واقع، دانش آموز باید در سفر یادگیری خود، آرامش خاطر داشته باشد.

در این راستا، ارزشیابی کیفی توصیفی با حذف حاکمیت ارزشیابی پایانی در تعیین ارتقای دانش آموزان و کاهش فضای رقابتی در محیط یادگیری، از چنین آسیب های روانی جلوگیری می کند. دانش آموزانی که در فضای یادگیری با الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی به سر می برند، به اضطراب امتحان دچار نمی شوند و اعتماد به نفس شان افزایش می یابد (حسنی، ۱۳۹۵).

چیستی ارزشیابی کیفی توصیفی:

سوال: چرا واژه کیفی برای این ارزشیابی به کار رفته است؟ چرا واژه توصیفی برای این ارزشیابی به کار رفته است؟ با دیگر دوستان خود در مورد واژه های کیفی و توصیفی در این شیوه ارزشیابی، بحث و گفتگو کنید.

توضیحات شما دانشجویان عزیز: نظر دانشجویان پیرامون واژه کیفی نظر دانشجویان پیرامون واژه توصیفی نقد و تحلیل دانشجویان کلاس

در عنوان این الگوی ارزشیابی دو واژه «کیفی» و «توصیفی» به کار رفته است.

«کیفی بودن» این الگوی ارزشیابی تحصیلی ناظر به دو عنصر مهم در آن است. از یک سو، در مرحله جمع آوری اطلاعات، ابزارهای مصاحبه، مشاهده و مانند این ها را به کار می گیرد که جنبه کیفی نیز دارند. از سوی دیگر، در مرحله تحلیل و تفسیر اطلاعات حاصل از جریان پیشرفت تحصیلی دانش آموز، به ابعاد کیفی یادگیری، مانند چگونگی یادگیری و دلایل ضعف و قوت آن، توجه می نماید.

انتخاب عنوان «توصیف» هم به سبب نوع بازخورد در این الگوی ارزشیابی است. به سخن دیگر، تاکید زیاد این الگو بر ارائه بازخوردهای توصیفی فرایندی و پایانی است که جایگزین بازخوردهای کمی (نمره) شده است. در مجموع می توان گفت، این الگو پنج ویژگی دارد که آن را از دیگر الگوهای رقیب متمایز ساخته است (حسنی، ۱۳۹۵).

ویژگی های ارزشیابی کیفی توصیفی: تاکید بر ارزشیابی تکوینی - تغییر ساختار کارنامه - تنوع ابزارهای جمع آوری اطلاعات - تغییر الگوی تصمیم گیری در باره ی تکرار پایه - تغییر الگوی بازخورد

تغییر تاکید از ارزشیابی پایانی به ارزشیابی تکوینی - ارزشیابی برای یادگیری

تغییر مقیاس کمی به کیفی: در ارزشیابی کیفی و توصیفی، مقیاس ترتیبی جایگزین نمره می شود. خلا این نوع بازخوردها را بازخوردهای توصیفی، که بامعنا و موثرند، پر می کنند و دانش آموزان را در جهت شناخت وضعیت پیشرفت یادگیری خود قرار می دهند. آنان نیز از این طریق رهنمودهایی برای بهبود یادگیری دریافت می دارند.

ارزشیابی برای یادگیری (ارزشیابی پویا، رشد دهنده و توانمند ساز): مهمترین ویژگی این نوع ارزشیابی، جهت گیری اصلاحی و درمانی آن است که در موقع مناسب به معلم و دانش آموز این فرصت و امکان را می دهد که تغییرات مطلوب را در روند فعالیت های خود، در راستای تحقق بهتر اهداف و انتظارات آموزشی به عمل آورد (تغییر الگوی بازخورد).

تنوع بخشی به ابزارهای ارزشیابی: در این الگوی ارزشیابی ابزارهای جمع آوری اطلاعات متنوع شده اند این ابزارها اطلاعات بیشتر و وسیع تری را برای معلم، فراهم می سازد و در نتیجه هم اعتبار اطلاعات به سبب تنوع در ابزارها، بیشتر می شود و هم قضاوت و داوری معلم واقعی تر و منصفانه تر می گردد.

تنوع بخشی به ابزارهای ارزشیابی: تنوع بخشی به ابزارهای جمع آوری اطلاعات برای این هدف نیز صورت می گیرد که به ابعاد مختلف پیشرفت دانش آموزان توجه شود.

اساساً، پیشرفت تحصیلی دانش آموزان امری چند بعدی است و اگر بخواهیم نگاهی صرفاً کمی به یادگیری و دانش آموزان نکنیم و تنها خطاهای او را شمارش ننمائیم، لازم است ابعاد کیفی یادگیری و پیشرفت دانش آموزان را مد نظر قرار دهیم.

ارائه گزارش پیشرفت تحصیلی به جای کارنامه کمی: گزارش پیشرفت تحصیلی شامل توصیفی از وضعیت دانش آموز است. در گزارش پیشرفت تحصیلی، والدین به روشنی در می یابند که در چه بخش از انتظارات آموزشی، قوت و ضعف دارد.

تفویض اختیار تصمیم گیری درباره ارتقا به معلم و مدرسه: در الگوی ارزشیابی کیفی و توصیفی به سبب این که اطلاعات جمع آوری شده متنوع اند و شامل داده های کمی و کیفی است. تحلیل و ترکیب این داده ها و تصمیم های آموزشی مبتنی بر آن، از جمله تصمیم گیری درباره ارتقا یافتن یا ارتقا نیافتن دانش آموزان به عهده ی معلم و شورای مدرسه است.

دانشجویان عزیز انجام فعالیتهای زیر به یادگیری شما می افزاید، آنها را با راهنمایی استاد خود به نحو مناسب انجام دهید:

فعالیت یادگیری: با تبادل نظر با دیگر دانشجویان کلاستان، ویژگی های ارزشیابی کیفی توصیفی دوره ی ابتدائی ایران را تحلیل و تفسیر کنید.

فعالیت عملکردی: در گروه های سه نفر، ویژگی های نظام ارزشیابی سه کشور دیگر را با ویژگی های ارزشیابی کیفی توصیفی ایران مقایسه کرده و نظر تحلیلی خود پیرامون نقاط قوت و ضعف آنها را به کلاس ارائه کنید، سپس گزارش مکتوب گروه خود را به استاد درس تحویل دهید.

فصل سوم: چگونگی اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی

اهداف/پیامدها: از دانشجومعلم انتظار می رود

۱- ضمن آشنایی با پیش نیازها و سازوکارهای ارزشیابی کیفی توصیفی، بتواند نمونه هایی از ابزارهای ارزشیابی کیفی توصیفی تهیه شده معلمان را تحلیل کرده و نقاط قوت و ضعف آن ها را به کلاس گزارش کند

۲- همچنین، با انتخاب دروسی از کتاب های دوره ابتدائی، نمونه ای از هر یک از ابزارهای ارزشیابی کیفی توصیفی را تولید کرده و گزارش آن را به کلاس ارائه کند.

چگونگی ارزشیابی کیفی توصیفی

ارزشیابی کیفی توصیفی - ارزشیابی برای یادگیری بهتر

ارزشیابی کیفی توصیفی - آرامش خاطر مسافر کوچک سفر یادگیری

سوال: ارزشیابی کیفی توصیفی برای اجرا چه پیش نیازهایی لازم دارد؟ این الگوی ارزشیابی، چه سازوکارهایی نیاز دارد؟ آیا این پیش نیازها و سازوکارها ویژه مدارس است یا شامل جامعه و خانواده ها هم می شود؟ با دیگر دوستان خود بحث و گفتگو کنید.

توضیحات شما دانشجویان عزیز: پیش نیازهای ارزشیابی توصیفی..... سازوکارهای ارزشیابی شامل دلایل مربوط به مدارس و جامعه و خانواده ها.....

پیش نیازهای ارزشیابی کیفی توصیفی

(همکاران ارجمند متاسفانه نمودار این صفحه اصلاً معلوم نیست، به صفحه ۳۷ pdf مراجعه کنید)

ارزشیابی کیفی توصیفی، به تحول در اجرا و تغییر در عناصری از کلاس نیازمند است، از جمله:

۱- تغییر طرز تفکر نسبت به یادگیری-یاددهی و ارزشیابی: قبل از هر اقدامی، برای اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی در کلاس درس به تغییر در روند یاددهی-یادگیری نیاز است. الگوهای معمول تدریس، برای اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی بستر مناسبی نیست و در این فرآیند، نسبت به یادگیری و جایگاه دانش آموز به کسب دیدگاه جدیدی نیاز است.

- معلم علاقمند به ارزشیابی کیفی توصیفی، باید الگوهای جدید تدریس را فرا گیرد و به کار بندد.
- تصاویر سنتی یاددهی (تدریس) این بود که معلم حجمی و ارزشیابی

در حالی که «یادگیری» از نظر یونسکو: «به درکی کلی از هر موضوع درسی گفته می شود که در آن دانش آموز به ساختن مفهومی از آن در ذهن خود می پردازد و این کار را با قرار دادن یادگیری جدید، در زمینه ی

گسترده تر دانش پایه قبلی خود انجام می دهد و می تواند به هنگام نیاز از آنچه یاد گرفته است، برای حل مشکلات غیر قابل پیش بینی در مدرسه، محیط کار و زندگی خود استفاده کند».

در این تعریف:

- دانش آموز محور یادگیری است.
- دانش آموز در جریان یادگیری فعال است
- فعال بودن دانش آموز باعث تداوم و بامعنی شدن یادگیری خواهد شد.

در نتیجه: روش های تدریس و ارزشیابی باید تغییر یابد

بنابراین: معلم هم باید نگرش و تفکر تربیتی اش را متحول سازد.

برخی باورهای رایج که باید مورد بازبینی قرار گیرند:

۱- تنها راه یادگیری تکرار و به خاطر سپردن است.

۲- اول درس می دهیم، بعد ارزشیابی می کنیم.

۳- منبع اصلی انگیزش یادگیری دانش آموز، بیرونی است، یعنی جوایز و پاداش ها عامل اصلی تحریک دانش آموز برای یادگیری است

۴- منبع اصلی اقتدار معلم در کلاس درس قدرت پاداش دادن و تنبیه کردن اوست.

۵- آزمون های مداد کاغذی تنها ابزار مناسب و معتبر ارزشیابی یادگیری دانش آموزان است.

۶- هدف ارزشیابی اندازه گیری میزان یادگیری دانش آموز و طبقه بندی و نمره دادن به آن هاست.

۷- در کلاس تنها معلم است که به طور شایسته ای می تواند دانش آموزان را ارزشیابی کند.

فعالیت کارگاهی: فرض کنید با مطالعه چند کتاب تربیتی و شرکت در چند دوره ی آموزشی به کسب دانش های جدید تربیتی نایل آمده اید و باورهای شما دگرگون شده است. اکنون باورهای قبلی و اصلاح شده ی خود در مورد شیوه تدریس و ارزشیابی از دانش آموزان را در دو ستون مجزا بنویسید و با دیگر همکلاسی تان در میان بگذارید.

عناصر مفهومی ارزشیابی کیفی توصیفی:

- توجه همزمان به فرآیند و پیامد یادگیری
- جمع آوری اطلاعات کیفی به کمک ابزارهای مناسب در فرآیند
- تحلیل کیفی اطلاعات
- بهبود فرآیند یادگیری با انجام مداخلات فرآیندی و تصمیم گیری پایانی
- بازخوردهای کیفی و توصیفی
- عاملیت دانش آموز و معلم

ارتباط رویکردهای سه گانه ارزشیابی در ارزشیابی کیفی توصیفی

ارزشیابی برای یادگیری: ارزشیابی در متن و جریان یادگیری حمایتی شدن ماهیت ارزشیابی کیفی توصیفی.

ارزشیابی به مثابه یادگیری: استفاده از روش های خودسنجی و همسال سنجی

ارزشیابی از یادگیری: توجه به نتایج و پیامد یادگیری هم به صورت تدریجی و در حین فرایند

الف) مبانی فلسفی ارزشیابی کیفی توصیفی

مبانی انسان شناختی ارزشیابی (با تاکید بر نگرش خاص دینی به انسان):

تاثیر آموزش و پرورش در مسیر حرکت رو به رشد خود از مکاتب مختلف

توجه عمده به یک جنبه از وجود متعدد انسان و برخورداری کمتر از نظام مندی کلی

مصادیق یک سونگری در امر تعلیم و تربیت:

- توجه افراطی به جسم
- تعلیم و تربیت به عنوان آمادگی
- تعلیم و تربیت به عنوان شکوفا کردن استعداد
- و تربیت به عنوان پرورش یا تشکیل ذهنی،
- توجه و تکرار به گذشته،
- عمده کردن محیط (در مکتب رفتار گرایی)

- تربیت مترادف عادت دادن،
- استفاده از حیوانات برای آزمایش و تعمیم آن به انسان،
- آموزش توأم با تکرار و تمرین
- داشتن تصویری مکانیکی از انسان (در تمام مکاتب مختلف تا نیمه دوم قرن بیستم)
- یادگیری و آموزش را یک فرآیند افزایشی دانسته؛
- اجزاء به صورت جدا از هم معنی داشته و یادگیری جزء به جزء بوده؛
- معمولاً یادگیرنده در برابر یک انگیزش محیطی واکنش نشان می دهند.

در مقابل این دیدگاهها نظریه های دیگری مطرح شده است که دو باور عمده بر آن حاکم است:

۱- یکتا بودن و اهمیت خود انسان

۲- واکنش شدید در برابر رویکردهای ماشین نگر و مادی به مطالعه انسان

ویژگی های مهم رویکرد انسان گرا:

۱- توجه بیشتر به تفکر و احساس و نه کسب دانش

۲- یادگیری یک فرآیند رشد / نتیجه بصیرت و تشخیص / آموختن حقایق و مهارت ها در رابطه با فعالیت های با معنا متشکل از اجزای مرتبط.

۳- توجه به احساس و عواطف فرد، رشد خود پنداره های مثبت، روابط انسانی مثبت فردی صادقانه.

۴- آماده کردن معلمان در حوزه نگرش ها / نه فقط در حوزه روش ها.

۵- تأکید دیدگاه کیفی بر:

انعطاف در پاسخ - ارتباط داشتن با متون درسی و نه محدود به عین مطالب درسی - توجه به کلیت و ساختار متن - شکل گروهی دادن به ارزشیابی - چند وجهی ساختن ارزشیابی - تأکید به فرآیندی ساختن ارزشیابی.

بنابراین:

- توجه به انسانی کردن تعلیم و تربیت و ظهور مکاتب انسان گرای باعث فراهم کردن زمینه بروز ارزشیابی فرآیندی،
- رویگردانی از کمیت ها ارزشیابی در مکاتب مختلف به ویژه در مکتب اسلام
- مبنا و مأخذی این مبانی عمدتاً ناشی از نوعی نگرش خاص دینی به انسان:

نگرش اسلام به انسان:

۱- وجود عقل و خرد در انسان:

- قانون مجاورت و برقراری رابطه محرک و پاسخ / کمک به افزایش محفوظات / جنبه مکانیکی و تحمیل از بیرون، ارزشیابی گامی در جهت تقویت قوه تفکر، پرورش عقل.

۲- قدرت انتخاب و آزاد بودن انسان:

- انسان آزاد است و با عقل خود سمت خیر و شر میل می نماید. خداوند دینداری را به فرد واگذار کرده و پیامبر بر مردم وکیل نیست (انعام، ۱۰۷).
- جامعه پویا نیازمند: تنوع فکری، شکستن مرزها، جسارت و شجاعت عاقلانه.
- مدنظر بودن تقویت اراده و افزودن قدرت تصمیم گیری در ارزشیابی و تعلیم و تربیت.

۳- فرآیند پویایی، تلاش و کمال جوئی انسان:

- توسعه تجارب آدمی / ایستا و ثابت نبودن شخصیت انسان.
- حرکت مداوم، جستجو و نگرش فرآیندی به تعلیم و تربیت و ارزشیابی را موجب می شود و حرکت در مسیر، به جای نتیجه و غایت ارزشمند است (سوره ق، ۴۳).

۴- توجه به تفکر انتقادی، خلاقیت و نیازهای جدید جوامع:

- تأکید با پرورش تفکر انتقادی با برنامه ریزی درسی، استقلال فکری، بیان مسئله، پرورش حواس، علاقه به بررسی، تدریس پیشرفته.

- آموختن چگونگی مشارکت، گفت و گو و روش تحقیق و کاوشگری در تعلیم و تربیت خلاق به جای ارائه محتوا در طول سال تحصیلی.

۵- توجه به عواطف و هوش هیجانی:

- توجه به ابعاد جسمانی، اجتماعی، شناختی، عاطفی و ... / پرهیز از توجه بیشتر به بعد شناختی و تقویت حافظه و ارزشیابی.
- توجه به پرورش عواطف فرد / کمک به کنترل هیجانات و آموزش مهارت‌های هیجانی ضمن افزایش عزت نفس.

جمع بندی این مبحث:

ارزشیابی در نظام آموزش و پرورش مستلزم بازنگری در سه سطح:

- ۱- در بعد اهداف: فاصله گرفتن از توجه صرف اهداف شناختی و محفوظات.
- اهداف: کیفی نگر، توجه به معنا و تقویت کننده روح آزاد منشی، اختیار و آزادی متناسب با کرامت انسانی.
- ۲- در بعد روش ها: رویگردان شدن از سختگیری های متعصبانه و ناصواب، خروج از دانش محوری به روش محوری، گریز از رقابت و توجه به مشارکت.
- روش باید به بهبود روش یادگیری، رسیدن به استنباط، تجربه درونی و نهایتاً به تکامل اندیشه فرد بیانجامد.
- ۳- در بعد ابزارها: استفاده حداقل از روش های مرسوم مداد کاغذی.
- تأکید بر عملکرد فرد با استفاده از مصاحبه و مشاهده، انجام آزمون های عملکردی برای آزمودن هم فرآورده ها و بازده های یادگیری و هم فرآیند و مراحل انجام کار فرد، استفاده از پوشه کار و توصیف مراحل رشد فرد در کارنامه توصیفی او.

ب- ضرورت تغییر رویکرد ارزشیابی کیفی توصیفی

مسائل و مشکلاتی در زمینه رویکرد سنتی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی وجود داشت که نقدها را به آن وارد نمود، از جمله:

- ۱- فشار شدید به دانش آموز و دیگر اجزای نظام آموزشی و کم اهمیت شدن یادگیری
- ۲- محدود شدن یادگیری در مدرسه عمدتاً به سطح «حافظه» یا به بیان رایج «حافظه محوری»
- ۳- ایجاد اضطراب و فشار روانی در دانش آموزان
- ۴- تغییر برنامه های درسی دوره ابتدایی در برخی دروس و عدم تغییر آئین نامه ارزشیابی
- ۵- استاد تحولی نظام آموزشی و موضع رویکرد فرآیندی و کیفی در ارزشیابی

اهداف ارزشیابی کیفی توصیفی

دو هدف اصلی:

۱- بهبود کیفیت فرآیند یاددهی یادگیری:

- افزایش ماندگاری ذهنی (دوام و پایداری یادگیری):
- توجه به اهداف سطوح بالاتر حیطه ی شناختی،
- تعمیق یادگیری از طریق افزایش درگیری دانش آموزان با تکلیف و فعالیت های یادگیری، توجه به اهداف در حیطه های غیرشناختی (اجتماعی، عاطفی، بدنی و زیبایی شناختی)،
- افزایش فرصت یادگیری از طریق مشارکت والدین در امر یاددهی یادگیری.

در این راستا، ارزشیابی کیفی توصیفی:

- تأکید از ارزشیابی پایانی به ارزشیابی تکوینی در راه بهبود یادگیری دانش آموزان؛
 - منجر به افزایش تعامل بین دانش آموزان و معلم؛
 - محور این تعامل، بازخوردها برای بهبود یادگیری است؛
 - معلم حامی و یاور دانش آموزان در محیط یادگیری است.
- ۲- بهبود بهداشت روانی دانش آموزان در محیط یاددهی یادگیری (کلاس، مدرسه و خانه).
- آرامش داشتن دانش آموزان در محیط کلاس و حتی در خانه؛
 - نداشتن هیچ گونه ترس و اضطراب؛

- یادگیری اجباری و تحت فشار روانی برای کسب نمره از سوی والدین؛
- رقابت های استرس زا؛
- آرامش خاطر دانش آموز در سفر یادگیری خود.

در این راستا، ارزشیابی کیفی توصیفی:

- حذف حاکمیت ارزشیابی پایانی در تعیین ارتقای دانش آموزان؛
- کاهش فضای رقابتی در محیط یادگیری؛
- عدم ایجاد اضطراب امتحان؛
- افزایش اعتماد به نفس شان دانش آموزان (حسنی، ۱۳۹۵).

چیستی ارزشیابی کیفی توصیفی

سوال: چرا واژه کیفی برای این ارزشیابی به کار رفته است؟ چرا واژه توصیفی برای این ارزشیابی به کار رفته است؟ با دیگر دوستان خود در مورد واژه های کیفی و توصیفی در این شیوه ارزشیابی، بحث و گفتگو کنید.

دانشجویان عزیز: کمی تأمل کرده و پاسخ های خود را یادداشت کنید تا به اتفاق مطالب این قسمت را بررسی کنیم.

توضیحات شما دانشجویان عزیز: نظر دانشجویان پیرامون واژه کیفی در ارزشیابی توصیفی نظر دانشجویان پیرامون واژه توصیفی در ارزشیابی توصیفی نقد و تحلیل دانشجویان کلاس

در عنوان این الگوی ارزشیابی دو واژه «کیفی» و «توصیفی» به کار رفته است.

۱- واژه کیفی: ناظر به دو عنصر:

- مرحله جمع آوری اطلاعات: استفاده از ابزارهای مصاحبه، مشاهده و ... / جنبه کیفی این ابزارها.
- مرحله تحلیل و تفسیر اطلاعات: حاصل از جریان پیشرفت تحصیلی دانش آموز / توجه به ابعاد کیفی یادگیری، چگونگی یادگیری و دلایل ضعف و قوت آن.

۲- واژه توصیفی:

- تأکید زیاد این الگو بر ارائه بازخوردهای توصیفی فرایندی و پایانی:

- بازخورد توصیفی جایگزین بازخوردهای کمی (نمره).

ویژگی های ارزشیابی کیفی توصیفی: تاکید بر ارزشیابی تکوینی - تغییر ساختار کارنامه - تنوع ابزارهای جمع آوری - تغییر الگوی تصمیم گیری درباره ی تکرار پایه - تغییر الگوی بازخورد.

تغییر تاکید از ارزشیابی پایانی به ارزشیابی تکوینی - ارزشیابی برای یادگیری

❖ دیگر در این شیوه ی آموزشی جدید، ارزشیابی پایانی وجود ندارد.

تغییر مقیاس کمی به کیفی: در ارزشیابی کیفی و توصیفی، مقیاس ترتیبی جایگزین نمره می شود. خلال این نوع بازخوردها را بازخوردهای توصیفی، که بامعنا و موثرند، پر می کنند و دانش آموزان را در جهت شناخت وضعیت پیشرفت یادگیری خود قرار می دهند. آنان نیز از این طریق رهنمودهایی برای بهبود یادگیری دریافت می دارند.

❖ در ارزشیابی کیفی تغییر مقیاس از فاصله ای به ترتیبی ایجاد شده است. یعنی نمرات فاصله ای از سیستم آموزشی حذف گردیده است. و دامنه صفر تا بیست را نداریم و رتبه بندی یادگیری دانش آموزان را داریم. هر گونه مقایسه نمره با رتبه بندی توسط معلم اشتباه است و تحت هیچ شرایطی نباید صورت بگیرد. مثلاً به والدین گفته شود که به طور مثال نیازمند به تلاش یعنی نمره زیر ۱۰. این گونه توصیف کردن و مقایسه کاملاً اشتباه و خطا است چون دیگر نمره ای در این نوع ارزشیابی وجود ندارد.

ارزشیابی برای یادگیری (ارزشیابی پویا، رشددهنده و توانمندساز): مهمترین ویژگی این نوع ارزشیابی، جهت گیری اصلاحی و درمانی آن است که در موقع مناسب به معلم و دانش آموز این فرصت و امکان را می دهد که تغییرات مطلوب را در روند فعالیت های خود، در راستای تحقق بهتر اهداف و انتظارات آموزشی به عمل آوری (تغییر الگوی بازخورد).

تنوع بخشی به ابزارهای ارزشیابی: در این الگوی ارزشیابی ابزارهای جمع آوری اطلاعات متنوع شده اند این ابزارها اطلاعات بیشتر و وسیع تری را برای معلم، فراهم می سازد و در نتیجه هم اعتبار اطلاعات به سبب تنوع در ابزارها، بیشتر می شود و هم قضاوت و داوری معلم واقعی تر و منصفانه تر می گردد.

تنوع بخشی به ابزارهای جمع آوری اطلاعات برای این هدف نیز صورت می گیرد که به ابعاد مختلف پیشرفت دانش آموزان توجه شود.

اساساً پیشرفت تحصیلی دانش آموزان امری چند بعدی است و اگر بخواهیم نگاهی صرفاً کمی به یادگیری و دانش آموزان نکنیم و تنها خطاهای او را شمارش ننمائیم، لازم است ابعاد کیفی یادگیری و پیشرفت دانش آموزان را مدنظر قرار دهیم.

ارائه گزارش پیشرفت تحصیلی به جای کارنامه کمی: گزارش پیشرفت تحصیلی شامل توصیفی از وضعیت دانش آموز است. در گزارش پیشرفت تحصیلی، والدین به روشنی در می یابند که در چه بخش از انتظارات آموزشی، قوت و ضعف دارد.

❖ در این شیوه جدید ارزشیابی ساختار کارنامه، به گزارش پیشرفت تحصیلی تغییر پیدا کرده است.

تفویض اختیار تصمیم گیری درباره ارتقا به معلم و مدرسه: در الگوی ارزشیابی کیفی و توصیفی به سبب این که اطلاعات جمع آوری شده متنوع اند و شامل داده های کمی و کیفی است، تحلیل و ترکیب این داده ها و تصمیم های آموزشی مبتنی بر آن، از جمله تصمیم گیری درباره ارتقا یافتن یا ارتقا نیافتن دانش آموزان به عهده ی معلم و شورای مدرسه است.

❖ پایان فصل دوم اینجا اعلام شد. و سه فعالیت زیر توسط استاد از دانشجویان خواسته شد.

دانشجوی عزیز انجام فعالیتهای زیر به یادگیری شما می افزاید. آنها را با راهنمایی استاد خود به نحو مناسب انجام دهید:

فعالیت یادگیری ۱: با مطالعه دقیق این فصل، نقشه مفهومی چرانی و چیستی ارزشیابی کیفی توصیفی را ترسیم نمائید. سعی کنید از نمادهای نوشتاری، تصویری و علائم در قالب رنگهای متنوع و خاص استفاده کنید.

فعالیت یادگیری ۲: با تبادل نظر با دیگر دانشجویان کلاس تان، ویژگی های ارزشیابی کیفی توصیفی دوره ی ابتدایی ایران را تحلیل و تفسیر کنید.

فعالیت عملکردی: در گروه های سه نفره، ویژگی های نظام ارزشیابی کیفی سه کشور دیگر را با ویژگی های ارزشیابی کیفی توصیفی ایران مقایسه کرده و نظر تحلیلی خود پیرامون نقاط قوت و ضعف آنها را به کلاس ارائه کنید. سپس گزارش مکتوب گروه خود را به استاد درس تحویل دهید.

ترسیم نقشه مفهومی مباحث از ابتدا: (همکاران گرامی، متأسفانه هیچ چیزی در این نمودار نوشته نشده است، ص ۵۱

(pdf)

فصل سوم: چگونگی اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی

اهداف / پیامدها: از دانشجو معلم انتظار می رود

۱- ضمن آشنایی با پیش نیازها و فرآیند اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی، بتواند نمونه هایی از ابزارهای ارزشیابی کیفی توصیفی تهیه شده معلمان را تحلیل کرده و نقاط قوت و ضعف آنها را به کلاس گزارش کند.

۲- همچنین، با انتخاب دروسی از کتاب های دوره ابتدائی، نمونه ای از هر یک از ابزارهای ارزشیابی کیفی توصیفی را تولید کرده و گزارش آن را به کلاس ارائه کند.

❖ در این قسمت تاکید بر این موضوع شد که برای اینکه معلم توانمندی باشد از هم اکنون فایل pdf تمام کتب درسی ابتدایی و راهنمای معلم را از سایت دفتر تالیف کتب درسی وزارت آموزش و پرورش دانلود کرده و به عنوان ذخایر اطلاعاتی در کامپیوتر شخصی داشته باشید.

ارزشیابی کیفی توصیفی - ارزشیابی برای یادگیری بهتر

ارزشیابی کیفی توصیفی - آرامش خاطر مسافر کوچک سفر یادگیری

چگونگی ارزشیابی کیفی توصیفی:

سوال: ارزشیابی کیفی توصیفی برای اجرا چه پیش نیازهایی لازم دارد؟ فرآیند اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی، شامل چه گامهایی است؟ آیا دانستن این پیش نیازها و فرآیند اجرا، ویژه مدارس است یا شامل جامعه و خانواده ها هم می شود؟ با دیگر دوستان خود بحث و گفتگو کنید.

دانشجوی عزیز: کمی تأمل کرده و پاسخ های خود را یادداشت کنید تا به اتفاق مطالب این قسمت را بررسی کنیم.

توضیحات شما دانشجویان عزیز: پیش نیازهای ارزشیابی شامل: فرایند اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی شامل دلایل مربوط به مدارس و جامعه و خانواده ها..... .

پیش نیازها و فرآیند اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی (همکاران گرامی، متأسفانه هیچ چیزی در این نمودار نوشته

نشده است، ص ۵۳ pdf)

۱- پیش نیازها ۲- فرآیند اجرا

ارزشیابی کیفی توصیفی، به تحول در اجرا و تغییر در عناصری از کلاس نیازمند است، از جمله:

۱- تغییر طرز تفکر نسبت به یادگیری-یاددهی و ارزشیابی:

- تصاویر سنتی یاددهی (تدریس): معلم حجمی و ارزشیابی
- تغییر در روند یاددهی-یادگیری برای اجرای
- الگوهای معمول تدریس، بستر نامناسبی برای اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی
- به کارگیری الگوهای جدید تدریس برای معلم علاقه مند به ارزشیابی کیفی توصیفی

«یادگیری» از نظر یونسکو

- درک کلی از هر موضوع درسی
- دانش آموز به ساختن مفهومی از آن در ذهن خود می پردازد
- در زمینه ی گسترده تر دانش پایه قبلی خود
- استفاده از آموخته ها در حل مشکلات غیر قابل پیش بینی در مدرسه، محیط کار و زندگی خود.

در اینجا که کلمه یادگیری جلوتر از یاددهی آمده است به این دلیل است که می خواهیم نقش السهم دانش آموز را در فرایند کلاسی بیشتر بکنیم.

در این تعریف:

- دانش آموز محور یادگیری
- دانش آموز در جریان یادگیری فعال
- فعال بودن دانش آموز باعث تداوم و بامعنی شدن یادگیری

در نتیجه: روش های تدریس و ارزشیابی باید تغییر یابد.

بنابراین: معلم هم باید نگرش و تفکر تربیتی اش را متحول سازد.

برخی باورهای رایج که باید مرود بازبینی قرار گیرند:

- ۱- تنها راه یادگیری تکرار و به خاطر سپردن است.
- ۲- اول درس می دهیم، بعد ارزشیابی می کنیم.
- ۳- منبع اصلی انگیزش یادگیری دانش آموز، بیرونی است، یعنی جوایز و پاداش ها عامل اصلی تحریک دانش آموز برای یادگیری است.
- ۴- منبع اصلی اقتدار معلم در کلاس درس قدرت پاداش دادن و تنبیه کردن اوست.
- ۵- آزمون های مداد کاغذی تنها ابراز مناسب و معتبر ارزشیابی یادگیری دانش آموزان است
- ۶- هدف ارزشیابی اندازه گیری میزان یادگیری دانش آموز و طبقه بندی و نمره دادن به آن هاست
- ۷- در کلاس تنها معلم است که به طور شایسته ای می تواند دانش آموزان را ارزشیابی کند.

فعالیت کارگاهی: فرض کنید با مطالعه چند کتاب تربیتی و شرکت در چند دوره ی آموزشی به کسب دانش های جدید تربیتی نایل آمده اید و باورهای شما دگرگون شده است. اکنون باورهای قبلی و اصلاح شده ی خود در مورد شیوه تدریس و ارزشیابی از دانش آموزان را در دو ستون مجزا بنویسید و با دیگر همکلاسی تان در میان بگذارید.

۲- ایجاد فضای اخلاقی در کلاس درس:

- تربیت اخلاقی یکی از اهداف و کارکردهای مهم مدرسه.
- در مدرسه با روش های مختلف
- ایجاد جو اخلاقی، یکی از مهم ترین آن ها
- ایجاد فضای اخلاقی در کلاس وظیفه معلم
- ایجاد شرایطی برای بروز ارزش های اخلاقی و یادگیری به صورت غیر مستقیم.

ر ارزشیابی کیفی توصیفی، جو اخلاقی:

- بستر و زمینه تحقیق این شیوه ی ارزشیابی

- کمک به رشد و توسعه جو اخلاقی
- کمک به درک و فهم اخلاقی دانش آموزان

شرط اساسی ایجاد فضای اخلاقی در کلاس درس

وجود روابط احترام آمیز متقابل بین معلم و دانش آموزان

۲- ایجاد فضای اخلاقی در کلاس درس

دانش آموزان در کلاس فضای اخلاقی، به شناخت ضعف ها و قوت های یادگیری خودشان علاقه مند:

فعالیت ها و اقدامات موثر در ایجاد جو اخلاقی:

۱- ایجاد احساس امنیت خاطر دانش آموزان

۲- ایجاد فضای طرح سوال برای دانش آموزان

۳- عدم تحقیق و تمسخر دانش آموزان در صورت بروز اشتباهات با توجه به تفاوت های فردی (جسمی، ذهنی و ...)

۴- ایجاد احساس راحتی دانش آموزان در گفتگوهای کلاسی

۵- واکنش مناسب معلم به درخواست های دانش آموزان

۶- پذیرفته شدن دانش آموزان در کلاس صرف نظر از قوی یا ضعیف بودن

۷- گسترش همکاری همه جانبه دانش آموزان با یکدیگر و با معلم

۸- ایجاد فضای احترام و اعتماد به یکدیگر در کلاس

۹- ایجاد فضای تلاش برای یادگیری از سوی دانش آموزان و تقویت مسئولیت پذیری

۳- تغییر شیوه ی رهبری کلاس:

- در نگاه جدید، معلم، رهبر جریان یادگیری،

- نه انتقال دهنده محتوای کتاب درسی به ذهن دانش آموزان
- معلم فراهم کننده زمینه ی مناسب برای تحقیق یادگیری مطلوب
- معلم تسهیل کننده شرایط یادگیری

فعالیت ها و اقدامات موثر در تغییر شیوه ی رهبری کلاس:

۱- توجه به فرایندهای یاددهی یادگیری

۲- توسعه مشارکت در کلاس

۳- شناخت دانش آموزان

۴- به خاطر سپردن نام دانش آموزان

۵- تشریح مقرات و قوانین کلاس و توجه آن برای دانش آموزان

۶- کاهش فضای رقابتی در کلاس

ایده انگاشتن احساس پیشرفت در دانش آموزان موجب رشد اجساس بی کفایتی در آنها خواهد شد. از سوی گز وارد کردن دانش آموزان در رقابت های خود خواهانه ی فردی برای لذت بردن از شکست دیگران نیز خطرناک است.

۷- تغییر آرایش فیزیکی کلاس در حد توان

۴- آماده نمودن و توجه والدین:

- والدین بدانند هدف این نوع ارزشیابی کمک به بهبود یادگیری است
- نه صرفاً اندازه گیری یادگیری
- آگاه شوند که در این ارزشیابی نمره (بازخورد عددی) وجود ندارد.
- و نباید از فرزندشان پرسند «چند گرفته ای؟»
- باید پرسند که «امروز در مدرسه چه یاد گرفته ای؟»

سوال: فرآیند اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی، شامل چه گامهایی است؟

- ۱- تعیین / آگاهی از اهداف و انتظارات آموزشی و نشانه های تحقق آن ها
- ۲- جمع آوری اطلاعات درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی
- ۳- تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی
- ۴- تصمیم گیری درباره ی چگونگی بهبود یادگیری
- ۵- ارائه بازخورد

فرایند اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی

شامل پنج گام است:

- گام اول - شناخت اهداف و انتظارات آموزشی: محور اصلی فعالیت های یادگیری و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی / فهم مناسبی از انتظارات.
- گام دوم - جمع آوری و سامان دهی اطلاعات: فرآیند یاددهی یادگیری نیازمند اطلاعات / متنوع بودن انتظارات آموزشی؛ تنوع اطلاعات، تنوع ابزارها و روش ها / اطلاعات متنوع، تصویر روشن تری از فرآیند یادگیری و نتایج به دست آمده از تلاش های دانش آموز، بالا بردن اعتبار تصمیم گیری های معلم.
- گام سوم - تحلیل، تفسیر و داوری: دو فعالیت نسبتاً متمایز شامل: «تحلیل و تفسیر اطلاعات» و «داوری» عملکرد دانش آموز.
- گام چهارم - تصمیم گیری: «تصمیم گیری» درباره ی چگونگی تداوم، اصلاح و بهبود یادگیری دانش آموزان. تصمیم ها باید در جهت اصلاح و تقویت جریان یادگیری و درمان ضعف های آن.
- گام پنجم - بازخورد: آگاهی یافتن دانش آموز و معلم از وضعیت توسعه و پیشرفت جریان یادگیری در کلاس درس. ارزشیابی بدون بازخورد، ناقص و ناتمام.

گام اول - شناخت اهداف و انتظارات آموزشی:

هدف: کسب مهارت طبقه بندی موجودات پیرامون خود

ملاک: طبقه بندی موجودات پیرامون

نشان ۱ - مقایسه گیاهان، جانوران، مواد و ...

نشان ۲- طبقه بندی آن ها براساس ویژگی های مشترک شان

گام اول - شناخت اهداف و انتظارات آموزشی:

هدف: کسب مهارت کار گروهی

ملاک: انجام کار گروهی

نشانه ۱- برقراری ارتباط با دیگران

نشانه ۲- رعایت نوبت در اظهار نظر کردن

نشانه ۳- توجه به نظرات دیگران

به نام خدا

فایل کامل ارزشیابی توصیفی-کیفی ابتدائی از ویدئو ۱۷ ام تا پایان ۳۶

مدرس: سرکارخانم دکتر پوران خروشی

گردآوری: فاطمه نجفی

خرداد ۹۹

فرآیند اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی

فرآیند اجرای ارزشیابی

۱- تعیین/آگاهی از اهداف و انتظارات آموزشی و نشانه های تحقق آن ها

۲- جمع آوری اطلاعات درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

۳- تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

۴- تصمیم گیری درباره ی چگونگی بهبود یادگیری

۵- ارائه بازخورد

گام اول - شناخت اهداف و انتظارات آموزشی:

مؤلف: دکتر پوران خروشی

«انتظارات» جملات کلی هستند که در باره اهداف مورد نظر فرآیند یاددهی یادگیری بیان می‌شوند. به دلیل کلی بودن، مشاهده‌ی انتظارات در عملکرد دانش آموز مشکل یا غیر ممکن است؛ نشانه‌های تحقق هر انتظار در جملات دقیق‌تر که قابلیت بررسی بیش‌تری دارند، بیان شده است.

اهداف درس علوم تجربی پایه اول و نشانه‌های تحقق آن‌ها

کسب مهارت مشاهده

نشانه‌ها:

استفاده از حواس مختلف برای شناخت مواد، اشیاء و پدیده‌های مختلف محیط
استفاده از ابزارهای ساده (مانند ذره‌بین) برای مشاهده

اهداف درس علوم تجربی پایه اول و نشانه‌های تحقق آن‌ها

کسب مهارت در تفسیر یافته‌ها براساس شواهد

نشانه‌ها:

استفاده از شواهد برای کشف روابط بین امور و پدیده‌ها
استفاده از شواهد برای اظهارنظر درباره یک موضوع
استفاده از شواهد برای پیش‌بینی یک رویداد

گام اول - شناخت اهداف و انتظارات آموزشی:

مؤلف: دکتر پوران خروشی

هدف: کسب مهارت طبقه‌بندی موجودات پیرامون خود

ملاک: طبقه‌بندی موجودات پیرامون

نشانه ۱- مقایسه گیاهان، جانوران، مواد و ...

نشانه ۲- طبقه‌بندی آن‌ها براساس ویژگی‌های مشترک شان

هدف: کسب مهارت کار گروهی

ملاک: انجام کار گروهی

نشانه ۱- برقراری ارتباط با دیگران

نشانه ۲- رعایت نوبت در اظهار نظر کردن

نشانه ۳- توجه به نظرات دیگران

گام اول - شناخت اهداف و انتظارات آموزشی

فرآیند اجرای ارزشیابی

کاربرد دیگر اهداف و نشانه‌های تحقق آنها:
شناخت ضعف‌ها و قوت‌های یادگیری دانش‌آموزان.

چگونه؟

با مشاهده وضعیت کنونی دانش‌آموز و مقایسه‌ی آن با اهداف.
مشخص شدن **فاصله او با اهداف**.

نتیجه:

بین روش تدریس و ارزشیابی **رابطه تعاملی (دوسویه)** وجود دارد.

توصیه:

- تمامی عملکرد کلاس درس را در چند انتظار آموزشی محدود خلاصه نکنیم.
- تربیت جنبه‌ها و آثار مهمی دارد:
- خوب عمل کنیم:
- به بروز پیامدهای غیر قابل پیش‌بینی آن امیدوار باشیم.
- تربیت و یادگیری، نتایج پیش‌بینی نشده‌ای نیز به همراه دارد.

ارتباط اهداف، روش تدریس و شیوه‌ی ارزشیابی در ارزشیابی کیفی توصیفی (منبع: حسینی، ۱۳۹۵)

فرآیند اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی

فرآیند اجرای ارزشیابی

گام ۲ - جمع آوری اطلاعات

الف- رویکرد جمع آوری اطلاعات	ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات	ج- نگره داری و ساماندهی اطلاعات
---------------------------------	---------------------------------	------------------------------------

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

فرآیند اجرای ارزشیابی

الف- رویکرد جمع آوری اطلاعات:

- جهت گیری کلی جمع آوری اطلاعات در الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی، **فرآیندی**.
- جمع آوری اطلاعات در **حین شکل گیری یادگیری** دانش آموزان درباره میزان و چگونگی آن.

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات:

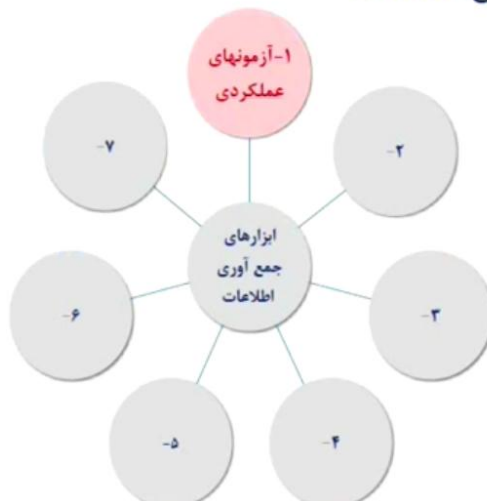
متنوع بودن انتظارات آموزشی / اطلاعات متنوع در اختیار معلم. تنوع اطلاعات، تنوع ابزارها و روش های متناسب با انتظارات.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

فرآیند اجرای ارزشیابی

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات:

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات:

فرآیند اجرای ارزشیابی

سؤال:

از منظر دیدگاه های نظری، مفهوم **عملکرد** به چه معناست؟

رفتارگرایی:

عملکرد برابر با رفتار قابل مشاهده.

نظریه رفتاری شناختی:

عملکرد به معنای انتقال یادگیری های آموخته شده (یادگیری نهفته).

هرگاه آموخته ها تحت شرایط ویژه به رفتار تبدیل شود به آن عملکرد گفته می شود.

نظریه یادگیری سازنده گرایی:

عملکرد توالی از رفتارهای پیچیده آموخته شده ای که در موقعیت های واقعی مورد استفاده قرار می گیرد.

توانایی استفاده از دانش های آموخته شده در موقعیت های زندگی یا مشابه با موقعیت های زندگی با هدف سازش با آن.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات:

فرآیند اجرای ارزشیابی

دو شرط اساسی در مدرسه:

اول: انطباق ماهیت و محتوای آموخته ها (برنامه درسی) با نیازهای یادگیرنده.

دوم: فراهم شدن شرایطی در آموزش و سنجش یادگیری شرایطی تا یادگیرنده فعالانه از دانش و مهارت های آموخته شده برای رویارویی با چالش ها و تغییرات پیوسته محیط واقعی زندگی استفاده کند (خوش خلق، ۱۳۹۱).

نمی توان عملکرد یا توانایی کاربرست آموخته های دانش آموزان به موقعیت های جدید را با آزمون های مداد کاغذی و فرم های مشاهده رفتار اندازه گیری کرد.

راهکار: «سنجش عملکرد».

سنجش عملکرد گستره وسیعی از روش های اندازه گیری برای بررسی توانایی دانش آموز در استفاده از آموخته ها در موقعیت های واقعی زندگی (ویگنز، ۲۰۰۵).

با اجرای ابزارهایی چون پروژه های تحقیقی، فرم های درجه بندی رفتار، آزمون عملکردی و... (خوش خلق، ۱۳۹۱).

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات:

فرایند اجرای ارزشیابی

تعاریف آزمون عملکردی:

استیگنز (۲۰۰۶): روش سنجشی که اساس آن بر مشاهده و قضاوت استوار است. یادگیرنده در فعالیتی که مستلزم به کار بستن دانش، مهارت و یا تولید یک محصول است مشغول می شود و معلم کیفیت عملکرد او را مشاهده و مورد قضاوت قرار می دهد.

نظر ویگنز (۲۰۰۵): به معنای «سنجش ابعاد فهم و توانایی کاربرست دانش و مهارت های یادگیرنده با استفاده از تکالیف واقعی زندگی است».

بروکه (۲۰۰۹): نوعی روش سنجش که در آن دانش آموز با استفاده از مهارت ها و دانش خود مسئله ای را حل؛ محصولی را تولید و یا یک مهارت خاصی را نشان می دهد.

خوش خلق (۱۳۹۱): «روش سنجشی که در آن یادگیرنده با انجام تکالیف واقعی یا مشابه با زندگی واقعی توانایی خود را در استفاده از دانش و مهارت های آموخته شده برای استدلال، حل مسئله، تولید محصول و یا اجرای یک مهارت ویژه نشان داده، سپس معلم با مشاهده عملکرد، کیفیت آن را توصیف و مورد قضاوت قرار می دهد».

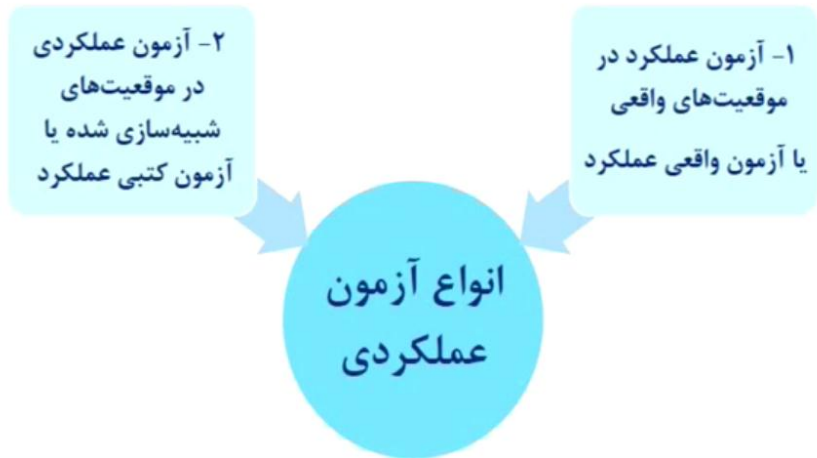

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات:

فرایند اجرای ارزشیابی

استیگنز (۲۰۰۶)، ویگنز (۲۰۰۵): آزمون عملکردی با توجه به ماهیت و نوع تکلیف یعنی داشتن مسئله؛ ابزار و وسایل ساده و دستورالعمل اجرا به دو نوع تقسیم می شود:

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات:

مراحل طراحی و تولید آزمون عملکردی

نویسنده: اجرای ارزشیابی

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات:

مراحل طراحی و تولید آزمون عملکردی

نویسنده: اجرای ارزشیابی

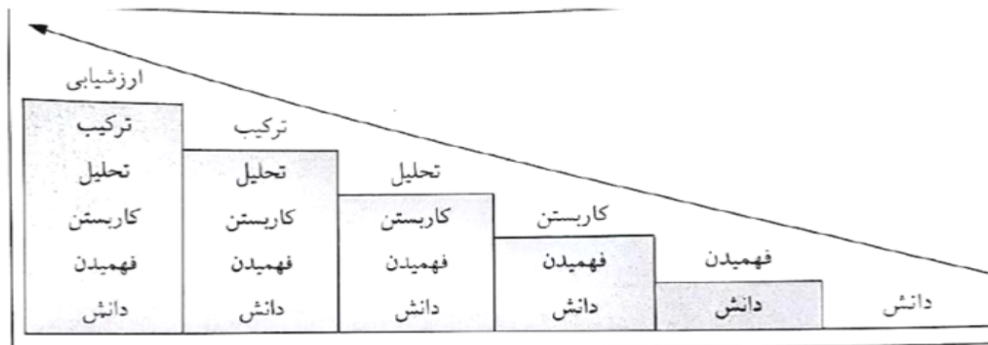
گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

فرایند اجرای ارزشیابی

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات:

مراحل طراحی و تولید آزمون عملکردی

حیطه شناختی بلوم شامل: دانش، فهمیدن، کار بستن، تحلیل، ترکیب و ارزشیابی.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

فرایند اجرای ارزشیابی

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات:

مراحل طراحی و تولید آزمون عملکردی

آندرسون و کراتون (۲۰۰۱): بعد دانش شامل چهار طبقه: ۱. دانش امور واقعی: ۲. دانش مفهومی: ۳. دانش روندی: ۴. دانش فراشناختی. بعد فرایند شناختی شامل شش طبقه: ۱. به یاد آوردن: ۲. فهمیدن: ۳. به کار بستن: ۴. تحلیل کردن: ۵. ارزشیابی کردن و ۶. آفریدن است (سیف، ۱۳۹۵). مثال: تولید راههای مختلف برای افزایش نور یک چراغ قوه بدون تغییر دادن باطری (دانش مفهومی - آفریدن).

بُعد فرایند شناختی						بُعد دانش
۱- به یاد آوردن	۲- فهمیدن	۳- به کار بستن	۴- تحلیل کردن	۵- ارزشیابی کردن	۶- آفریدن	
						الف - دانش امور واقعی
						ب - دانش مفهومی
						پ - دانش روندی
						ت - دانش فراشناختی

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

فرآیند اجرای ارزشیابی

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات:
مراحل طراحی و تولید آزمون عملکردی
طبقه بندی چهار سطحی استگینز و ویگنز (۲۰۰۶)
توجه به چهار حوزه:

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

فرآیند اجرای ارزشیابی

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات:
مراحل طراحی و تولید آزمون عملکردی
طبقه بندی چهار سطحی استگینز و ویگنز (۲۰۰۶)

توجه به چهار حوزه:

- ۱- **دانش:** اطلاعات جزئی و کلی در مورد واقعیت‌ها و روش‌ها، روابط میان عناصر یک ساخت کلی، چگونگی انجام کارها و مهارت‌های مربوط به موضوعات.
- ۲- **استدلال:** توانایی معنادادن به امور و استخراج منطقی نتایج از واقعیت‌ها و (اصول کلی) یا واریسی منطقی نتایج حاصل از واقعیت‌ها. نقش بسیار مهمی استدلال در حل مسئله.
- ۳- **مهارت‌ها:** اجرای سلسله مراتب یک عمل یا به کار بستن دانش و استدلال در یک فعالیت معین.
- ۴- **تولید:** آفریدن یک محصول، آفریدن دانش جدید به همراه تحلیل دانش و واقعیت‌ها یا خلق یک راه‌حل و مهارت و الگو.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات:
مراحل طراحی و تولید آزمون عملکردی
طبقه بندی چهار سطحی استگینز و ویگنز (۲۰۰۶)

فرآیند اجرای ارزشیابی

هدف‌های یادگیری	تعریف مفهوم	شاخص‌های افعالی هدف‌های یادگیری
دانش	اطلاعات بنیادی که حفظ معنادار آن‌ها برای درک و فهم دیگر مهارت‌ها و تولیدات بسیار مهم است.	توصیف کردن، بازشناسی کردن، گفتن ساده، نام بردن، تعریف کردن، انتخاب کردن، جورکردن، به‌یادآوردن
استدلال مفاهیم	استفاده از دانش بنیادی و پایه برای تصمیم‌گیری و روبه‌رو شدن با مسائل	تفسیرکردن، مثال آوردن، طبقه‌بندی کردن، خلاصه کردن، مقایسه کردن، تبیین کردن (یک رابطه علت و معلولی برقرارکردن)، ترکیب کردن، تشخیص شباهت‌ها و تفاوت‌ها، به صورت فرمول درآوردن، ارزشیابی کردن، نقدکردن، بحث ننایج با دلیل
مهارت‌ها	استفاده از دانش و استدلال برای انجام عمل یا در حین انجام یک تکلیف	مشاهده کردن، صحبت کردن، استدلال، خواندن یا استدلال، اجراکردن یا استدلال، به کار بستن یا استدلال (مورد استفاده قرار دادن)
تولیدات	استفاده از دانش، استدلال و مهارت برای ایجاد یک محصول	طرح‌ریزی یک عمل نوشتن یا پوستر برای یک موضوع، پدیدآوردن یک گزارش

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات:

مراحل طراحی و تولید آزمون عملکردی

۱. نوشتن هدف یادگیری عملکرد (تعریف عملکرد):

نوشتن یک هدف یادگیری مهارتی متفاوت از نوشتن یک هدف یادگیری عملکرد.

مهارت اجرای یک عمل در یک حوزه خاصی را می‌توان با استفاده از فرم‌های مشاهده رفتاری از نوع وارسی رفتار (چک‌لیست) یا درجه‌بندی رفتار (رنج لیست) اندازه‌گیری کرد، از این رو اجرای یک مهارت خاص عملکرد نیست.

عملکرد چیزی فراتر از مهارت / شامل: قابلیت‌های یادگیری سطح بالاتری از مهارت. نشان دادن عملکرد، روبه‌رو شدن با موقعیت جدید که برای او مسئله‌آفرین، شناسایی عناصر اصلی،

متناسب با دانش و مهارت‌های آموخته‌شده، تولید یک راه‌حل و یا مهارت جدید برای مقابله با آن.

بنابراین: ترکیب چهار حیطه برای نوشتن هدف یادگیری عملکرد.

فرآیند اجرای ارزشیابی

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

فرایند اجرای ارزشیابی

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات:
مراحل طراحی و تولید آزمون عملکردی
۱. نوشتن هدف یادگیری عملکرد (تعریف عملکرد):

مثال:

از دانش آموز انتظار می‌رود: «پس از آشنایی با علائم تغییرات شیمیایی و فیزیکی، آن‌ها را با یکدیگر مقایسه کرده و از کاغذ برای نشان دادن این تغییرات استفاده کند. سپس فهرستی از تغییرات شیمیایی و فیزیکی موجود در محیط زندگی خود را تهیه و به کلاس گزارش کند.»

در این مثال:

ترکیبی از افعال دانستن (حیطه دانش)، مقایسه کردن (حیطه استدلال)،
استفاده کردن (حیطه مهارت)، و گزارش‌دهی (حیطه تولید) بهره برده است.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

فرایند اجرای ارزشیابی

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات:

مراحل طراحی و تولید آزمون عملکردی

- گام ۱ • نوشتن اهداف یادگیری به شیوه عملکرد
- گام ۲ • نوشتن ملاک‌ها و شواهد یادگیری عملکرد
- گام ۳ • نوشتن تکلیف سنجش (بافت مسئله - لوازم و تجهیزات - شیوه انجام تکلیف)
- گام ۴ • نوشتن راهنمای توصیف عملکرد و خودسنجی
- گام ۵ • بازنگری کلیه مراحل

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

فرآیند اجرای ارزشیابی

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات:

مراحل طراحی و تولید آزمون عملکردی

۲. نوشتن ملاک و شواهد آزمون عملکردی:

ملاک‌ها: وضعیت مطلوب بودن هدف‌های یادگیری یا تغییرات موردانتظار. قضاوت‌های مربوط به کیفیت عملکرد یادگیرنده در هنگام مشاهده تکالیف عینی تر شود.

سه نقش اساسی ملاک‌ها یا شواهد یادگیری در سنجش:

(۱) عملیاتی کردن هدف‌های عملکردی.

(۲) عینی تر شدن قضاوت‌های معلم در فرم‌های توصیف عملکردی.

(۳) ارائه بازخوردهای کیفی توصیفی نمادی یا نوشتاری برای اصلاح و هدایت یادگیری.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

فرآیند اجرای ارزشیابی

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات:

مراحل طراحی و تولید آزمون عملکردی

هدف یادگیری عملکردی: با جستجو در محیط پیرامون خود (در کلاس و مدرسه)، حالت‌های مختلف ماده را شناسایی و با ذکر مثال توضیح دهد. سپس آنها را با هم مقایسه کرده و دسته بندی خود را در قالب متن نوشتاری و ترسیمی ارائه کند.

ملاک ۱: مهارت تفسیر یافته‌ها در حالت‌های مختلف ماده براساس شواهد

نشانه ۱: استفاده از شواهد برای کشف روابط بین حالت‌های مختلف ماده

نشانه ۲: استفاده از شواهد برای اظهارنظر در مورد حالت‌های مختلف ماده

نشانه ۳: استفاده از شواهد برای پیش بینی حالت‌های مختلف ماده

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات:

مراحل طراحی و تولید آزمون عملکردی

فرآیند اجرای ارزشیابی

هدف یادگیری عملکرد: با جستجو در محیط پیرامون خود (در کلاس و مدرسه)، حالت‌های مختلف ماده را شناسایی و با ذکر مثال توضیح دهد. سپس آنها را با هم مقایسه کرده و دسته بندی خود را در قالب متن نوشتاری و ترسیمی ارائه کند.

ملاک ۲: تهیه گزارش

نشانه ۱: تهیه مطالب مناسب برای گزارش

نشانه ۲: تنظیم درست و منطقی مطالب گزارش

نشانه ۳: ارائه گزارش

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات:

مراحل طراحی و تولید آزمون عملکردی

فرآیند اجرای ارزشیابی

گام ۱

• نوشتن اهداف یادگیری به شیوه عملکرد

گام ۲

• نوشتن ملاک ها و شواهد یادگیری عملکرد

گام ۳

• نوشتن تکلیف سنجش (بافت مسئله - لوازم و تجهیزات - شیوه انجام تکلیف)

گام ۴

• نوشتن راهنمای توصیف عملکرد و خودسنجی

گام ۵

• بازنگری کلیه مراحل

گام سوم: نوشتن تکالیف سنجش

فرآیند اجرای ارزشیابی

۳) نوشتن تکالیف سنجش

۳-۱) نوشتن مسئله یا بافت در تکلیف:

یک موقعیت واقعی که در آن یادگیرنده با مسئله‌ای مواجه می‌شود. وجود مسئله در بافت: یادگیرنده برای رفع آن به نشان دادن عملکرد معنادار طوری که با تولید راه حل یا محصول و یا اجرای یک مهارت ویژه منجر می‌شود اقدام می‌کند.

۳-۲) پیش‌بینی لوازم و تجهیزات احتمالی برای تکلیف:

معلم برای انجام آزمون واقعی عملکرد وسایلی را در اختیار دانش آموز قرار می‌دهد تا او از آنها برای دستکاری استفاده کند و با نتایج دستکاری راه‌حلی مناسب برای مسئله طرح شده را، کشف و تولید کند.

۳-۳) نوشتن شیوه انجام تکلیف:

یادگیرنده با توجه به مسئله‌ی روبرو، با استفاده از وسایل و لوازم (در آزمون واقعی عملکرد) آزمایش‌ها و اعمالی را انجام می‌دهد تا عملکرد خود را در پیدا کردن راه‌حل یا تولید محصول نشان دهد. تحلیل؛ تفسیر / ذکر دلایل و برداشتهای خود درباره عملکرد / پاسخ‌های خود دفاع.

گام سوم: نوشتن تکالیف سنجش

فرآیند اجرای ارزشیابی

۳) نوشتن تکالیف سنجش

نمونه مسئله یا بافت در تکلیف در درس هدیه‌های آسمان پایه ششم ابتدایی:

جشن میلاد حضرت رسول (ص) و امام جعفر صادق (ع) در ایام هفته وحدت، باشکوه‌تر از سال‌های گذشته، در دبستان میلاد برگزار شد. معرفی شخصیت و زندگی حضرت محمد (ص)، قصه‌گویی، اجرای سرود، نمایش خلاق و مسابقات از فعالیت‌های شاد و مفرح مدرسه بود. مسابقه و برپایی کارگاه نقاشی و ساخت کاردستی به صورت گروهی، از جمله برنامه‌های اجرا شده ایام هفته وحدت در این مدرسه بود. معلمان کارت تبریک‌های زیبایی‌میزین به حدیثی از پیامبر اکرم (ص) را جهت هدیه به دانش‌آموزان تهیه کرده بودند. راضیه در این ایام خوشحال‌تر از روزهای قبل بود. چون با شناخت بیشتر پیامبر اسلام و خودش توانسته بود تصمیم مهمی بگیرد. او می‌دانست حضرت محمد (ص) کامل‌ترین و بی‌نظیرترین انسان است و می‌خواست تلاش کند که رفتارش شبیه پیامبر شود و کارهای ایشان را ادامه دهد. او چگونه موفق می‌شود تصمیم خود را عملی کند؟

گام سوم: نوشتن تکالیف سنجش

فرآیند اجرای ارزشیابی

۳) نوشتن تکلیف سنجش

- نمونه شیوه انجام تکلیف در درس هدیه های آسمان پایه ششم ابتدائی:**
- اگر تو به جای راضیه بودی چگونه این تصمیم را عملی می کردی؟ برای پاسخ دادن به این سؤال می توانی به سؤالات زیر پاسخ دهی:
- ۱- کدام یک از ویژگی های حضرت محمد(ص) را دوست داری؟ چرا؟
 - ۲- کدام یک از ویژگی های خودت را دوست داری؟ چرا؟
 - ۳- کدام یک از ویژگی های اخلاقی خودت را نمی پسندی؟ چرا؟
 - ۴- احساسات را نسبت به رفتارهای پیامبر بنویس.
 - ۵- فکر می کنی برای این که رفتار شایسته ای مانند پیامبر داشته باشی باید چه کارهایی انجام دهی؟ دلیل آنها را هم ذکر کن.

گام چهارم: نوشتن راهنمای توصیف عملکرد و خودسنجی

فرآیند اجرای ارزشیابی

۴) نوشتن راهنمای توصیف عملکرد و خودسنجی

- گام ۱ • نوشتن اهداف یادگیری به شیوه عملکرد
- گام ۲ • نوشتن ملاک ها و شواهد یادگیری عملکرد
- گام ۳ • نوشتن تکلیف سنجش (بافت مسئله - لوازم و تجهیزات - شیوه انجام تکلیف)
- گام ۴ • نوشتن راهنمای توصیف عملکرد و خودسنجی
- گام ۵ • بازنگری کلیه مراحل

شواهد یادگیری = سنجه های یادگیری یا نشانه های یادگیری

گام چهارم: نوشتن راهنمای توصیف عملکرد و خودسنجی

۴) نوشتن راهنمای توصیف عملکرد و خودسنجی

به شیوه‌ای که در آن فرآیند و پیامد یادگیری و یا مهارت‌های کسب‌شده از طریق تهیه و اجرای فرم‌های ساخت یافته اندازه‌گیری شود، «فرم راهنمای توصیف عملکرد» می‌گویند.

فرم راهنمای توصیف عملکرد با روش تحلیلی‌نگر در درس هدیه های آسمان

شواهد یادگیری	سطوح عملکرد	یادگیری کامل	یادگیری در حد قابل قبول	نیاز به تلاش بیشتر
۱- ویژگی های خاص و عام پیامبر را تبیین کرده است				
۲- ویژگی های خودش را فهرست کرده است				
۳- احساس خود را نسبت به ویژگی های پیامبر بیان کرده است				
۴- احساس خود را نسبت به ویژگی هایش بیان کرده است				
۵- راههایی برای از بین بردن صفات ناپسند خود ارائه داده است				
۶- پیشنهادهایی برای الگوگیری از پیامبر ارائه داده است				
باز خورد توصیفی:				

گام چهارم: نوشتن راهنمای توصیف عملکرد و خودسنجی

۴) نوشتن راهنمای توصیف عملکرد و خودسنجی

راهنمای توصیف عملکرد: برای ارائه باز خورد توصیفی.

«بازخورد» به بازگشت دادن نتایج عملکرد به یادگیرنده به منظور هدایت و اصلاح عملکرد یادگیرنده اشاره دارد (خوش خلق، ۱۳۹۱).

نکات قابل توجه در بازخورد:

آگاهی معلم یادگیرنده از وضعیت جاری عملکرد خود و ارائه راهکارهای عملی برای اصلاح.

مشخص کردن هدف یادگیری برای یادگیرنده (وضعیت مطلوب)،

تا چه اندازه با این اهداف فاصله دارد؟

با روش‌های مناسب چگونه فاصله عملکرد خود را با وضعیت مطلوب (هدف های یادگیری) کاهش و رفع کند؟

گام چهارم: نوشتن راهنمای توصیف عملکرد و خودسنجی

۴) نوشتن راهنمای توصیف عملکرد و خودسنجی

خودسنجی: به همراه راهنمای توصیف عملکرد، سؤالات خودسنجی نیز وجود دارند. معلم پس از برگرداندن آزمون‌ها، دانش‌آموز ابتدا عملکرد خود را مشاهده می‌کند، سپس با پاسخ‌دادن به این سؤالات میزان رضایت و عدم رضایت و نیز برداشته‌های خود نسبت به فاصله عملکرد جاری در رسیدن به هدف‌های یادگیری (وضعیت مطلوب) را نشان می‌دهد.

نکات قابل توجه در خودسنجی:

در مرحله خودسنجی: دانش‌آموز به اندیشه‌ورزی یعنی:

قضاوت در مورد رفتار، تحلیل قضاوت‌ها، تفسیرهای فردی و ارائه راهکارها.

با اندیشه‌ورزی به:

اقدام به تولید اطلاعات جدید در مورد عملکرد فردی.

این مرحله است یادگیرنده دانش جدیدی را متفاوت با آنچه به او گفته شده، تولید می‌کند.

گام چهارم: نوشتن راهنمای توصیف عملکرد و خودسنجی

۴) نوشتن راهنمای توصیف عملکرد و خودسنجی

نمونه خودسنجی آزمون عملکردی درس هدیه های آسمان پایه ششم ابتدایی:

من با شناخت حضرت محمد (ص) همیشه دوست داشتم

اما می دانم نمی توانم این کار را انجام دهم چون

ولی باز هم شاد هستم چون می توانم

گام پنجم: بازنگری کلیه مراحل

فرآیند اجرای ارزشیابی

۵) بازنگری کلیه مراحل

- گام ۱ • نوشتن اهداف یادگیری به شیوه عملکرد
- گام ۲ • نوشتن ملاک ها و شواهد یادگیری عملکرد
- گام ۳ • نوشتن تکلیف سنجش (بافت مسئله - لوازم و تجهیزات - شیوه انجام تکلیف)
- گام ۴ • نوشتن راهنمای توصیف عملکرد و خودسنجی
- گام ۵ • بازنگری کلیه مراحل

گام پنجم: بازنگری کلیه مراحل

فرآیند اجرای ارزشیابی

۵) بازنگری کلیه مراحل

در این مرحله معلم می‌تواند قبل از اجرای آزمون به بررسی ارتباط بین عناصر آزمون عملکرد با هدف‌ها و ملاک‌های یادگیری و سایر گامها اقدام کند.

پیشنهاد: این مرحله با همکاری معلمان هر پایه و در یک جلسه هم‌اندیشی انجام پذیرد (خوش خلق، ۱۳۹۱).

نکات قابل توجه در آزمون عملکردی:

- تأکید بر کاربرست دانش در محیط های واقعی و یا شبه واقعی؛
- تأکید بر سنجش مستقیم یادگیری؛
- استفاده از وسایل واقعی؛
- تشویق به تفکر باز.

یادآوری برای طراحی آزمون عملکردی:

- ۱- اهداف آموزشی مورد نظر تعریف شود.
- ۲- فعالیت متناسب با هدف مورد نظر مشخص گردد.
- ۳- دانش پیش نیاز تکلیف مورد نظر مشخص شود.
- ۴- فرآیند اجرای آزمون به دقت توضیح داده شود.
- ۵- مواد و وسایل مورد نیاز برای اجرای آزمون تعیین گردد.
- ۶- روش ارزشیابی از نتیجه و فرایند مشخص شود.

بررسی یک نمونه آزمون عملکردی

هدف یادگیری عملکرد

پس از گوش دادن به صداهای مختلف، آنها را با یکدیگر مقایسه کرده و از بعضی چیزها که صدا را از خود عبور می‌دهند، برای تولید صدا استفاده می‌کند.
ملاک‌ها و شواهد یادگیری:

ملاک:

- کسب مهارت مشاهده

شواهد:

- گوش دادن به صداهای مختلف و مقایسه آنها با یکدیگر
- برقراری ارتباط بین تولید صدا و آنچه صدا را از خود عبور می‌دهد
- تولید صدا با اجسام مختلف

بررسی یک نمونه آزمون عملکردی

بافت مسئله

زهرا برای تشخیص صداهای کلفت و نازک آزمایشی را به این صورت انجام داد. او در ۴ لیوان از کم به زیاد آب ریخت. پس از ریختن آب، به هر کدام از لیوان‌ها ضربه‌ای زد و مشاهده کرد صدای ضربه لیوان‌ها با یکدیگر فرق دارد. زهرا با این آزمایش چه چیزی می‌فهمد؟ آیا می‌تواند با زدن هر ضربه صدای کلفت و نازک تولید کند؟
وسایل مورد نیاز: چهار عدد لیوان، مقداری آب، وسیله‌ای برای ضربه زدن به لیوان‌ها

بررسی یک نمونه آزمون عملکردی

شیوه اجرای تکلیف

در چهار لیوان بلوری هم‌اندازه، مقداری آب به اندازه‌های مختلف از خیلی کم، کم، زیاد و خیلی زیاد بریزید. به سر هر لیوان چند ضربه بزنید و در جدول زیر بنویسید کدام یک از لیوان‌ها صدای کلفت یا نازک دارند. سپس به سوالات زیر جدول پاسخ دهید.

لیوان با آب خیلی زیاد	لیوان با آب زیاد	لیوان با آب کم	لیوان با آب خیلی کم

- الف- هر کدام از صداها چگونه تولید شدند؟ علت را بنویسید.
 ب- صدای کدام لیوان‌ها نازک و کدام کلفت بود؟ چرا؟
 ج- چه چیزهایی صدا را از خود عبور می‌دهند؟ دو مثال بنویسید.

بررسی یک نمونه آزمون عملکردی

جدول راهنمای توصیف عملکرد

نیاز به تلاش بیشتر	یادگیری در حد قابل قبول	یادگیری در حد خوب	یادگیری کامل	سطوح عملکرد	ملاک‌ها و شواهد یادگیری
					۱- با ضربه زدن به لیوان‌ها صداهای مختلف تولید کرده است
					۲- صداهای مختلف (کلفت و نازک) را شناسایی کرده است
					۳- دلیل تولید صدای کلفت را نوشته است
					۴- دلیل تولید صدای نازک را نوشته است
					۵- برای عبور صدا مثال‌های درست نوشته است

بررسی یک نمونه آزمون عملکردی

خودسنجی

۱- با انجام این آزمایش چه چیزهای تازه‌ای یاد گرفتیم؟

۲- برای یادگیری چه چیزهایی باید بیشتر تلاش کنم؟

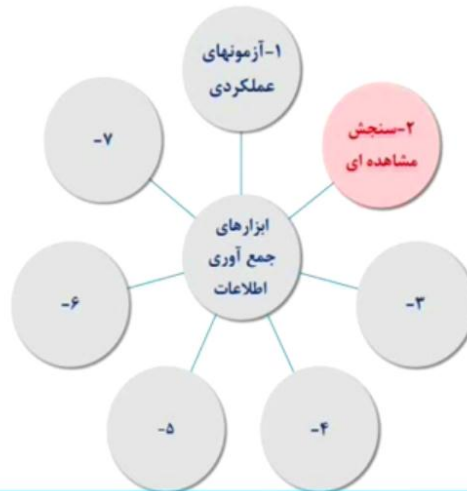
باز خورد توصیفی معلم:

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

فرآیند اجرای ارزشیابی

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

فرآیند اجرای ارزشیابی

۲- سنجش مشاهده ای (Observational assessment):

سنجش همه عملکردهای فراگیران به نحوی بر اساس مشاهده:

چه سنجش فرآیند و چه سنجش فرآورده عملکرد.

چگونه؟

ابتدا «مشاهده» رفتار؛

سپس تصمیم گیری در باره آن؛

به عبارتی، ارزشیابی آن.

بنابراین: دآوری درباره کم و کیف عملکردی یادگیرندگان با:

روشهای سنجش مشاهده ای

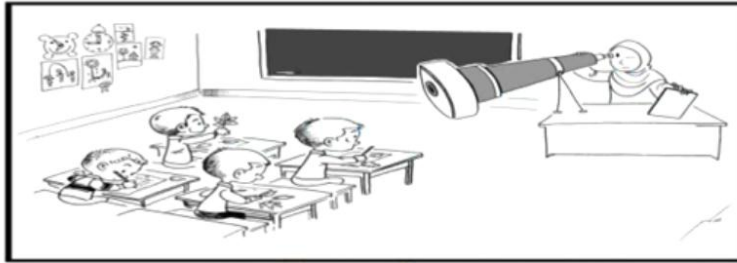
گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

فرآیند اجرای ارزشیابی

۲- سنجش مشاهده ای در ارزشیابی کیفی توصیفی:

- تأکید ارزشیابی کیفی توصیفی بر ارزشیابی نامحسوس و در شرایط عادی و طبیعی است.
- بنابراین، «مشاهده» یکی از مفیدترین روش های جمع آوری اطلاعات از کلاس درس و فرآیند یادگیری و پیشرفت دانش آموزان است.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

فرآیند اجرای ارزشیابی

۲- روش های

سنجش مشاهده ای

ب- واقعه نگاری

الف- فهرست واریسی /
مقیاس درجه بندی

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

فرآیند اجرای ارزشیابی

الف- فهرست وارسی (checklist):

- فهرستی از رفتارها، ویژگیها، فعالیتها، یا تولیدات یادگیرنده برای چک کردن حضور یا عدم حضور ماده های این فهرست (سیف، ۱۳۹۷).
- مجموعه پرسش هایی که به سنجشگر یا ارزشیاب امکان می دهند تا حضور یا عدم حضور رفتارها، اندیشه ها، رویدادها، یا کیفیتها را تعیین کنند (کوهن و سوردلیک، ۲۰۰۵).
- یک شیوه نظامدار برای گزارش داوری های مشاهده گر یا مشاهده گران.
- فهرستی از مفاهیم، مهارت ها، فرآیندها و یا نگرش های ویژه ای که معلم در نظر دارد حضور یا عدم حضور (وجود یا عدم وجود) آن را ثبت کند.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

فرآیند اجرای ارزشیابی

الف- فهرست وارسی (checklist):

کاربرد:

- ویژه سنجش فرآیند (شیوه انجام عمل):
فراگیر گام های ضروری و مناسب را در انجام یک عمل یا اجرای یک تکلیف بر می دارد یا نه؟
مثال: شرکت در بحث- اجرای یک آزمایش- حل کردن مسئله- کشیدن نقاشی- و...
- ویژه سنجش فرآورده (محصول):
نتیجه یا حاصل کار و فعالیت دانش آموز از ویژگی های مطلوب و موردنظر برخوردار است یا نه؟
مثال: طراحی- نقشه- نقاشی- گزارش- انشا- روزنامه دیواری- و...

نکته:

- فهرست وارسی تنها برای تعیین کردن حضور یا عدم حضور یک ویژگی، یا انجام گرفتن یا نگرفتن یک عمل.
- بنابراین: قضاوت در باره فرآیند یا فرآورده با مشخص کردن (بود- نبود) - (۱- / +۱) - (۱- / ۰) - (بله- نه) است.
- در نوع گروهی، برای ساده شدن بیشتر می توان در مقابل هر ویژگی و زیر اسم دانش آموز از زدن تیک زدن استفاده کرد.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

لایحه اجرایی ارزشیابی

الف- فهرست واریسی (checklist):

مراحل تولید:

- نشانه‌های هر یک از انتظارات تهیه شود
- فعالیت‌ها و شواهد تحقق انتظار آموزشی مورد نظر، به صورت عبارت‌ها و یا جملات کوتاه اما واضح و قابل مشاهده نوشته شود.
- جدول مناسبی برای این فهرست واریسی تهیه شود.
- فهرست واریسی را خودتان یک بار اجرا کنید تا نارسایی‌های آن مشخص شود.
- از همکاران در اصلاح نهایی فهرست واریسی کمک بگیرید.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

لایحه اجرایی ارزشیابی

دو هدف و نشانه‌های آن

۱- کسب مهارت خواندن

نشانه‌ها:

- رعایت نشانه‌های نوشتاری هنگام خواندن
- رعایت لحن متناسب با متن هنگام خواندن
- روان خوانی متون مشابه

۲- کسب مهارت صحبت کردن

نشانه‌ها:

- پاسخ دادن به پرسش‌ها
- بیان نظرات خود

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

وزارت آموزش عالی

دو هدف و نشانه های آن

۱- کسب مهارت در نوشتن نشانه های فارسی

نشانه ها:

مشخص کردن نشانه های فارسی (صامت و مصوت)

درست نوشتن واژه های کتاب

درست نوشتن واژه های جدید

۲- کسب مهارت در جمله نویسی

نشانه ها:

نوشتن جمله با کلمات جدید

نوشتن افکار خود در قالب جمله

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

وزارت آموزش عالی

موضوع: ماده تغییر می کند. پایه: پنجم ابتدایی درس: علوم تجربی معلم:

ردیف	مؤلفه های مورد مشاهده	اسامی دانش آموزان	رضا	سازان	بابک	امیر
۱	با مشاهده پیرامون خود فهرستی از تغییرات مواد را با ذکر نوع تغییرات آن تهیه می کند.		✓	✓	✓	✓
۲	با انجام آزمایش، نوع تغییر مواد را بیان می کند.			✓	✓	
۳	در مورد دخالت انسان در تغییر طبیعت، مفید و مضر بودن تغییرات و سرعت تغییرات، اطلاعات مفیدی جمع آوری می کند.		✓	✓		✓
۴	یافته های خود را در قالب جدولی به کلاس گزارش می دهد.		✓	✓		✓

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

لریند اجرای ارزشیابی

- نکته:

- اگر صرفاً انجام دادن یا ندادن رفتارها مورد نظر باشد فهرست وارسی روش ساده و مفیدی است.
- اما اگر درجه یا فراوانی آنها مورد سنجش باشد، باید از **مقیاس درجه بندی** استفاده کرد.

- مقیاس درجه بندی (rating scale):

- یک روش جمع آوری اطلاعات:
- برای تعیین درجه، مقدار، یا فراوانی رفتار یا ویژگی:
- جهت ثبت قضاوت در مورد عملکرد فراگیر/فراگیران در ابعاد معین ویژگی یا رفتار:
- داوری در باره ی موارد ثبت شده.

کاربرد:

- استفاده از روش **مقیاس درجه بندی**:
- هم برای ارزشیابی از فرآیند رفتار یا شیوه اجرا
- و هم برای ارزشیابی از محصول (فرآورده) رفتار.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

لریند اجرای ارزشیابی

- نکات قابل توجه:

- ارزش **مقیاس درجه بندی** در سنجش یادگیری و رشد دانش آموزان عمدتاً وابسته به **دقت تهیه** آن است.
- مقیاس درجه بندی نیز باید براساس **هدف های یادگیری** ساخته شود.
- استفاده از آن به زمینه هایی محدود گردد که برای آنها **فرصت کافی** مشاهده وجود دارد.

- اجزاء مقیاس درجه بندی:

- ۱- مجموعه ای از شواهد و نشانه های انتظارات:
- ۲- درجه بندی که قرار است انجام پذیرد.

نکته:

- یکی از انواع مقیاس های درجه بندی، **مقیاس درجه بندی نگاره ای**؛ مثال:

شواهد (سنجه ها)	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
۱- در بحث شرکت می کند.					
۲- در مورد موضوع مورد بحث، اظهار نظر می کند.					

- در ایران در سالهای اخیر، چهار درجه: **خیلی خوب - خوب - قابل قبول - نیاز به آموزش و تلاش بیشتر**.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

لریند اجرای ارزشیابی

توجه: چنانچه بخواهیم از مقیاس درجه بندی برای گروهی از دانش آموزان استفاده کنیم، می توانیم اسامی فراگیران را در ستونهای سمت چپ نوشته و در مقابل سنجه ها و زیر اسامی آنان درجه عملکرد شان را به طور خلاصه (مثلاً خ - خ - ق - ن) بنویسیم.

نام دانش آموز: پایه: پنجم ابتدائی درس: علوم تجربی
موضوع: ماده تغییر می کند. تاریخ:

ردیف	مؤلفه های مورد مشاهده	سطوح عملکرد (درجه بندی رفتار مورد مشاهده)	خیلی خوب	خوب	قابل قبول و تلاش بیشتر	نیاز به آموزش
۱	با مشاهده پیرامون خود فهرستی از تغییرات مواد را با ذکر نوع تغییرات آن تهیه می کند.		✓			
۲	با انجام آزمایش، نوع تغییر مواد را بیان می کند.			✓		
۳	در مورد دخالت انسان در تغییر طبیعت، مفید و مضر بودن تغییرات و سرعت تغییرات، اطلاعات مفیدی جمع آوری می کند.			✓		
۴	یافته های خود را در قالب جدولی به کلاس گزارش می دهد.			✓		

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

لریند اجرای ارزشیابی

ب- واقعه نگاری:

- روش مشاهده مستقیم رفتار.
- معمولاً برای اندازه گیری میزان تحقق هدفهای آموزشی در حوزه های عاطفی و روانی-حرکتی.
- مناسب برای ثبت وقایع و رویدادهایی معنی دار، که معلم در کلاس و مدرسه از دانش آموزان مشاهده می کند.
- رفتارها و فعالیت های خاصی که از دانش آموز در زمینه های مختلف سر می زند، عمدتاً موضوع خوب برای واقعه نگاری.
- قرار دادن تصویر نسبتاً کاملی از تغییرات صورت گرفته در مدت زمان معین در رفتار دانش آموز خاصی را در اختیار معلم.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

لریند اجرای ارزشیابی

عناصر واقعه نگاری:

- هر واقعه نگاری دارای دو بخش است:
- در بخش **توصیف**: نوشتن آنچه واقعاً رخ داده است (توصیف واقعی رویداد، زمان آن و وضعیت یا شرایط رویداد).
- در بخش **تفسیر**: ذکر دلایل احتمالی و راه حل ها یا نتایج مثبت و منفی.

نکات قابل توجه:

- ۱- تفسیر واقعه و اعمال پیشنهادی باید از توصیف رویداد مجزا باشد.
- ۲- آن چه ثبت می شود باید از لحاظ رشد و تحول دانش آموز یا بازده های یادگیری و هدف های آموزشی، رویداد مهمی باشد.
- ۳- آن قسمت از ویژگی یا حوزه های رفتاری، مورد مشاهده و واقعه نگاری قرار گیرد که از طرق دیگر قابل ارزشیابی نباشند.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

لریند اجرای ارزشیابی

مکان: کلاس درس

پایه: چهارم ابتدائی
مشاهده گر (معلم):

نام دانش آموز: سارا شمس
تاریخ: ۱۳۹۸/۰۹/۲۵

رویداد

چند لحظه پیش از آن که کلاس شروع شود، سارا شعری را که در باره «بهار» سروده بود، به من نشان داد. شعر بسیار زیبایی بود. به او گفتم اگر دوست دارد می تواند آن را برای کلاس بخواند. او شعرش را با صدای آرام خواند؛ مرتب به روی کاغذ نگاه می کرد، پای راستش را به جلو و عقب تکان می داد؛ و با یقه لباسش ور می رفت. وقتی که سارا شعر خواندنش را تمام کرد، سمیرا (از ردیف آخر کلاس) گفت: «من صدایت را خوب نشنیدم. ممکن است یک بار دیگر آن را با صدای بلند بخوانی؟» سارا گفت «نه» و در صندلی خود نشست.

تفسیر

سارا از نوشتن داستان و شعر لذت می برد و توانائی خلاق خود را به نمایش می گذارد. با این حال، در مقابل جمع خجول و دستپاچه به نظر می رسد. امتناع او از خواندن دوباره شعر حاکی از دستپاچی است.

پیشنهاد (راهکار):

.....
.....

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

فرآیند اجرای ارزشیابی

امتیازات روشهای سنجش مشاهده ای:

- فراهم آوردن امکاناتی برای جمع آوری اطلاعاتی پیرامون رفتارهای سازگاری، هیجانی و اجتماعی دانش آموزان.
- سنجش توانایی فرد در کاربست اطلاعات در موقعیتهای زندگی.
- برخورداری بیشتری از قدرت پیش بینی در قیاس با سایر روشهای سنجش.
- قابل استفاده با تکالیف مختلف با افراد متفاوت در تمامی سنین و سطوح تحصیلی.
- ارائه داده های هم کمی و هم کیفی.

محدودیت های روشهای سنجش مشاهده ای:

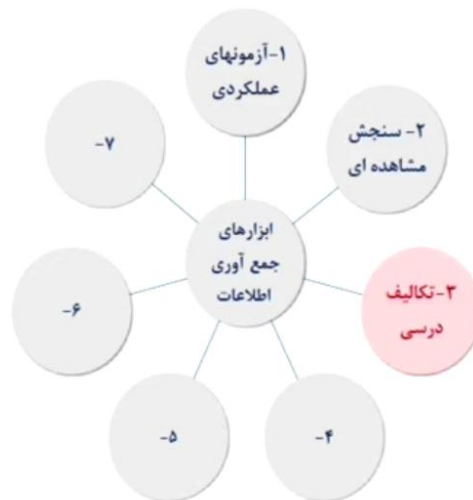
- ۱- احتمال تأثیر تعصبات و سوءگیریهای مشاهده گر یا سنجشگر.
- ۲- نیاز به صرف زیاد و استفاده از وسایل و تجهیزات.
- ۳- مشاهدات محدود همیشه نمی تواند علتهای رفتار را نشان دهد.
- ۴- ثبت مشاهده همزمان با انجام مشاهده کار بسیار دشواری است.
- ۵- قطعیت غیر موجه در مشاهدات غیرمحتاطانه (استنتاجهای ناشی از مشاهدات را باید بسیار احتمالی و فرضی تلقی کرد تا شواهد بیشتری به دست آید).

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

فرآیند اجرای ارزشیابی

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۳- تکالیف درسی (فعالیت های یادگیری)

فرآیند اجرای ارزشیابی

- یکی از ابزارهای مهم ارزشیابی.
- ارائه اطلاعات ارزشمند از یادگیری دانش آموزان با بررسی تکالیف درسی.
- ارتباط ارزشیابی و تدریس با همدیگر به مثابه یک جریان واحد با استفاده از ابزار مهم تکالیف درسی.
- طراحی تکالیف بر مبنای ارزشیابی های فرآیندی.
- کمک به بهبود یادگیری و جریان تدریس (طراحی تکالیف و فعالیت های یادگیری کامل تر و دقیق تر) با ارزشیابی های صورت گرفته از اجرای تکالیف.
- با طراحی و اجرای مناسب، هم موجب بهبود و توسعه توانمندی های دانش آموزان و هم منبعی برای ارزشیابی از پیشرفت آنان.
- در برخی موارد بسیار شبیه با آزمون های عملکردی (تفاوت بیشتر در هدف اجرا).

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۳- تکالیف درسی (فعالیت های یادگیری)

فرآیند اجرای ارزشیابی

۳.۱- براساس تعداد مخاطبان

الف- عمومی

ب- گروهی

ج- انفرادی

۳.۲- براساس هدف

الف- تمرینی (مروری)

ب- آمادگی (زمینه ساز)

ج- بسطی امتدادی

د- خلاقیتی

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۳- تکالیف درسی (فعالیت های یادگیری)

فرآیند اجرای ارزشیابی

➤ بر اساس تعداد مخاطبان:

الف- تکالیف عمومی:

(تکالیفی برای تمامی دانش آموزان کلاس):

مثال:

۲- تکالیف گروهی:

(بر اساس گروه و هدف آن تعیین شده و دانش آموزان فعالیت ها را مشارکتی اجرا می کنند):

مثال:

۳- تکالیف انفرادی:

(با توجه به تفاوت های فردی بین دانش آموزان).

مثال:

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۳- تکالیف درسی (فعالیت های یادگیری)

فرآیند اجرای ارزشیابی

➤ بر اساس هدف:

الف- تکالیف تمرینی (مروری):

➤ اجرا معمولاً به صورت کتبی و برای تثبیت یادگیری به روش تکرار و تمرین.

➤ قدیمی ترین و رایج ترین تکالیف در مدارس.

➤ ایجاد کسالت و خستگی دانش آموزان در صورت تکراری، یکنواخت و

غیرکاربردی بودن.

➤ جذاب و معنی دار شدن با طراحی متناسب با نیازهای آموزشی دانش آموز.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۳- تکالیف درسی (فعالیت های یادگیری)

فرآیند اجرای ارزشیابی

➤ بر اساس هدف:

• استفاده از فعالیت های زیر در طراحی تکالیف تمرینی:

- روخوانی یک متن،
- برجسته سازی بخش هایی از کتاب،
- تکرار اطلاعات و مفاهیم با صدای بلند،
- یادداشت برداری در کلاس،
- پاسخ دادن به پرسش های مطرح شده؛
- علامت گذاری و حاشیه نویسی،
- رونویسی مطالب کتاب،
- بازنگری مطالب،
- بازنویسی برخی مطالب،
- حل مسائل.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۳- تکالیف درسی (فعالیت های یادگیری)

فرآیند اجرای ارزشیابی

➤ بر اساس هدف:

ب- تکالیف آمادگی (زمینه ساز):

- منظور فراهم ساختن شرایط رشدی، جسمی، عاطفی و شناختی دانش آموزان برای یادگیری های جدید.
- مهیا شدن شرایط و زمینه های درونی دانش آموزان برای رخ دادن یادگیری به نحو مطلوب.
- یکی از این آمادگی ها، آمادگی شناختی.
- یادگیری بهتر: آمادگی بیشتر ذهن دانش آموزان نسبت به موضوع و مسئله جدید تدریس و زمینه آشنایی با آن.
- آثار این گونه فعالیت ها:

۱- ایجاد انگیزه در یادگیری.

۲- شناخت تفاوت های فردی دانش آموزان.

۳- رفع موانع احتمالی یادگیری.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۳- تکالیف درسی (فعالیت های یادگیری)

➤ بر اساس هدف:

ب- تکالیف آمادگی (زمینه ساز):

➤ بنابراین: ۱- تهیه و تدارک فعالیت‌هایی برای آمادگی ذهنی جهت یادگیری.
نکته: کاربرد این گونه تکالیف بیشتر برای ایجاد آمادگی در درس‌های روزهای بعد (جدید).

مثال: تدریس بخش گیاهان کتاب علوم در جلسات آتی،

➤ جمع آوری تعدادی برگ یا دانه گیاهان از پیش توسط دانش آموزان و آوردن به کلاس؛

➤ پیش مطالعه؛

➤ خلاصه برداری؛

➤ خط کشیدن زیر مطالب مهم متن آن درس؛

➤ یافتن پاسخ پرسشی مرتبط با مضمون درس آینده برای فهم بیشتر درس جدید.

فرآیند اجرای ارزشیابی

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۳- تکالیف درسی (فعالیت های یادگیری)

➤ بر اساس هدف:

ج- تکالیف بسطی امتدادی:

➤ کسب تجارب اضافه در امتداد موضوعی که یاد گرفته شده؛

➤ توسعه دانش، فهم و مهارت خود.

➤ افزایش و توسعه میزان شناخت و مهارت شاگردان از سطح مورد انتظار در برنامه درسی و کتاب درسی.

➤ به کارگیری دانش خود در موقعیت‌های غیر کلاسی و جدید.

➤ پیامد طراحی فعالیت‌هایی بدین منظور:

➤ بسط و توسعه‌ی تجارب دانش آموزان:

➤ داشتن ارزش تربیتی بسیار.

فرآیند اجرای ارزشیابی

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۳- تکالیف درسی (فعالیت های یادگیری)

➤ بر اساس هدف:

د- تکالیف خلاقیتی:

- آثار ارزشمند توسعه خلاقیت دانش آموزان هم از جنبه فردی و هم از جنبه اجتماعی.
- طراحی این گونه تکالیف، با توجه به شناخت معلم از دانش آموزان، امری حیاتی.

➤ این فعالیت ها مستلزم:

- شناخت ظرفیت ها و توانایی های آنان از طریق ارزشیابی های به عمل آمده؛
- منجر به شناخت بهتر دانش آموزان.

نتیجه:

رسیدن معلم به شناخت درستی از ظرفیت های وجودی دانش آموزانش.

فرآیند اجرای ارزشیابی

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۳- تکالیف درسی (فعالیت های یادگیری)

➤ بر اساس هدف:

د- تکالیف خلاقیتی:

- جذاب بودن این گونه تکالیف به سبب نو و تفکر برانگیز بودن شان برای دانش آموزان.
- پیامد: ارائه پاسخ یا اثر کاملاً جدید توسط دانش آموزان با استفاده از توانایی و ابتکارشان، در صورت طراحی این نوع تکالیف در دروس مختلف.
- جایگاه خاص تخیل در فعالیت های خلاق، به ویژه در درس هنر و در نوشتن.
- مانند: نوشتن داستان ها، تکمیل داستان ها و، توصیف احساسات و عواطف، نقاشی کردن داستان ها و رویاها و ایده های جدید، تولید طرح های جدید از رنگ و خط.

بنابراین: طراحی و اجرای فعالیت های خلاق دیگر در دروس دیگر.

فرآیند اجرای ارزشیابی

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۳- تکالیف درسی (فعالیت های یادگیری)

فرایند اجرای ارزشیابی

- تکالیف ترمیمی (اصلاحی):
- تقریباً بین دو نوع «تکالیف تمرینی» و «تکالیف بسطی».
- اساساً ناظر به نقاط ضعف و قوت به دست آمده از فرایند ارزشیابی از یادگیری دانش آموزان.
- طراحی توسط معلم بر اساس اطلاعات به دست آمده از چگونگی یادگیری دانش آموزان برای رفع ضعف یادگیری یا توسعه قوت‌ها.
- ارتباط این گونه تکالیف درسی با گام «تصمیم‌گیری» (حسینی، ۱۳۹۵).

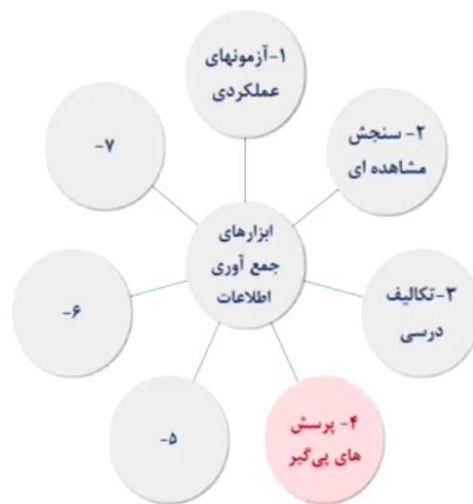
فعالیت پیشنهادی: برای هر یک از انواع تکالیف بالا، با مراجعه به کتابهای درسی دوره ابتدائی و بررسی دروس آنها، یک نمونه تکلیف مناسب طراحی و با دیگر دوستانان به اشتراک بگذارید. سپس آنها را نقد و تحلیل کنید.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

فرایند اجرای ارزشیابی

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۴- پرسش های پی گیر

فرآیند اجرای ارزشیابی

- پرسش های پی گیر: اساساً شکل گیری نوعی چرخه باز خورد بین معلم و دانش آموز.
- غیر عادی بودن این روش، در مقایسه با روش ها و ابزارهای دیگر جمع آوری اطلاعات، به لحاظ شباهت بیشتر به روش تدریس تا به ابزار ارزشیابی.
- تناسب بیشتر این روش با الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی:
 - ۱- عدم تفاوت اساسی در این الگو بین تدریس و ارزشیابی
 - ۲- یکی بودن هدف در هر دو = (یادگیری).
- فعال بودن دانش آموز، همچون معلم خویش.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۴- پرسش های پی گیر

فرآیند اجرای ارزشیابی

- از روش های تدریس شناخته شده تاریخی، نسبت به سقراط فیلسوف معروف و قراردادن در گروه روش های فعال.
- سقراط: طرح پرسش های حساب شده، کشف میزان درک شاگرد از موضوع یا مسئله و میزان خطا و صواب اندیشه اش، سوق دادن به سمت اصلاح اندیشه و تفکرش یا خلق اندیشه ای.
- گفت و گو یا پرسش های پی گیر: روشی برای ایجاد حلقه بازخورد مستمر و پویا برای شناخت معلم نسبت به میزان و نحوه درک و فهم دانش آموز از مفاهیم و موضوعات دریافتی آنها.
- ارزشیابی معلم از دانش آموز به صورت غیر مستقیم.
- طرح هر پرسش، با ارائه پاسخ، و سوق دادن دانش آموز به سمت درک وسیع تر موضوع و مفهوم شده، در نتیجه ارزشیابی پیشرفت دانش آموز.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۴- پرسش های پی گیر

فرآیند اجرای ارزشیابی

تفاوت پرسش های پی گیر با پرسش های مستمر معلمان:

پرسش های مستمر معلمان: هر جلسه با هدف آگاهی از میزان درک دانش آموزان، از محتوای دروس تدریس شده پرسیده می شود.

پرسش های پی گیر: هر پرسش و هر پاسخ می تواند بازخوردی برای طرف مقابل (معلم یا دانش آموز) باشد و به یادگیری دانش آموز منجر می شود.

از جمله مهارت های اساسی و ضروری معلمان.

ایجاد درگیری عمیق ذهنی در دانش آموزان.

آگاهی معلم از میزان درک و فهم، ضعفها و بدفهمی های دانش آموز از موضوع، با شنیدن پاسخ های او.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۴- پرسش های پی گیر

فرآیند اجرای ارزشیابی

چگونگی به کارگیری ابزار پرسش های پی گیر:

۱- افزایش زمان پاسخ گویی دانش آموز

جهت درگیری با پرسش و دادن فرصت فکر کردن.

۲- انتظار پاسخ گویی از همه دانش آموزان

و اجازه داده ندادن تنها به افراد خاصی، که حضور ذهن بهتری دارند.

۳- توجه به پاسخ های درست یا نادرست به دانش آموزان،

برای شناخت میدان درک و فهم دانش آموزان،

به منظور اصلاح بد فهمی ها و توسعه فهم آنان.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۴- پرسش های پی گیر

چگونگی به کارگیری ابزار پرسش های پی گیر:

۴- گفت و گوی دو طرفه معلم با دانش آموز / دانش آموزان:

در قالب پرسش و پاسخ شرایطی که دانش آموزان در حال فعالیت های یادگیری هستند.

۵- طرح پرسش هایی جهت کاویدن و مطالعه مسائل مهم

برای تقویت میزان فهم و قدرت تفکر دانش آموزان.

۶- مورد استفاده قرار دادن پرسش های پی گیر

در شرایط و موقعیت های متفاوت دیگر علاوه بر زمان تدریس.

مثال: دانش آموزان در حال انجام فعالیت یادگیری / تکلیف مشکل دار دانش آموزی (حسنی، ۱۳۹۵).

فرآیند اجرای ارزشیابی

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۴- پرسش های پی گیر

انواع پرسش های پی گیر:

الف- پرسش های مربوط به واقعیت ها: این نوع پرسش ها با کلمه های پرسشی: چه، چگونه، چرا و کجا مطرح می شوند. هدف از طرح این پرسش ها به دست آوردن اطلاعات از چگونگی درک و فهم دانش آموز در خصوص واقعیت هاست. مانند:

چگونه باران می بارد؟

چرا قورباغه جانوری دوزیست است؟

سیاره با ستاره چه شباهت ها و تفاوت هایی دارد؟

ب- پرسش های روشنگر: این نوع پرسش ها زمانی مطرح می شوند که معلم قصد دارد بحث را گسترش دهد و میزان فهم و درک دانش آموزان را در ابعاد دیگر موضوع را بررسی کند، مانند:

آلودگی هوا چه عوارض دیگری می تواند داشته باشد؟

آیا می توانید درباره تغییر فصل ها توضیح بیشتری بدهید؟

فرآیند اجرای ارزشیابی

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۴- پرسش های پی گیر

انواع پرسش های پی گیر:

ج- پرسش های جرایبی: این نوع پرسش ها زمانی مطرح می شوند که معلم قصد دارد از دانش آموز بخواهد برای ادعاهای (نظر و ایده) خود دلیل بیاورد یا برای حمایت از دیدگاه خود شواهد ارائه دهد. مانند: چرا شما این گونه فکر می کنید؟

دلیل شما چیست؟

برای نظرتان دلیلی دارید؟

د- پرسش های گزینشگر: این پرسش ها زمانی مطرح می شوند که معلم در نظر دارد از دانش آموز بخواهد بین چند راه، روش یا نظر، یکی یا بهترین را انتخاب کند. مانند: به نظر شما کدام روش برای رفع آلودگی هوا مناسبتر است؟

کدام راهکار پیشنهادی مفیدتر است؟

فرایند اجرای ارزشیابی

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۴- پرسش های پی گیر

انواع پرسش های پی گیر:

ه- پرسش های هدایتگر: این پرسش ها زمانی مطرح می شوند که معلم بخواهد راه جدیدی را برای بحث پیش روی دانش آموز بگشاید یا ایده و نظر خودش را در خصوص مسئله مطرح کند و بحث را به آن سو هدایت نماید. مانند:

نظر شما درباره کاربرد این روش چیست؟

و- پرسش های فرضیه ای: این نوع پرسش ها زمانی مطرح می شود که معلم بخواهد دانش آموز را به فکر وادارد تا نتایج واقعی را پیش بینی کند یا حدس بزند. مانند:

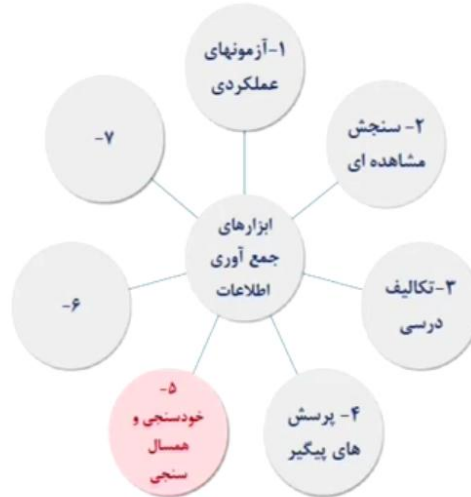
اگر کرم های خاکی یک باغچه نابود شوند برای گیاهانی که در آن

باغچه روییده اند چه اتفاقی روی می دهد؟

فرایند اجرای ارزشیابی

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۵- خودسنجی و همسال سنجی

خودسنجی عبارت است از:
ارزش یابی فرد از عملکرد (نتایج) و فعالیتها
(کوششها)ی یادگیری خودش.

➤ غیرعادی بودن در نگاه ارزشیابی های سنتی

➤ روشهای جدید ارزشیابی: رایج و مرسوم بودن این شیوه.

➤ دانش آموزان در حدتوان می توانند مسئولیت ارزشیابی از یادگیری خود را به عهده بگیرند.

➤ با این کار برای رسیدن به مهارت مهم و اساسی «خود ارزشیابی» آمادگی کسب می کنند.

➤ این مهارت؛

➤ با استفاده از آن زندگی خود را بهبود بخشند، بهتر تصمیم بگیرند و بهتر عمل کنند.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۵- خودسنجی و همسال سنجی

P 31

صحت

همسال سنجی عبارت است از:

ارزش یابی دانش آموز از عملکرد
و فعالیت های یادگیری هم کلاسی هایش
(هم سالانش).

➤ آثار تربیتی ارزشمندی در شخصیت کودکان

کاربرد: کلاس های با تراکم زیاد و مدارس چند پایه.

➤ صرفه جویی در وقت معلمان.

➤ **هدف:** توسعه روش های مشارکتی و ایجاد فضای اعتماد و همکاری در کلاس.

➤ به کارگیری به موقع و صحیح دو روش:

➤ افزایش اعتماد به نفس و ایجاد مسئولیت پذیری دانش آموز

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۵- خودسنجی و همسال سنجی

چگونگی به کارگیری خودسنجی و همسال سنجی:

۱- فراهم شدن فرصت خودسنجی برای دانش آموزان

۲- آگاهی دانش آموزان از معیارها و ملاک های کار و فعالیت مورد ارزشیابی

۳- فراهم کردن شرایطی برای ایجاد احساس آزادی عمل دانش آموزان در ارزشیابی از کار خودشان

۴- ایجاد فضای مناسب هنگام اجرای همسال سنجی

۵- استفاده کمتر از نتایج این ارزشیابی ها در گزارش پایانی، و بیشتر در فرآیند یادگیری

۶- آموختن نحوه ارائه ی بازخورد توصیفی به دانش آموزان و پرهیز از دادن نمره

۷- آموزش شیوه خودسنجی و همسال سنجی به دانش آموزان با تمرین بر روی موضوعات ساده.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۵- خودسنجی و همسال سنجی

فرآیند اجرای ارزشیابی

۱- شیوه های شفاهی خودسنجی و همسال سنجی:

الف- شیوه ارزیابی و واری عملکرد خود: ارزشیابی و نقد و نظر نتایج عملکرد توسط خود دانش آموز و ارائه بازخورد به خود یا معلم.
مانند: انتخاب آثار پوشه کار، تصحیح آزمون های مدادکاغذی.
پیامد: دانش آموزان مسئولیت بهبود یادگیری خودشان را دارند.

ب- شیوه پرسش از خود: درخواست معلم از دانش آموزان برای پرسش از خود و پاسخ دادن به پرسش ها.

➤ دانش آموزان باید پاسخ های خود را ارزیابی و در صورت نیاز اصلاح کنند.
می توان به صورت مکتوب نیز تجربه کرد.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۵- خودسنجی و همسال سنجی

فرآیند اجرای ارزشیابی

۱- شیوه های شفاهی خودسنجی و همسال سنجی:

ج- شیوه بحث و گفتگو: بین دانش آموزان در خصوص چگونگی فعالیت یادگیری و آنچه آموخته اند، بحث و گفتگو صورت می گیرد.
➤ نظرات تأییدی و اصلاحی به صورت شفاهی رد و بدل می شود.

د- شیوه جمع بندی و خلاصه کردن آموخته ها: از دانش آموزان خواسته می شود که آنچه را یاد گرفته اند، خلاصه و جمع بندی نمایند.

➤ سپس نقاط قوت و ضعف آن را بررسی و درباره آن داوری نمایند.

➤ مثال:

امروز با استفاده از میله های چوبی درباره کسر کار کردیم. فهمیدم که وقتی یک چیزی را به چند قسمت مساوی تقسیم کنیم هر قسمتش یک کسر است. مثلاً می گوئیم یکی از سه قسمت. به نظرم خوب یاد گرفته ام.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۵- خودسنجی و همسال سنجی

فرآیند اجرای ارزشیابی

۲- شیوه های کتبی خودسنجی و همسال سنجی:

الف- با استفاده از فهرست واریسی: معلم با توجه به اهداف و انتظارات هر فعالیت آموزشی، مهارتی و نگرشی به منظور انجام خودسنجی و همسال سنجی، سنجه‌هایی ساده، قابل فهم، روشن و مشخص فهرستی فراهم می‌آورد، به گونه‌ای که بر یک رفتار یا ویژگی مهم و قابل مشاهده تأکید دارد.

➤ سپس دانش‌آموز با استفاده از این ابزار، شیوه انجام عمل (فرایند) و محصول عمل (فراورده) خود و یا همسالانش را سنجش می‌نماید.

ب- با مقیاس درجه‌بندی: همان فهرست‌واریسی است، علاوه بر نشان دادن وجود یا عدم وجود یک ویژگی یا رفتار، میزان و سطح آن نیز معین می‌گردد.

➤ ابزاری که با استفاده از آن، نه تنها «بود» یا «نبود» یک ویژگی، وقوع یا عدم وقوع یک رفتار را می‌توان تأیید و ثبت کرد، بلکه مقدار یا فراوانی یا شدت و ضعف رفتار یا ویژگی را نیز تعیین می‌نماید.

➤ مانند درجه بندی: خیلی خوب، خوب، قابل قبول، نیاز به تلاش و آموزش بیشتر.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۵- خودسنجی و همسال سنجی

فرآیند اجرای ارزشیابی

۲- شیوه های کتبی خودسنجی و همسال سنجی:

ج- با جملات ناقص: معلم قبلاً لیستی از جملات ناقص (همان معیارهای تعیین یادگیری، بر اساس اهداف و انتظارات آموزشی هر درس)، در اختیار دانش‌آموز قرار می‌دهد تا با مطالعه آنها، هر جمله را کامل کند.

➤ با تکمیل جملات، آنچه نوشته می‌شود، بیانگر عملکرد خود یا همسال دانش‌آموز خواهد بود.

د- بررسی پوشه کار با همکاری معلم: هر از چندگاهی فرصتی فراهم شود تا دانش‌آموزان، با نظارت معلم ضمن مشاهده پوشه کارشان به بررسی فرآیند پیشرفت یادگیری خود بپردازند.

➤ دانش‌آموزان با این بررسی به نقاط ضعف و قوت خود در جریان یادگیری پی می‌برند و می‌توانند با کمک معلم اقداماتی را برای بهبود ضعف‌های خود را انجام دهند (حسنی، ۱۳۹۵).

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۵- خودسنجی و همسال سنجی

۲- شیوه های کتبی خودسنجی و همسال سنجی:

ه- با تصاویر: دانش آموز با استفاده از تصاویر مناسب، در خصوص یادگیری خود یا همسالانش قضاوت خواهد نمود.
مثال: ساخت آدمک هایی به رنگ قرمز و سبز و استفاده برای نشان دادن عملکرد خود و همکلاسی هایش.

فعالیت عملکردی:

روشی را برای سنجش میزان استفاد خود از این پودمان، از نظر درک و فهم، برخورد انتقادی با مباحث آن و به کار گیری مطالب آن، تهیه کنید (خود سنجی).
روش خود را با دوستانتان به اشتراک بگذارید.

ارزشیابی توصیفی جلسه هفتم

توضیحات به همراه اسلایدها

(ویدوهای ۳۷ تا ۴۲)

تنظیم: رقیه ملکی

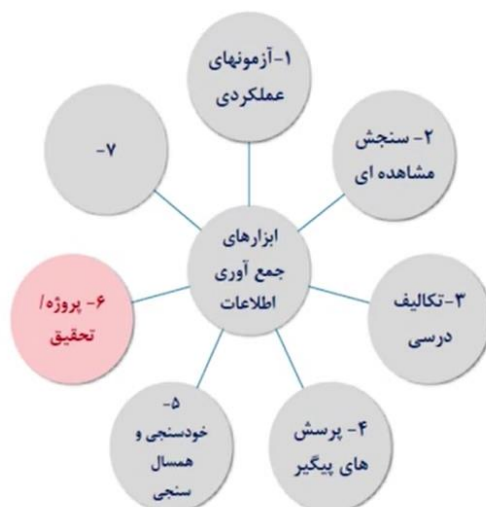
ویدئو ۳۷:

پنج ابزار ارزشیابی کیفی توصیفی را در جلسات قبلی مفصلاً توصیف کردیم. و امروز به ابزار ششم تحت عنوان پروژه خواهیم پرداخت.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

Activate Windows
Go to Settings to activate Windows.

پروژه در لفظ معلمان مدارس اغلب به عنوان "تحقیق" یاد میشود. البته بین این دو در راستای هدفی که دنبال می کنند هم وجه اشتراکاتی هست و هم تمایزاتی هم ممکن است وجود داشته باشد. پروژه در ارزشیابی کیفی توصیفی یکی از روش هایی است که فرصت مناسبی را در اختیار فراگیر قرار می دهد تا به دنبال بهبود و توسعه و تقویت یادگیری خودش باشد. پروژه یکی از روش های آموختن هم هست. با توجه به اینکه پروژه فرصتی را ایجاد می کند تا معلم یک سری فعالیت هایی را طراحی کند و در اختیار دانش آموز قرار دهد تا دانش آموز با

کنجکاوی ها و جستجوگری هایی که در این زمینه انجام می دهد اقدام به انجام آن فعالیت بکند، پس بنابراین اینجا باید شرطی برای معلم لحاظ شود؛ شرط درستی طراحی فعالیت ها.

پس اگر قرار است دانش آموز ما پروژه ای را دنبال کند ابتدا بایستی آن فعالیت مربوطه توسط معلم درست طراحی شده باشد تا بتواند به درستی دانش آموز ما را در فرآیند یادگیری سهیم کند و در این سهیم کردن باعث می شود آنچه که دانش آموز کسب کرده تثبیت بیشتری پیدا کند و پایداری آموخته های دانش آموز را به همراه دارد. اصطلاحاً از این فرصتی که با پروژه برای دانش آموز ایجاد می شود تحت عنوان **فرصت آموختن برای به کار بستن** یاد می شود. در واقع ما فرصتی ایجاد می کنیم که دانش آموز آموخته هایش را به کار بگیرد و این کاربرد خودش برای فراگیر ما آموختن را به همراه دارد. اما پروژه کجا باید اجرا شود؟ این پروژه ممکن است در کلاس درس یا مدرسه یا خارج از مدرسه توسط دانش آموز به اجرا در بیاید. عنوان این پروژه ها را چه کسی تعیین می کند؟ در تعیین عنوان یا معلم یا دانش آموز عنوان را انتخاب می کنند یا هر دو به اتفاق هم. همین روند در پروژه های دانشگاهی هم اتفاق می افتد. نکته ی دیگر تفاوت بین پروژه و تکالیف هست، پروژه از تکالیف پیچیده تر است. در انجام تکالیف حتی با دسته بندی های خاص خودش یعنی بسطی، امتدادی و خلاقیتی دانش آموز با اهداف خاص خودش پیش می رود ولی پروژه پیچیده تر از تکالیف هست. مهارت های بیشتری را به کار می گیرد و توالی این مهارت ها در سطوح بالای یادگیری هست. از پیامدهای پروژه این است که استعدادهای دانش آموز در حین انجام آن کشف می شود و با انجام پروژه اعتماد به نفس دانش آموز افزایش پیدا می کند. از طرفی دانش آموزان ما چون اگر موضوعات را خودشان هم پیشنهاد داده باشند و داوطلب انجام شده باشند پس به علایق و نیازهای دانش آموزان هم توجه در این زمینه می شود.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۶- پروژه/تحقیق

- پروژه:

➤ یکی از روشهایی که فرصت ارزشیابی توصیفی از فرآیند و حصول یادگیری دانش آموزان را فراهم می آورد.
➤ به شرط طراحی درست فعالیتها و هدایت صحیح، مؤثرترین شیوه در سهیم کردن دانش آموزان در فرآیند آموزش و پایدار کردن آموخته های آنان در حیطه های مختلف دانش، نگرش و مهارت.

- ویژگی: فراهم کردن فرصت «آموختن برای به کار بستن»
- معمولاً پیچیده تر از تکالیف معمولی اند.
- انتخاب عنوان فعالیتها توسط معلم یا دانش آموز یا با همفکری هر دو.
- محل انجام: کلاس یا خارج از کلاس یا ترکیبی از هر دو مکان.

➤ پیامدهای استفاده از پروژه در برنامه درسی:

➤ اجترام به تفاوت های فردی دانش آموزان

- توجه به علائق و نیازهای فراگیران.

➤ کشف استعدادهای آنان

روند اجرای ارزشیابی

Go to Settings to activate Windows

پروژه ها را از حیث اجرا به دو دسته تقسیم می کنند:

یک دسته پروژه ی فردی که حاصل و نتیجه یا فرآورده ای که در راستای انجام آن به دست می آید توسط یک دانش آموز هست. ممکن است یک گزارش باشد، جمع آوری یک کلکسیون باشد، مجموعه ای از تولیدات باشد و ... اما این تولید و محصول توسط یک دانش آموز صورت می گیرد.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۶- پروژه/تحقیق

- پروژه:

- شامل دو قسمت است:
- (۱) **پروژه های فردی:** یک فعالیت طولانی مدت دانش آموزی، که به نوعی فرآورده یا محصولاتی مانند یک الگو، یک گزارش، یک وسیله، یا یک مجموعه (کلکسیون) می انجامد.
- ویژگی پروژه دانش آموزی: در آن چند فعالیت مختلف با هم ترکیب می شود تا یک فرآورده به وجود آید.
- مثال: انجام یک تحقیق کتابخانه ای مستلزم انجام فعالیت های زیر:
- استفاده از منابع تحلیلی موجود در کتابخانه، خلاصه برداری از مطالب، تهیه طرح یک گزارش، تدوین مطالب مختلف جمع آوری شده، تفسیر نتایج، سازمان مطالب، و تهیه گزارش نهایی.
- نمونه های دیگر پروژه های انفرادی:
- آگهی های روزنامه ها و مجلات را جمع آوری و طبقه بندی کنید.
- یک دوربین عکاسی بسازید.

همه ی این فرآیند پروژه در عین حال که توالی دارد از پیچیدگی های خاص خود برخوردار است و دانش آموز را درگیر می کند. نوع دیگر پروژه نوع گروهی است. به این صورت که دو یا چند دانش آموز بسته به اینکه پروژه به چه تعداد افراد نیاز دارد و بسته به هدف پروژه با هم همکاری می کنند. هدف اصلی علاوه بر محصولی که ارایه می شود این است که تعیین شود دانش آموزان به صورت مشارکتی چقدر با همکاری کرده اند.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۶- پروژه/تحقیق

- (۲) **پروژه های گروهی:** در این پروژه ها دو یا چند تن از دانش آموزان همکاری می کنند.
- **هدف اصلی پروژه گروهی:** به عنوان یک وسیله سنجش، تعیین می کند آیا دانش آموزان می توانند به صورت مشارکتی با هم کار کنند و یک محصول با ارزش تولید نمایند.
- **نمونه هایی از پروژه های گروهی:**
- تهیه یک نشریه دیواری درباره یک موضوع مورد علاقه دانش آموزان
- تهیه یک گزارش درباره این که چگونه رودخانه ها شکل می گیرند.

مثلا در روزنامه دیواری میزان مشارکت در جمع آوری اطلاعاتی که هم متنی است، هم تصویری است و هم نمودارها و جداول مهم است، تهیه وسایل روزنامه دیواری و تنظیم این مطالب روی مقوا و نهایتا تنظیم زمان هایی که باید با هم همکاری بکنند که آیا داخل مدرسه است یا خارج از آن و امثال این مهم است.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات
۶- پروژه/تحقیق

- چگونگی هدایت و ارزشیابی پروژه‌های دانش آموزی:
- ۱- آگاهی دانش آموزان از هدفها و انتظارات پروژه.
 - ۲- آگاهی والدین از پروژه فرزندشان و اهداف و انتظارات آن.
 - ۳- مشخص نمودن برنامه کار انفرادی یا گروهی پروژه و زمان ارائه گزارش آن.
 - ۴- دادن فرصت کافی برای ارائه گزارش فردی یا گروهی به دانش آموزان.
 - ۵- ارزشیابی دانش آموزان براساس فهرست انتظارات (هم توسط معلم و هم با خودسنجی).

Activate Windows
Go to Settings to activate Windows.

آگاهی دانش آموزان از اهداف مهم است چون یک رویه ی نادرست کپی پیست است و ما نباید دانش آموز را به سمت و سوی کپی کردن از اینترنت سوق دهیم به همین دلیل باید اهداف را برای دانش آموز توضیح دهیم و این اهداف را به والدین هم بگوییم و میزان کار گروهی و فردی را هم مشخص بکنیم و فرصتی هم برای ارایه ی این پروژه ه ی فردی یا گروهی به آن ها داده شود و نهایتا اینکه ارزشیابی این دانش آموزان هم بایستی به اطلاع رسانده شود که بدانند بر اساس چه چیزی داریم آن ها را ارزشیابی می کنیم. اگر اهداف و انتظارات را در همان ابتدا که به دانش آموزان اطلاع می دهیم که بر فرض نوع یافته هایی که جمع آوری می کنید، فیش برداری که می کنید منابعی که استفاده می کنید، خطی که دارید گزارشتان را با آن تنظیم می کنید، چیدمان مطالبتان در آن محل، پوستر، مقوا یا برگه ای که دارید می چینید و نهایتا ارایه ی شفاهیتان و در پایان نصب آن در بردی و توضیحاتتان برای سایر دانش آموزان، این ها اطلاعاتی هستند که اگر در ابتدا به عنوان ملاک به دانش آموزان اطلاع داده شوند در پایان کار می شوند فهرست بررسی کار و به نوعی ارزشیابی آن. و نکته ی مهم تر اینکه خود دانش آموزان را هم سهیم کنیم و به عبارتی از خودسنجی هم در راستای ارزشیابی پروژه ها استفاده بکنیم.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۶- پروژه/تحقیق

❖ مزایای استفاده از پروژه:

- برانگیختن جستجوگری و کنجکاوی دانش آموزان.
- پرورش مهارت حل مسئله.
- افزایش فرصت همکاریهای مثبت بین دانش آموزان.
- افزایش مهارت نقادی و نقدپذیری.
- تولید یک محصول کیفی با استفاده از استعداد خاص خود دانش آموز.
- افزایش اعتماد به نفس دانش آموزان.
- برنامه ریزی دانش آموز برای نظم دادن به پرسشهای خود و یافتن پاسخ آنها.
- بهره جویی معلم از فرصتهای متفاوت برای ارزشیابی فراگیران.
- دادن فرصت به فراگیران برای کشف زمینه فعالیت و استعداد با انتخاب آزاد.

محقق باید از روحیه جستجوگری و کنجکاوی برخوردار باشد و خود پروژه این روحیه را برانگیخته می کند و در دانش آموزان ایجاد می کند. البته ممکن است در ابتدا با دانش آموزان داوطلب مواجه باشید. اما باید سعی کنید که کم کم با اجرای تکنیک های مناسب دانش آموزان دیگر را هم ابتدا با انجام پروژه های گروهی و سپس آرام آرام به پروژه های فردی به سمت و سوی انجام پروژه دعوت کنید.

می دانیم که در کارهای تحقیقی دانشجویی با یک مساله روبرو می شویم و به دنبال حل آن می رویم و سوالاتی را طراحی می کنیم و فرضیاتی را مطرح می کنیم و کار را تا پایان ادامه می دهیم. پروژه های دانش آموزی نیز چنین است و اگر در پروژه های دانش آموزی هم با همان شیوه ی روش علمی و گام های روش علمی پیش برویم مهارت حل مساله ی دانش آموزان را تقویت می کند.

پروژه های گروهی مبنایشان مشارکت دانش آموزان برای تولید دانش آموزان است. در این راستا باید سعی کنیم همکاری های مثبت دانش آموزان افزایش پیدا کند. در اینجا نکته ای که هست بچه های ابتدایی اختلافاتشان خیلی زودگذر است و بلافاصله با هم به حالت اولیه بر می گردند و مثل بزرگسالان نیستند که دلگیری هایشان را به مدت طولانی ادامه دهند. به همین دلیل ما سعی می کنیم که آن قسمت های مثبت کار دانش آموزان را مرتباً برجسته کنیم تا همکاری گروهی آن ها بیشتر و بهتر شود. استعداد های خاص دانش آموزان در این عین نیز کشف می شود، مثلاً ممکن است دانش آموزی در جمع آوری مطالب خیلی فعال باشد، دانش آموز دیگری خط خوبی داشته باشد، دانش آموز دیگری طراحی مناسبی داشته باشد و ... اینها استعدادهایشان را وقتی با هم استفاده

می کنند کار کیفی تر و مناسب تر می شود و به همین نسبت اعتماد به نفس دانش آموزان بالاتر می رود. با این کار بالا رفتن اعتماد به نفس و مشارکت و همکاری دانش آموزان را باید ترغیب کنیم به سمت و سوی برنامه ریزی مناسب. چون می دانید که برای انجام یک پروژه لازم است که فرد زمان بندی مشخصی داشته باشد. اینجا ممکن است که دانش آموزان ابتدایی از عهده ی این زمان بندی برنیایند، این بر عهده ی من معلم است که این فرصت را برایشان ایجاد بکنم. و نهایتاً فرصت های متفاوتی را حتی به من معلم می دهد که بتوانم از دانش آموزم ارزشیابی های مختلفی را در جنبه های مختلف به عمل بیاورم. اسلاید بعد معیارهایی است که می تواند به صورت الگو در ارزشیابی استفاده شود و یا اینکه خودتان الگوهای دیگری طراحی کنید.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۶- پروژه /تحقیق

❖ معیارهای ارزیابی و سطح بندی پروژه دانش آموزی:

معیار	ارزش	۱	۲	۳	۴
بیان هدف های فعالیت	هدف ندارد	هدف مبهم است	هدف روشن ولی رسیدن به آن مشکل است	هدف روشن و قابل دستیابی است	
طراحی و جهت دهی مراحل کار	جهت ندارد	جهت مشخص شده ولی واضح نیست	جهت مشخص شده است	جهت مشخص و کاملاً هماهنگ است	
شیوه انجام کار	انجام نداده است	تلاش نسبی کرده است	کار را در حد انتظار انجام داده است	حاصل کار بیش از حد انتظار است	
اصالت کار	کپی کرده یا دیگری انجام داده است	کار ساده ای بوده است	کار ساده ای بوده ولی ایده های خوبی داده است	کار اصیل و ایده خود دانش آموز است	
شیوه کار گروهی (در صورت گروهی بودن فعالیت)	کار گروهی خوب نبود	بعضی مواقع کار گروهی خوب بود	اغلب مواقع کار گروهی خوب بود	در تمام موارد کار گروهی خوبی انجام شد	
ارائه گزارش کار	نیاز به تمرین دارد	متوسط بود	خوب بود	عالی بود	

عناوین "جمع آوری اطلاعات" یا "فکر کنید" های کتاب های علوم ابتدایی را می توان تحت عنوان پروژه به دانش آموزان واگذار کرد.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۶- پروژه /تحقیق

فعالیت یادگیری ۱: کتابهای علوم دوره ابتدایی را بررسی کرده و تمامی موضوعاتی که در قالب تحقیق/پروژه به دانش آموزان داده شده را استخراج کنید و سپس با توجه به فردی یا گروهی بودن، مدت زمان انجام و نحوه ارائه دسته بندی کنید.

فعالیت عملکردی ۱: برای یکی از موضوعات یک درس از کتابهای دوره ی ابتدایی، یک پروژه فردی مشخص کرده تا دانش آموز پس از انجام، گزارش کتبی آن را ارائه کند.

فعالیت عملکردی ۲: برای یکی از موضوعات درس علوم یا ریاضی یا هر درس دیگر از کتابهای دوره ی ابتدایی یک پروژه گروهی برای دانش آموزان مشخص کنید تا پس از انجام آن را به صورت نشریه دیواری ارائه کنند.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

Activate Windows
Go to Settings to activate Windows.

آخرین ابزار آزمون های مدادی کاغذی یا همان امتحان های کتبی است.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۷- آزمون های مداد کاغذی

➤ در بسیاری از کشورها، «ارزشیابی» مترادف با «امتحان» به ویژه امتحانات کتبی (مداد کاغذی).

➤ تصور کاملاً اشتباه:

- ۱- ابزار منحصر به فرد جمع آوری اطلاعات برای ارزشیابی پیشرفت تحصیلی.
- ۲- بررسی کم و بیش میزان تحقق همه اهداف آموزشی با این گونه آزمون ها.

➤ از منظر ارزشیابی کیفی توصیفی: آزمون های مداد کاغذی یکی از ابزارهای جمع آوری اطلاعات.

➤ بهتر است آزمون های مداد کاغذی را باید به روش فرایندی و تکوینی مورد استفاده قرار داد.

Activate Windows
Go to Settings to activate Windows.

اشتباه است اگر تصور کنیم آزمون کتبی تنها ابزار ارزشیابی است و مدام به دانش آموزان برنامه ی امتحانی بدهیم و هر هفته و هر یک روز درمیان و در پایان ماه آزمون بگیریم. چنین رویه ای در سیستم جدید ارزشیابی پسندیده نیست. و ما نباید از یک ابزار به جا تمام ابزارها استفاده کنیم. چون فقط برخی از اهداف را آزمون می تواند بسنجد.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۷- آزمون های مدادکاغذی

بند اجرای ارزشیابی

- **آزمونک:**
- تهیه و اجرا در جریان یادگیری، برای یک یا دو هدف آموزشی محدود و مرتبط به هم، و تجزیه و تحلیل اطلاعات حاصل از آن.
- با توجه به کوچک بودن شان، به راحتی قابل اجرا، بررسی و بازخورد دادن.
- ارائه بازخوردهای مناسب به دانش آموز (بعد از اجرای آزمونکها) موجب یادگیری بهتر.
-
- **آزمون مدادکاغذی تراکمی (مجموعی):**
- **منظور:** همان امتحانات پایان یک دوره آموزشی از بخش ها یا تمامی کتاب درسی.
- **هدف:** ارزیابی عملکرد کلی دانش آموزان.

Activate Windows
Go to Settings to activate Wi

آزمونک همان کوئیز است که در دانشگاه بین ما مرسوم بود. سوالات آزمونک پیرامون یک یا دو عدد مطرح می شود. بهتر است که اگر می خواهیم در طول فرآیند یادگیری از آزمون استفاده کنیم از نوع آزمونک استفاده کنیم. تعداد سوالات هم در آزمونک ها کمتر است. بلافاصله هم تصحیح آزمونک می تواند توسط خود دانش آموزان یا هم سالانشان یا خود معلم انجام شود و نتیجه را بلافاصله متوجه بشوند که چگونه است. و چون در فرآیند کار است به ما کمک می کند که درباره ی گام بعدی آموزش تصمیم بگیریم که می توانیم ادامه دهیم یا هنوز دانش آموز روی این مبحث مانده است. آزمون های تراکمی معمولا در پایان دوره و سال تحصیلی برگزار می شوند اما در شیوه ی نامتعادلش معلمین ممکن است که در پایان هر ماه از آن استفاده بکنند.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات ۷- آزمون های مدادکاغذی

فرآیند اجرای ارزشیابی

- **عدم توجه ارزشیابی سنتی**، به فرآیند یادگیری.
- توجه به ارزشیابی مستمر، با نمره مستمر.
- **تعیین نمره مستمر**: معدل گیری از نمره چند آزمون مکرر.
- **در نتیجه: عدم سازگاری با ماهیت ارزشیابی مستمر**، به لحاظ عدم ارتباط بین آزمونها برای به تصویر کشیدن جریان یادگیری فراگیر.

- این نوع آزمونها با توجه به ماهیت ارزشیابی فرآیندی، در ارزشیابی کیفی توصیفی کاربردی ندارند، مگر در موارد محدود که معلم خود تشخیص می دهد.
- **مثلاً، ارزیابی کلی عملکرد دانش آموزی که فاقد پوشه کار است**، از طریق آزمون تراکمی می تواند امکان پذیر باشد.

مورد دیگری که در بین مدارس و معلمین مصطلح شده است تحت عنوان نمره ی مستمر است که البته در دوره ی ابتدایی نمره نداریم و آزمون مستمر داریم. با اجرای مکرر آزمون های تراکمی بعضی از معلمین تصور می کنند که دارند آزمون مستمر برگزار می کنند، در صورتی که بین این دو تفاوت وجود دارد، چرا که در مستمر شیوه ی نادرستی که از ارزیابی آن به عمل می آورند این هست که نمره ها را روی هم میریزند و معدل نمرات را می گیرند و با گرفتن این معدل نمره ی مستمر آن نوبت یا ترم را محاسبه می کنند. در صورتی که در ارزشیابی کیفی توصیفی به چنین شیوه ای رو بهش نمی گویند مستمر. حتما باید بین آزمون ها ارتباط باشد و حتما آزمون ها باید آزمون های قبلی و نارسایی های آزمون های قبلی را پوشش دهند و این استمرار اگر بین آنها دیده نشود به آن آزمون مستمر گفته نمی شود و با ماهیت ارزشیابی کیفی توصیفی همخوانی ندارد.

در این قسمت از یک منظر دیگر می خواهیم راجع به امتحانات صبحت کنم و کمی بحثمان مفصل است:

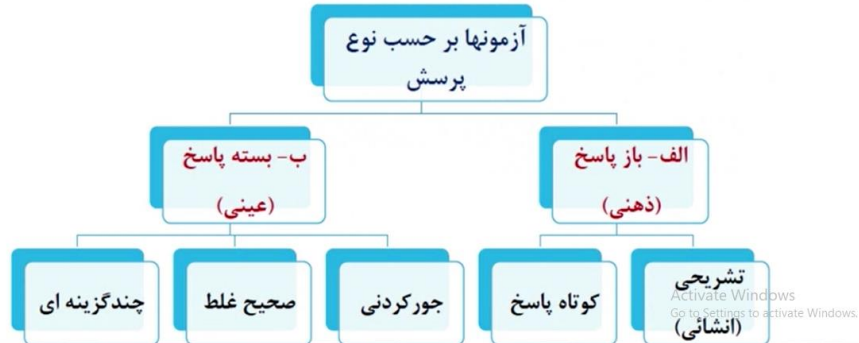

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات
۷- آزمون های مدادکاغذی

وبسایت آموزشی ارزشیابی

آزمون های کتبی (مدادکاغذی) بر حسب نوع پرسش (منبع: سیف، ۱۳۹۵)

ویدئو ۴۰:

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات
۷- آزمون های مدادکاغذی

وبسایت آموزشی ارزشیابی

آزمون های کتبی (مدادکاغذی) بر حسب نوع پرسش:

در سوالات باز پاسخ، پاسخی که دانش آموز می دهد پاسخی واگرا و صحیحی هست که هر فراگیر از منظر و نگاه خودش به سوال جواب می دهد و در عین حال پاسخ درستی است و از طرفی پاسخی کلیشه ای و از پیش تعیین شده نیست که دانش آموز آن را حفظ کند. و چون از ذهن خود کمک می گیرد، آموزش های قبلی دانش آموز به صورت ذهنی ساخته و پرداخته می شود و به صورت درک و فهم و خلاصه مطلب به روی کاغذ انتقال پیدا می کند. ممکن است نظر شخصی معلم در تصحیح این سوالات دخیل است و از این رو ممکن است دچار خطا شوند به همین خاطر معلمین هم باید ذهن هایی واگرا داشته باشند و از این منظر تقویت کنند ذهن خود را و ذهن

صرفا به دنبال پاسخی از پیش تعیین شده نباشد. معلمین سنت گرا با این نوع سوالات مشکل دارند معمولا. اما معلمینی که از شیوه های جدید استفاده می کنند نظر شخصی خود را اعمال نمی کنند و به اینکه فهم این موضوع تا چه حد به اهداف نزدیک است و پوشش داده توجه می کنند.

در نوع گسترده پاسخ میزان پاسخ گسترده است، اینکه بگوییم چقدر بنویس در این نوع مطرح نیست و ممکن است دانش آموز اگر به او دستور نداده باشیم که چه میزان بنویس می تواند همچون انشا آنچه که در ذهنش هست را بنویسد، اما در اوراق امتحانی به لحاظ اینکه دانش آموز زمان محدودی دارد بنابراین معلمین باید فرصت مشخصی برای این سوالات در نظر بگیرند از این رو در تنه ی سوال قید میکنند که در یک بند بنویسید، یا در سه سطر بنویسید یا چند مورد از پنج مورد را توضیح دهید. با چنین عبارتی در تنه ی سوال، سوالات گسترده پاسخ را به محدود پاسخ تبدیل می کنند.

سوالات کوتاه پاسخ کوتاه تر هستند و ممکن است از یک کلمه تا یکی دو جمله باشد.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۷- آزمون های مدادکاغذی

آزمون های کتبی (مدادکاغذی) بر حسب نوع پرسش:

- ۱. ب- چندگزینه ای
 - ۲. ب- صحیح غلط (درست - نادرست)
 - ۳. ب- جورکردنی
- ب- بسته پاسخ (عینی)**

Activate Windows
Go to Settings to activate Windows.

میزان پاسخ در این سوالات مشخص است و از طرفی میزان پاسخ توسط معلم بسته شده است. و از طرفی عینی است یعنی جواب دقیقا مشخص است. به عبارتی پاسخ مشخصی که دانش آموزان آن ها را انتخاب می کنند یا جور می کنند. در کتاب های ابتدایی سوالات سه گزینه ای هم دیده می شود چون تعداد گزینه ها که بالا می رود سوالات سخت تر می شود. نمره ی منفی در مدرسه برای این سوالات لحاظ نمی شود چون قرار نیست دانش آموز با کسی رقابت بکند و با کسی مقایسه شود. و می تواند بدون نمره ی منفی حتی با حدس و گمان هم پاسخ دهد. نوع دیگری که در ابتدایی استفاده می شود و در پایه های اول و دوم بسیار کاربرد دارد نوع صحیح و غلط است که در کتاب ها تحت عنوان درست و نادرست از آن ها یاد می شوند و معلم ها حتی با تکنیک بازی در غالب

شفاهی هم از آن ها استفاده می کنند و نوع سوم جور کردنی ست که یک ستون از سوالات را داریم و یک ستون از پاسخ ها که فراگیر پاسخ های صحیح را به سوالات مورد نظر وصل می کند.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات
۷- آزمون های مدادکاغذی

- نمونه سوالات باز پاسخ (ذهنی):

- ۱- اگر طول قاب عکسی را با پنج خط کش مختلف اندازه بگیرید و پنج جواب متفاوت به دست آورید؛ چگونه می توانید بفهمید که اندازه ی صحیح کدام است؟ توضیح دهید.
- ۲- در یک آکواریوم یک ماهی و یک جلبک دریایی زندگی می کنند. بین این دو موجود زنده در آکواریوم چه ارتباطی می تواند وجود داشته باشد؟
- ۳- به چند طریق می توانید یک لوزی را به دو قسمت مساوی تقسیم کنید. با رسم شکل نشان دهید.
- ۴- اگر بخواهی جمع اعداد کسری را به مادرت یاد بدهی چه کار می کنی؟ از چه وسایلی استفاده می کنی؟ آن ها را انجام بده و نتیجه اش را بیاور.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات
۷- آزمون های مدادکاغذی

- نمونه سوالات باز پاسخ (ذهنی):

- ۵- به چند طریق می توان کلمه های زیر را طبقه بندی کرد:
مرداب، توپ، گنجشک، دکمه، پاک کن، عدس، گرج، حوض، تلمبه و کرمان.
- ۶- یک چتر باز می خواهد بعد از پریدن از هواپیما دیرتر به زمین برسد. او را راهنمایی کن که باید چه کار کند؟ دلیلش را هم برای او بگو.
- ۷- اگر دو ظرف در مقابل شما قرار داده باشند، یکی دارای نشاسته و دیگری دارای نمک، و شما نمی دانید که درون کدام ظرف نشاسته و درون کدام نمک است. اگر بخواهید بدون چشیدن، مواد درون این دو ظرف را تشخیص دهید چه کار می کنید؟ دلیل این روشی را که انتخاب کرده اید بنویسید.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۷- آزمون های مدادکاغذی

بند اجرای ارزشیابی

جمع بندی: این آزمون ها می توانند میزان تحقق برخی از اهداف آموزشی را بررسی نمایند و تاحدودی اطلاعاتی از چگونگی آموخته های دانش آموزان را در اختیار معلم قرار دهند. بنابراین، معلم می تواند برای بررسی میزان تحقق برخی اهداف از آن ها استفاده کند.

سؤال: آزمون ها در مقایسه با سایر ابزارها در ارزش یابی کیفی توصیفی چه قدر کاربرد دارند؟

فعالیت یادگیری: سؤالات کتابهای علوم یا مطالعات اجتماعی یا هدیه های آسمان یک پایه از دوره ابتدائی را استخراج کنید. سپس مطابق با دسته بندی ارائه شده، طبقه بندی و تحلیل کنید که کدام نوع از سؤالات در کتاب مورد بررسی تان بیشتر یا کمتر به کار رفته است؟

فعالیت عملکردی: برای یکی از اهداف یک درس از کتابهای دوره ی ابتدائی، یک آزمونک طراحی و با همکلاسی های تان به اشتراک گذاشته و نقد و بررسی کنید.

ویدئو ۴۱:

در این جلسه از یک اسلاید که قبلا نمایش داده می شود. چرا؟ اگر خاطرتان باشد در گام دوم ارزشیابی کیفی توصیفی و فرآیند اجرایی آن مسیر طولانی ای را با معرفی ابزارها جلو آمدیم و هفت ابزار را معرفی کردیم. قسمت دوم ابزارها را در بخش قبلی به اتمام رساندیم و حال وارد بخش سوم از گام دوم می شویم یعنی : نگه داری و ساماندهی اطلاعات.

فرآیند اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی

بند اجرای ارزشیابی

گام ۲- جمع آوری اطلاعات		
الف- رویکرد جمع آوری اطلاعات	ب- ابزارهای جمع آوری اطلاعات	ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

نکات مهمی که باید مدنظر داشته باشیم:

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

- جمع آوری اطلاعات ارزشیابی نیست.
- گردآوری اطلاعات مناسب، به معنای پایان کار ارزشیابی تحصیلی نیست.
- تنوع اطلاعات به دست آمده برای ارزشیابی تحصیلی کافی نیست.

توصیه:

- نباید همه ابزارها در همه درس‌ها و موقعیت‌ها با همدیگر مورد استفاده قرار گیرند.
- بهتر است ابزار یا ابزارهای خاصی متناسب با انتظارات آموزشی و ملاک‌های مربوط به هر درس استفاده شود و اطلاعات متنوع کمی و کیفی جمع‌آوری نماید
- این به معنای "تنوع بخشی" به ابزارهاست.

نیابستی از همه ی این ۷ ابزار در همه ی درسها برای همه ی اهداف و در همه ی موقعیت ها استفاده کنیم.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

➤ نباید همه ی اطلاعات دریافتی از دانش‌آموزان، در حین فرآیند یاددهی یادگیری جمع‌آوری و ثبت گردد، بلکه گزیده ی مهم آن باید نگه داری شود.

➤ عمده ی این اطلاعات، در پایان نوبت اول (نیم سال اول) و پایان سال، برای ارائه ی گزارش و تصمیم‌گیری درباره ی ارتقای دانش‌آموز و برنامه‌ریزی جهت مداخلات آموزشی به منظور رفع ضعف‌ها به کار گرفته می‌شود.

➤ بهره‌گیری از مشارکت دانش‌آموزان در امر ارزش‌یابی از یک سو به معلم در زمینه ی مدیریت زمان کمک می‌کند و از سوی دیگر خود موجب بهبود یادگیری دانش‌آموز می‌شود. از این رو، بخش مهمی از فعالیت ارزش‌یابی معلم در واقع فرآیند یاددهی است.

لزومی ندارد انبوه اطلاعات دانش‌آموزان را نگه داری کنیم و گزیده ای از آن کافی است. برای ساماندهی این اطلاعات عدیده خوب است که از مشارکت دانش‌آموزان استفاده کنیم، بهترین فردی که می‌تواند کمک بدهد به معلم در جمع کردن و ساماندهی کردن این اطلاعات خود دانش‌آموز است که البته این هم نیاز به آموزش دارد و دانش‌آموز خود به خود نمی‌داند که چگونه این مطالب را نظم بدهد بنابراین کمک می‌دهیم به آن‌ها که چگونگی

تنظیم کردن، نگهداری کردن را انجام دهند. که این علاوه بر آموزش مدیریت به دانش آموز به بهبود یادگیری او کمک می کند.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

- مصرف آنی بسیاری از اطلاعات به صورت فرآیندی.
- اتخاذ تصمیم های به موقع و مناسب، عدم نیاز به نگه داری آنها.
- مانند: خودسنجی ها، همسال سنجی ها،
- آزمونهای مداد کاغذی تکالیف موردی.

بنابراین:

- اعمال سیاستی برای نظم دهی و ساماندهی اطلاعات جمع آوری.
- به منظور پیشگیری از سردرگمی معلم در انبوه اطلاعات جمع آوری شده.

- نگاه سنتی ارزشیابی به نگه داری و ساماندهی اطلاعات:
- استفاده از دفتر کلاس و بخش اعظم اطلاعات به صورت نمره.

بعضی از این اطلاعات مصرف آنی دارند، در طول فرآیند از آن ها استفاده می شود، مثلا وقتی خودسنجی می کنید، اگر که از فهرست واریسی یا مقیاس درجه بندی استفاده کرده باشید یا جدول انتظاراتی که در ادامه ی آزمون عملکردی قرار دادید و دانش آموز دارد در معرض خود سنجی خودش را قرار می دهد پس بنابراین این قسم از اطلاعات به دانش آموز کمک می کند متوجه میزان عملکردش در این زمینه شود پس همینجا دارد این اطلاعات استفاده می شود. یا مثلا در همسال سنجی یا در تکالیف موردی که به دانش آموز می دهید. مثلا اینکه به دانش آموز میگوییم از متن کتاب فارسی کلماتی را انتخاب کند که نشانه "ط" را دارد، آن ها را استخراج کند، ط را قرمز بنویسد و با این کلمات جمله بساز. این یک تکلیف موردی است که به دانش آموز داده می شود. پس از انجام اون بلافاصله اطلاعاتی که جمع آوری کردید در فرایند مصرف می شود. پس بنابراین باید سعی بکنیم برای آن اطلاعات گزیده های مهمی را که می خواهیم نگه داریم، یک سیاستی به خرج دهیم و یک برنامه ریزی داشته باشیم تا چگونگی سازماندهیشان را برای خودمان مشخص کنیم. چون اگر این ها جمع آوری شوند انبوهی از اطلاعات هست که باید زمانی با استفاده از آن گزارش عملکردی بدهیم به دانش آموز و والدین و اگر تلبار شوند ما را دچار سردرگمی می کند.

در نگاه سنتی شاید معلم ها کمی راحت تر بودند چون دفتر کلاسی داشتند و نمرات رو جلوی اسم دانش آموزان می گذاشتند، ولی الان دفتر کلاسی وجود ندارد، در واقع ما در راستای ارزشیابی کیفی توصیفی از دو روش برای نگه داری و ساماندهی ابزارهای مورد استفاده، استفاده می کنیم.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

- دو ابزار مهم در نگه داری و ساماندهی اطلاعات ارزشیابی کیفی توصیفی

در سالهای اخیر به دفتر ثبت مشاهدات، دفتر مدیریت کلاس درس هم گفته می شود.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

الف- پوشه کار

پوشه‌ی کار (کارپوشه) (Portfolio):

مجموعه ای از مواد تولید شده از فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموز، که در یک دوره‌ی زمانی خاص به صورت هدفمند جمع‌آوری شده است

ویدئو ۴۲:

جمع آوری اطلاعات نیاز به تنظیم کردن و مدیریت دارد. یکی از این شیوه‌ها که معلمان با مشارکت دانش‌آموزان می‌توانند استفاده کنند پوشه‌ی کار یا کارپوشه یا پورتفولیو است. در پوشه‌ی کار مجموعه‌ای مواد که دانش‌آموز تولید کرده و این تولیدات ماحصل فعالیت‌هایی بوده که در طول جریان یادگیری انجام شده و به این محصول‌ها دست پیدا کرده آنچه را که قابلیت دارد می‌تواند در محل‌هایی تحت عنوان پوشه کار جمع‌آوری شود. اما این

فعالیت‌ها چون هدفمند بوده‌اند و زمان بندی شده‌اند بنابراین یک مجموعه‌ی پویایی را برای دانش آموز فراهم می‌کند. این مجموعه باعث می‌شود دانش آموز پویا شود و نسبت به کار خود احساس مسئولیت بیشتری می‌کند، چون این فعالیت‌ها را پس از انجام و جمع‌آوری و سهم‌مشارکتی که معلم برایش قائل می‌شود و مسئولیتی که معلم به او می‌دهد در این راستا باعث می‌شود که دانش آموز به یک یادگیرنده پویا و فعال تبدیل شود، چون این پوشه مانند آلبوم عکسی می‌شود که روند رشد را به دانش آموز نشان می‌دهد. ذوق دانش آموز برای پوشه‌ی کار باعث می‌شود که مرتباً برای انجام فعالیت‌های بعدی و نحوه‌ی جمع‌آوری اینها در پوشه‌ی کار انگیزه‌مند می‌شود. و به دانش آموز فرصت شناخت می‌دهد که نسبت به خودش خودسنجی بیشتری روی فعالیت‌های خودش داشته‌باشد و در این زمینه خودش را بیشتر ارزیابی می‌کند. مثلاً خودش به زبان اذعان می‌کند که مثلاً در املای قبلی این کلمه را اشتباه نوشتم ولی در املای جدید به این گونه شده.

گام دوم: جمع‌آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه‌داری و ساماندهی اطلاعات

الف- پوشه کار

چه چیزهایی را می‌توان در پوشه نگهداری کرد؟

- ✓ خلاصه‌ای از فعالیتهای داخل یا خارج مدرسه مانند گزارش دیدارها، گفت و گوها و کارهای هنری و ...
- ✓ گزارش کارهای فردی یا گروهی به همراه توضیح جزئیات کار توسط معلم
- ✓ اظهارنظرهای فردی دانش آموز در مورد فعالیت‌ها
- ✓ تکالیف درسی و تکالیف منزل
- ✓ آزمون‌های عملکردی و مدادکاغذی / پروژه‌ها و ...
- ✓ اظهارنظرها، مشاهدات و رفتارهای قابل توجه ثبت شده توسط معلمان و اولیا

۲۸

مدرسه تیزهوشان استان آذربایجان شرقی

ارزشیابی کیفی توصیفی

دکتر پوران خورشیدی

داخل پوشه‌ی کار به طور خلاصه فعالیت‌هایی که در طول جریان آموزش طراحی شده است قرار می‌گیرد. این فعالیت‌های می‌تواند مرتبط با کتاب تالیفی باشد یا معلم ساخته‌باشد.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

الف- پوشه کار

- مراحل طراحی پوشه‌ی کار (Portfolio):

- هدف از به کارگیری از پوشه‌ی کار را روشن شود.
- سازمان پوشه‌ی کار مشخص گردد.
- محتوای پوشه‌ی کار مشخص شود.
- ویژگی‌های محتوای پوشه مشخص شود.
- جنس و ویژگیهای ظاهری پوشه تعیین شود.
- چگونگی ارزش‌یابی مشخص گردد.

فرآیند طراحی پوشه کار

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

الف- پوشه کار

فرآیند طراحی پوشه کار

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

الف- پوشه کار

- مدیریت پوشه کار: الف- قبل از جمع آوری مواد برای پوشه کار

- روشن شدن هدف.
 - مشخص شدن سازمان پوشه کار (تعداد درس ها / بخش ها).
 - مشخص شدن محتوای پوشه‌ی کار (چه مواردی از تولیدات / تمرین ها و تکالیف، گزارش ها، آزمون ها، پروژه ها، نقاشی ها، آثار نوشتنی و ...).
 - مشخص شدن ویژگی مواد موجود در پوشه کار (داشتن ۳ ملاک برای ویژگی).
- ۱) تناسب آثار با انتظارات آموزشی موردنظر و نشانه‌های تحقق آن!
- ۲) پوشش دادن به انتظارات آموزشی در هر موضوع درسی!
- ۳) نشان دهنده واقعی ضعف‌ها و قوت‌ها و پیشرفت‌ها.

حتما باید یک جلسه آموزش خانواده در ابتدای سال بگذاریم و هدف از پوشه کار را روشن کنیم و از اولیا بخواهیم که به دانش آموزان کمک دهند ولی خودشان این کار را انجام ندهند و بگذارند خود بچه ها این کار را انجام دهند. و حتما ملاک های ارزشیابی پوشه کار مشخص باشد و این ملاک ها را اطلاع رسانی کنیم به والدین و دانش آموز.

ارزشیابی توصیفی جلسه هشتم

فقط اسلایدها

(ویدئوهای ۴۳ تا ۴۸)

ویدئو ۴۳:

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

الف- پوشه کار

مشخص شدن سازمان پوشه کار

(تعداد درس ها / بخش ها)

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

- نمونه جلد پوشه کار

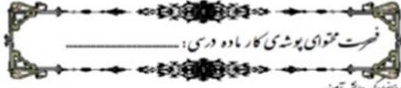

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

نمونه اجرای ارزشیابی

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات
- نمونه فهرست محتوا

مردم سال اول دبستان

ردیف	موضوع	نوع و تعداد صفحات	نوع نای کتاب	انواع کتب		
				کتاب	نویسندگان	تاریخ
۱						
۲						
۳						
۴						
۵						
۶						
۷						
۸						
۹						
۱۰						
۱۱						
۱۲						

موضوع در این جدول مشخص شده است. در این جدول، نوع و تعداد صفحات و نوع نای کتاب را در این جدول مشخص کنید. همچنین در این جدول، نوع و تاریخ کتاب را در این جدول مشخص کنید.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

نمونه اجرای ارزشیابی

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات
نمونه عناوین دروس داخل پوشه کار

Activate Windows

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

فرآیند اجرای ارزشیابی

ارزشیابی دو ماهه و کلی از پوشه کار

- نمونه برگ ارزیابی
دوماهه و کلی از
پوشه کار

ردیف	نام حاکم	تعداد وقت یادگیری دانش آموز	نکات قابل تأمل (اصحاحات یادگیری دانش آموز)
۱	سرآهون		
۲	آذردی		
۳	همین		
پشت حاکم یادگیری دانش آموز در طول سال تحصیلی			

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

فرآیند اجرای ارزشیابی

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات
الف- پوشه کار

- مدیریت پوشه کار: ب- هنگام جمع آوری مواد برای پوشه کار

- استفاده از دانش آموز در تنظیم پوشه کار (توجه به اصل مشارکت جویی ارزشیابی کیفی توصیفی).
- گذاشتن تاریخ و بازخورد کتبی بر روی مواد موجود در پوشه کار (حتی الامکان نوشتن خودسنجی).
- زیاد نشدن حجم مواد داخل پوشه کار.
- رؤیت و دسترسی به کار و فعالیت‌های فرزندشان.

Activate Windows

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

الف- پوشه کار

فرآیند امری ارزشیابی

- مدیریت پوشه کار: ب- هنگام جمع آوری مواد برای پوشه کار

- استفاده از دانش آموز در تنظیم پوشه کار (توجه به اصل مشارکت جویی ارزشیابی کیفی توصیفی).
- گذاشتن تاریخ و بازخورد کتبی بر روی مواد موجود در پوشه کار (حتی الامکان نوشتن خودسنجی).
- زیاد نشدن حجم مواد داخل پوشه کار.
- رؤیت والدین و اظهارنظر کتبی در مورد پوشه کار و فعالیتهای فرزندشان.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

الف- پوشه کار

فرآیند امری ارزشیابی

- مدیریت پوشه کار: ج- هنگام ارزشیابی پایانی

۱- ارزشیابی جزءنگر پوشه کار:

- منظور: ارزشیابی اهداف هر یک از مواد درسی بر اساس محتویات پوشه کار.
- به عبارتی؟
- بررسی میزان تلاش و کوشش و پیشرفت دانش آموز در چه ماده‌ی درسی و چه اهدافی؟
- در پی داوری درباره تحقق کدام هدف؟
- تحقق این هدف با چه نشانه‌هایی؟

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

الف- پوشه کار

فرآیند جمع آوری اطلاعات

- مدیریت پوشه کار: ج- هنگام ارزشیابی پایانی

۱- ارزشیابی کل نگر پوشه کار:

- کل پوشه کار حاصل تلاش های دانش آموز و از آن اوست.
- به عبارتی!
- نشان از توانایی هایی دارد که ممکن است در ماده درسی خاصی مورد توجه قرار نگرفته باشد.
- نمی توان با ملاحظه یک بخش از پوشه، به کیفیت یادگیری در آن هدف یا موضوع خاص پی برد.
- تنها با ملاحظه کلیت آن در پوشه مورد ارزیابی قرار می گیرند.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

الف- پوشه کار

- مدیریت پوشه کار: ج- هنگام ارزشیابی پایانی

مثال:

«مهارت های تفکر و چگونگی استدلال کردن دانش آموز»

«مهارت مدیریت پوشه کار (زیبائی، مرتب و تمیز بودن)»

«خلاقیت»

- به صورت بین رشته ای یا بین موضوعات درسی.
- داوری درباره پیشرفت و تحقق اهداف، عام و کلی است و بر اساس تمام آثاری صورت می گیرد که در پوشه کار قرار دارد.

فرآیند جمع آوری اطلاعات

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

الف- پوشه کار

- نکات قابل توجه:

- ✓ دانش آموز صاحب پوشه‌ی کار است. لذا، در پایان سال تحصیلی پوشه و محتویات آن، باید به وی داده شود.
- ✓ در صورت امکان، می‌توان پوشه‌کار را تا اوایل سال بعد در مدرسه نگاه داشت و بعد از رؤیت معلم سال بعد، آن را به دانش آموز تحویل داد.
- ✓ باید مراقب بود که مطالعه پوشه‌کار سال قبل دانش آموز به پیش‌داوری‌های غیرواقعی منجر نشود.

فعالیت عملکردی

بر اساس مراحل شکل‌گیری پوشه‌ی کار، متناسب با نیاز خود در کلاس درس، پوشه‌ی کاری طراحی نمایید.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

الف- پوشه کار

- نکات قابل توجه:

- ✓ دانش آموز صاحب پوشه‌ی کار است. لذا، در پایان سال تحصیلی پوشه و محتویات آن، باید به وی داده شود.
- ✓ در صورت امکان، می‌توان پوشه‌کار را تا اوایل سال بعد در مدرسه نگاه داشت و بعد از رؤیت معلم سال بعد، آن را به دانش آموز تحویل داد.
- ✓ باید مراقب بود که مطالعه پوشه‌کار سال قبل دانش آموز به پیش‌داوری‌های غیرواقعی منجر نشود.

فعالیت عملکردی

بر اساس مراحل شکل‌گیری پوشه‌ی کار، متناسب با نیاز خود در کلاس درس، پوشه‌ی کاری طراحی نمایید.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

نمون برگ ثبت مشاهدات

برگ ثبت مشاهدات		برگ ثبت مشاهدات	
ردیف	تاریخ	ردیف	تاریخ

ویدئو ۴۴:

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

الف- پوشه کار

- نکات قابل توجه:

- ✓ دانش آموز صاحب پوشه‌ی کار است. لذا، در پایان سال تحصیلی پوشه و محتویات آن، باید به وی داده شود.
- ✓ در صورت امکان، می‌توان پوشه‌کار را تا اوایل سال بعد در مدرسه نگاه داشت و بعد از رؤیت معلم سال بعد، آن را به دانش آموز تحویل داد.
- ✓ باید مراقب بود که مطالعه پوشه‌کار سال قبل دانش آموز به پیش‌داوری‌های غیرواقعی منجر نشود.

فعالیت عملکردی

بر اساس مراحل شکل‌گیری پوشه‌ی کار، متناسب با نیاز خود در کلاس درس، پوشه‌ی کاری طراحی نمایید.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

الف- پوشه کار

فرآیند آموزشی ارزشمند

- نکات قابل توجه:

- ✓ دانش آموز صاحب پوشه‌ی کار است. لذا، در پایان سال تحصیلی پوشه و محتویات آن، باید به وی داده شود.
- ✓ در صورت امکان، می‌توان پوشه‌کار را تا اوایل سال بعد در مدرسه نگاه داشت و بعد از رؤیت معلم سال بعد، آن را به دانش آموز تحویل داد.
- ✓ باید مراقب بود که مطالعه پوشه‌کار سال قبل دانش آموز به پیش‌داوری‌های غیرواقعی منجر نشود.

فعالیت عملکردی

بر اساس مراحل شکل‌گیری پوشه‌ی کار، متناسب با نیاز خود در کلاس درس، پوشه‌ی کاری طراحی نمائید.

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

نمون برگ ثبت مشاهدات

فرآیند آموزشی ارزشمند

بازگشت مشاهدات		بازگشت مشاهدات	
تاریخ مشاهده	محل مشاهده	تاریخ مشاهده	محل مشاهده

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

فرآیند اجرای ارزشیابی

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

ب- دفتر مدیریت کلاس

اشکال و شیوه‌های مختلف نگه‌داری:

- ✓ فهرست‌های واریسی گروهی، می‌توانند در انتهای دفتر ثبت مشاهدات نگه‌داری گردند.
- ✓ می‌توان بخش‌های دیگری، مانند جدول زمانی دروس، برنامه‌ی دیدار با والدین و مواردی شبیه به این‌ها را به این دفتر افزود.

نکات قابل توجه:

- ✓ ۱- نباید همه وقایع مشاهده شده از دانش‌آموزان، در حین فرایند یاددهی یادگیری جمع‌آوری و ثبت گردد، بلکه ثبت و نگه‌داری **گزیده مهم آنها** کافی است.
- ✓ ۲- نباید فراموش کرد که بخش بیشتر فعالیت ارزشیابی، به شکل بازخورد فرایندی، در حین فعالیت‌های یادگیری، صورت می‌پذیرد. بنابراین، **تنها گزیده‌ای از مهم‌ترین آن برای تصمیم‌گیری‌ها و ارائه گزارش، نگه‌داری می‌شود.**

گام دوم: جمع آوری و ساماندهی اطلاعات

فرآیند اجرای ارزشیابی

ج- نگه داری و ساماندهی اطلاعات

ب- دفتر مدیریت کلاس:

فصل چهارم:

تحلیل، تفسیر و داوری ارزشیابی کیفی توصیفی

اهداف/پایاندها: از دانشجوی معلم انتظار می‌رود

۱. ضمن آشنایی با چگونگی تحلیل و تفسیر اطلاعات حاصل از ابزارهای ارزشیابی کیفی توصیفی و تصمیم‌گیری در باره‌ی ارتقا دانش آموز و بازخورد پایانی، بتواند نمونه گزارش پیشرفت تحصیلی یک دانش‌آموز ابتدایی را با هم‌کلاسی‌هایش نقد و تحلیل کند.
۲. همچنین، نمونه گزارش‌های پیشرفت تحصیلی پایه‌های مختلف دوره ابتدایی را جمع‌آوری و بررسی کرده و گزارش تحلیلی آن را با دوستانش به اشتراک گذارد.

فرآیند اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی

۱- تعیین/آگاهی از اهداف و انتظارات آموزشی و نشانه‌های تحقق آن‌ها

۲- جمع‌آوری اطلاعات درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

۳- تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

۴- تصمیم‌گیری درباره‌ی چگونگی بهبود یادگیری

۵- ارائه بازخورد

فرآیند اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

دو فعالیت نسبتاً متمایز این گام:

- 1- تحلیل و تفسیر اطلاعات
- 2- داوری عملکرد دانش آموز

✓ این دو فعالیت در هم تنیده است
 ✓ به سختی از یکدیگر تفکیک می شوند.

به سختی از یکدیگر تفکیک می شوند

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و
داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

گزارش‌های ارزشیابی

دو جلوه تحلیل و تفسیر و داوری:

۱- جلوه فرآیندی:

- ✓ به صورت فرآیندی و در حین جریان یادگیری، برای تقویت جریان یادگیری و ارائه بازخورد به موقع و به هنگام.
- ✓ برای شناسایی و اصلاح جریان یادگیری و شناسایی ضعف‌ها و اصلاح آنها.

۲- جلوه پایانی:

- ✓ به منظور داوری در پایان دوره، درباره عملکرد یادگیری دانش‌آموز و ارائه گزارش پیشرفت.

نکته:

برای این دو گونه تحلیل و داوری، **نیازی به اطلاعات مجزا و متفاوت نیست**، بلکه اطلاعات جمع‌آوری شده و سامان یافته در فرآیند یادگیری، در فرصت‌های مختلف تحلیل و داوری می‌شود.

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و
داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

گزارش‌های ارزشیابی

۱-۳- تحلیل و تفسیر:

- ✓ منظور از تحلیل اطلاعات، معنادار کردن آنها یا در واقع استنباط معنایی درخور و مناسب از مجموعه اطلاعات است.
- ✓ بدون تحلیل، اطلاعات توده‌ای از داده‌های نامرتب به حساب می‌آیند.
- ✓ تحلیل اطلاعات از نوع کیفی؛ مانند نتایج **مشاهدات** از نحوه فعالیت دانش‌آموز، اطلاعات حاصل از **مصاحبه** با والدین دانش‌آموز، نتایج حاصل از **عملکرد** دانش‌آموز در یک یا در چند آزمون مستمر و مانند این‌ها، به شکل خاصی صورت می‌گیرد.
- ✓ در این تحلیل‌ها، تحلیل‌گر به دنبال شناخت چگونگی یادگیری دانش‌آموز است.

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و
داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

فرآیند آموزش

- ✓ مهم ترین فعالیت های تحلیلی مورد نظر در الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی:
 - ✓ ۱- بررسی ضعفها و خطاهای مکرر و برجسته / بدفهمی های دانش آموزان.
 - ✓ مثال: عدم رعایت دندانه «س» و «ش» در تکالیف نوشتنی / مفهوم شمال در بالای نقشه جغرافیائی.
 - ✓ ۲- بررسی قوتها و توانایی های دانش آموزان؛ و بررسی دلایل ضعفها و قوت های آنان در فرایند یادگیری.
 - ✓ بررسی دلایل: (ریشه یابی) ضعفها و قوت های دانش آموز/ چگونه موفقیت به دست آمده و چرا خطا صورت گرفته است؟
 - ✓ مثال: جانداختن کلمات در املا (ناشی از ضعف شنوایی فراگیر)

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و
داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

فرآیند آموزش

- ✓ نیاز به تخصص و آگاهی ویژه برای تشخیص برخی از علل ضعف دانش آموز.
- ✓ مشکلات جدی و اساسی دانش آموز در فهم برخی موضوعات/ ارجاع به متخصص.
- ✓ ۳- بررسی خطاهای پیش آمده در فرایند یادگیری.
- ✓ شکل عمیق تر فعالیت تحلیل، در واقع؛ تحلیل خطای دانش آموز.
- ✓ تحلیل خطا یعنی فرایندی که در آن معلم نقطه خطا را در جریان یادگیری تشخیص می دهد، مانند: پزشک حاذق در تشخیص نوع بیماری.
- ✓ برای تشخیص منبع خطا، ابتدا مشخص کردن موضوع مشکل دار، سپس پرسیدن چند سؤال در مورد آن و بررسی پاسخ ها.

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و
داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

- ✓ نیاز به تخصص و آگاهی ویژه برای تشخیص برخی از علل ضعف دانش آموز.
- ✓ مشکلات جدی و اساسی دانش آموز در فهم برخی موضوعات/ارجاع به متخصص.
- ✓ ۳- بررسی خطاهای پیش آمده در فرایند یادگیری.
- ✓ شکل عمیق تر فعالیت تحلیل، در واقع؛ تحلیل خطای دانش آموز.
- ✓ تحلیل خطا یعنی فرایندی که در آن معلم نقطه خطا را در جریان یادگیری تشخیص می دهد، مانند: پزشک حاذق در تشخیص نوع بیماری.
- ✓ برای تشخیص منبع خطا، ابتدا مشخص کردن موضوع مشکل دار، سپس پرسیدن چند سؤال در مورد آن و بررسی پاسخ ها.

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و
داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

- ✓ پرسشهایی نظیر:
- ✓ آیا دانش آموز در خواندن موضوع یا مسئله مشکل دارد؟
- ✓ آیا در فهم مسئله یا پرسش و تکلیف مشکل دارد؟
- ✓ آیا برای انجام فعالیت یا حل مسئله مسیر درستی را انتخاب کرده است؟
- ✓ آیا فرایند حل مسئله را به درستی دنبال می کند؟
- ✓ آیا می تواند نتیجه و پاسخ درست مسئله را بیان کند؟ (حسنی، ۱۳۹۵).
- ✓ بیان یک تجربه:
- ✓ خطای دانش آموز در فهم مسئله چپ و راست/ در نظر گرفتن چپ معلم.

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و
داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

ولادت امرای ارزانی

- ترکیب اطلاعات به دست آمده:

- ✓ در الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی، اطلاعات مختلف از منابع کمی و کیفی بدست می‌آید.
- ✓ ترکیب این گونه اطلاعات اندکی پیچیده‌تر به نظر می‌رسد.
- ✓ به طور کلی ترکیب اطلاعات به دست آمده فهم عمیق‌تری را از عملکرد دانش‌آموز و چگونگی یادگیری او به دست می‌دهد.
- ✓ مثال: **واقع‌نگاری‌های** یک معلم در مورد رفتار نامرتب یک دانش‌آموز در کلاس درس، به علاوه؛ زیاد شدن خطاهای یادگیری او با تحلیل **پوشه کارش** و بی تفاوت شدنش نسبت به بازخوردهای معلم.

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و
داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

ولادت امرای ارزانی

- ✓ ترکیب اطلاعات متنوع به دست آمده از ابزارهای مختلف تصویر روشن‌تری از وضعیت دانش‌آموز به معلم ارائه می‌دهد.
- ✓ با توجه به این تصویر روشن‌تر، اقدامات معلم مانند **طراحی مداخله‌ها واقع‌بینانه‌تر** صورت می‌گیرد.
- ✓ گاهی تحلیل یک **رخداد مشخص** در زندگی دانش‌آموز، مانند تحلیل خواب **آلودگی** در کلاس به طور مکرر در طول روزهای یک هفته، نمی‌تواند دیدگاه دقیقی به معلم ارائه دهد.
- ✓ لازم است مجموعه‌ای از رخدادها و رفتارهای دانش‌آموز در کنار هم دیده شوند و تحلیل گردند تا تصویری معنادار از دانش‌آموز به معلم ارائه کنند.

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و
داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

✓ بیان یک تجربه:

✓ چندین واقعه نگاری از وضعیت رفتاری دانش آموز (فعال بودن - داوطلب پاسخگویی - مشارکت گروهی - علاقمند کمک به دیگران - دعوکردن با بچه ها - درگیر شدن با دانش آموزان - و...) / **مصاحبه با مادر** (بزرگتر بودن دانش آموز: متولد نیمه دوم سال / داشتن احساس بزرگتری نسبت به بقیه) / **راهکار:** اجازه گرفتن برای کمک به دیگران.

✓ توصیه:

✓ همیشه این امکان هست که تجربیات قبلی معلم باعث تفسیر غلط شود یا به مشاهدات ناقص منجر گردد.

✓ مثال: **ضعفهای یک دانش آموز کوشا دیده نشود / موفقیت‌های یک دانش آموز کم‌تلاش از نظر دور بماند.**

ویدئو ۴۷:

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و
داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

۳-۲- داوری:

✓ داوری در یک حالت به معنای: **مقایسه عملکرد دانش آموز با عملکرد مورد انتظار و اظهارنظر درباره فاصله‌ای که این دو با هم دارند.**

✓ در حالت دیگر: داوری بین **عملکرد گذشته و حال** دانش آموز صورت می‌گیرد.

✓ توجه به سه مفهوم هنگام داوری عملکرد دانش آموز:

✓ ۱- **تلاش:** کوشش‌های فردی دانش آموز که برای تحقق اهداف و انتظارات صورت گرفته است. می‌توان بر اساس مشاهدات، فعالیت‌های ثبت شده و پروژه‌های انجام گرفته توسط دانش آموز داوری کرد.

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و
داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

واحد آموزشی ارزشیابی

✓ ۲- پیشرفت: ناظر به تغییرات حاصل از این کوشش‌هاست. می‌توان در آثار و تکالیف دانش‌آموز دنبال نمود. مثال: با بررسی چند نمونه از نوشته‌های دانش‌آموز اطلاعاتی از چگونگی پیشرفت وی در **زیبانویسی** به دست آورد.

✓ ۳- نتیجه: ناظر به میزان تحقق انتظارات است. البته، نتیجه گاهی نیز فراتر از انتظارات است و هنگام داوری درباره وضعیت دانش‌آموز باید این واقعیت مورد توجه قرار گیرد.

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و
داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

واحد آموزشی ارزشیابی

- ✓ به طور کلی داوری می‌تواند:
- ✓ (الف) درباره تلاش دانش‌آموز صورت گیرد؛
- ✓ (ب) درباره میزان و نحوه پیشرفت او باشد؛
- ✓ (ج) درباره نتایج به دست آمده از تلاش‌هایش باشد.
- ✓ در نوع اول و دوم، داوری بر اساس ملاک معین و مشخصی انجام نمی‌گیرد و صرفاً وضعیت گذشته و حال خود دانش‌آموز ملاک خواهد بود.
- ✓ در نوع سوم یعنی داوری درباره نتایج به دست آمده (عملکرد موجود) بر اساس ملاک معین و مشخص (عملکرد مطلوب) صورت می‌گیرد.

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و
داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

فرآیند آموزشی

- انواع داوری:

- ✓ ۱- داوری فرآیندی: آن گونه داوری است که در جریان رهبری و هدایت یادگیری صورت می گیرد.
- ✓ هدف داوری، بهبود و اصلاح یادگیری دانش آموزان است.
- ✓ به هنگام این گونه داوری ها از تبدیل نمودن چگونگی تلاش، پیشرفت و نتایج یادگیری دانش آموزان به رتبه و نمره خودداری می شود.
- ✓ این گونه داوری ها (نمره و رتبه) در بهبود یادگیری دانش آموزان نقش مثبت ندارد.
- ✓ بیشترین، مهم ترین و سازنده ترین داوری های معلم، داوری های فرآیندی است.

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و
داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

فرآیند آموزشی

- انواع داوری:

- ✓ ۲- داوری پایانی: منظور داوری هایی است که در پایان یک دوره آموزشی در خصوص عملکرد دانش آموز، به ویژه نتایج آن، انجام می شود.
- ✓ نسبت دادن داوری پایانی به این گونه داوری ها به اعتبار پایان دوره زمانی است. در حالی که بیشتر اطلاعات به دست آمده برای داوری پایانی در فرآیند یادگیری گردآوری و ساماندهی شده است.
- ✓ این داوری پایانی با داوری هایی که در خصوص عملکرد دانش آموزان بر اساس آزمون های مدادکاغذی تراکمی انجام می گرفته، متفاوت است. از این رو، ساز و کار این گونه داوری ها نیز متفاوت است.

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و
داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

واحد آموزشی ارزشی

- انواع دآوری:

- ✓ ۲- دآوری پایانی: منظور دآوری‌هایی است که در پایان یک دوره آموزشی در خصوص عملکرد دانش‌آموز، به ویژه نتایج آن، انجام می‌شود.
- ✓ نسبت دادن دآوری پایانی به این‌گونه دآوری‌ها به اعتبار پایان دوره زمانی است. در حالی که بیشتر اطلاعات به دست آمده برای دآوری پایانی در فرایند یادگیری گردآوری و ساماندهی شده است.
- ✓ این دآوری پایانی با دآوری‌هایی که در خصوص عملکرد دانش‌آموزان بر اساس آزمون‌های مدادکاغذی تراکمی انجام می‌گرفته، متفاوت است. از این‌رو، ساز و کار این گونه دآوری‌ها نیز متفاوت است.

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و
داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

واحد آموزشی ارزشی

✓ دآوری پایانی:

✓ مثال:

- ✓ ارائه گزارش یک معلم پیرامون عملکرد تحصیلی (میزان یادگیری) دانش‌آموزی در زمینه درس «زبان‌آموزی» در مرحله اول در بهمن ماه.
- ✓ محصولات یادگیری دانش‌آموز در پوشه‌کارش شامل: مجموعه‌ای از جمله اوراق املا، تکالیف نوشتاری (داستان، گزارش و...) و مانند این‌ها.
- ✓ دآوری: براساس اهداف و انتظارات این درس.

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و
داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

فراست‌آموزان را شناسایی کنید

- ✓ دو هدف آموزشی از اهداف این درس و نشانه‌های هر کدام:
- ✓ هدف ۱- کسب مهارت در نوشتن نشانه‌های فارسی
- ✓ نشانه‌ها:
- ✓ - درست نوشتن نشانه‌های فارسی (صامت و مصوت)
- ✓ - درست نوشتن واژه‌های کتاب
- ✓ - درست نوشتن واژه‌های جدید
- ✓ هدف ۲- کسب مهارت در جمله نویسی
- ✓ نشانه‌ها:
- ✓ - نوشتن جمله با کلمات جدید
- ✓ - بیان افکار خود در قالب جملات

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و
داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

فراست‌آموزان را شناسایی کنید

- ✓ **داوری:** براساس اهداف و انتظارات این درس.
- ✓ با داشتن این نشانه‌ها (ملاک‌ها) و مقایسه عملکرد موجود دانش‌آموز، درباره کسب مهارت‌های نوشتن او داوری می‌شود.
- ✓ به عبارتی، سطح عملکرد وی تعیین می‌شود.
- ✓ بنابراین، برای داوری درباره میزان تحقق یک هدف (انتظار آموزشی) توسط دانش‌آموز لازم است نشانه‌های تحقق هدف، کم و بیش، روشن شود و معلم هنگام داوری، آنها را مدنظر قرار دهد.
- ✓ بدون توجه به این نشانه‌ها، داوری ناقص و نادرست خواهد شد.

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و
داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

- ✓ **داوری:** گاهی داوری درباره میزان تحقق اهداف (انتظارات آموزشی) و تعیین سطح عملکرد دانش آموز با استفاده از مقیاس های رتبه ای کیفی.
- ✓ مقیاس های چهارسطحی ارزشیابی کیفی توصیفی: خیلی خوب - خوب - قابل قبول - نیازمند آموزش و تلاش بیشتر.
- ✓ داوری در خصوص میزان عملکرد دانش آموز با استفاده از این مقیاس ها، نیز بر اساس میزان تحقق نشانه های هر هدف.
- ✓ بررسی شواهد پیشرفت دانش آموز و میزان تحقق هر یک از نشانه های یک انتظار آموزشی (هدف) درباره سطح عملکرد وی، و قضاوت در مقیاس چهارگانه.

گام سوم - تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و
داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

- ✓ **درس علوم:**
- ✓ هدف (انتظار آموزشی): کسب مهارت مشاهده با استفاده از حواس.
- ✓ نشانه: استفاده از حواس. استفاده از ابزارهای ساده.
- ✓ سطوح عملکرد در این هدف:
- ✓ **خیلی خوب:** برای شناخت مواد، اشیا و پدیده های محیط اطراف، حداکثر حواس خود را به کار می گیرد. در صورت نیاز از ابزارهای کمکی مثل ذره بین استفاده می کند تا ویژگی های قابل دسترس موضوع مورد مطالعه را کشف کند.
- ✓ **خوب:** برای شناخت مواد، اشیا و پدیده های محیط اطراف، حواس خود را به کار می گیرد، اما نمی تواند همه ویژگی های قابل دسترس مواد را مشاهده کند.
- ✓ **قابل قبول:** برای شناخت مواد، اشیا و پدیده های محیط اطراف، به طور محدود از حواس خود استفاده می کند و به ویژگی های قابل دسترس موجود در آن ها توجه نمی کند.
- ✓ **نیازمند آموزش و تلاش بیشتر:** در کاربرد حواس برای شناخت ویژگی های شاخص مواد، اشیا و پدیده های اطراف مهارت اندکی دارد.

در بخش قبلی در رابطه با بدفهمی یک دانش آموز صحبت کردیم که معلم در سنجش آغازین متوجه تصویری شد که این دانش آموز کشیده و تصور دانش آموز مبنی بر اینکه نور از چشم ما خارج می شود و بر اجسام می خورد و برای همین دلیل است که ما میتوانیم اجسام را ببینیم. معلم برای آن که بتواند متوجه شود آیا درست فهمیده یا نه ، با دانش آموز صحبت می کند. طی صحبت ها از او توضیح می خواهد و می بیند که دانش آموز هم همین توضیحات را به معلم می دهد. و معلم مطمئن می شود که دانش آموز نسبت به این موضوع بدفهمی دارد.

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

ب- طراحی و ارائه تکالیف ترمیمی:
✓ مثال: بدفهمی دانش آموز در ارتباط با چگونگی دیدن اشیا.
قصه معلم: آگاهی از نحوه فهم دانش آموزان در علوم تجربی درباره نور و چگونگی دیدن اشیا با دانش آموزان. سنجش آغازین:
کشیدن یک نقاشی و نشان دادن این که اشیا چگونه توسط چشم دیده می شوند.
الف- بررسی نقاشی ها و ملاحظه فهم یکی از دانش آموزان:
نور خارج شده از چشم باعث دیدن جسم می شود.
ب- گفتگوی کوناهی با دانش آموز:
اطمینان از چنین تصویری از دیدن در دانش آموز.
نتیجه:
بر بردن به یک بدفهمی از طریق فعالیت یادگیری.

پیامد این سنجش آغازین برای معلم چیست؟ پی بردن به بدفهمی . سنجش آغازین یکی از شیوه هایی است که معلم اتخاذ می کند تا در ابتدای جلسات یادگیری بتواند دانش آموزان را مورد ارزشیابی آغازین قرار بدهد.

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

ب- طراحی و ارائه تکالیف ترمیمی:
✓ مثال: بدفهمی دانش آموز در ارتباط با چگونگی دیدن اشیا.
پیامد سنجش آغازین:
نمایش معلم برای رفع بدفهمی و اشتباه ذهنی دانش آموز.
راهکار سنی:
۱- تشریح واقعیت دیدن برای دانش آموز
۲- کشیدن نقاشی این کار توسط دانش آموز.
شیوه جدید (یادگیری فعال):
قرار دادن دانش آموز در جریان یک تجربه برای اصلاح بدفهمی.
تصمیم معلم: طراحی تجربه جدید (فعالیت یادگیری جدید) و فراهم کردن شرایط برای اصلاح فهم دانش آموز در خصوص چگونگی دیدن اشیا.

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

واحد آموزشی ارزشیابی

- مراحل طراحی و اجرای تکالیف ترمیمی:

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

واحد آموزشی ارزشیابی

- مراحل طراحی و اجرای تکالیف ترمیمی:

✓ 1- مشخص شدن هدف: باید این هدف باید با تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده از عملکرد دانش آموز/ دانش آموزان تعریف شود. یعنی باید در راستای اصلاح ضعف یا بهبود و ارتقای توانایی خاصی باشد.

✓ 2- تعریف فعالیتی مناسب برای دانش آموز: این فعالیت باید متناسب با هدف ضعف و توانایی دانش آموز/ دانش آموزان باشد و تفاوت در علایق فردی دانش آموزان، تفاوت در امکانات مدرسه و تفاوت در شرایط خانوادگی مانند سواد والدین در نظر گرفته شود.

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

واحد آموزشی ارزشیابی

- مراحل طراحی و اجرای تکالیف ترمیمی:

✓ 3- تجویز: ارائه تکلیف برای اجرا به دانش آموز/ دانش آموزان. - در این راستا: توجیه دانش آموز، افراد ذی نفع و همکار مانند: والدین و یا هم کلاسی ها، هم در خصوص چرایی (هدف اجرای تکالیف)، و هم در خصوص نحوه و چگونگی اجرای آن.

✓ 4- نظارت: بررسی روند اصلاح و بهبود عملکرد دانش آموز. - در صورت ضرورت، تجویز فعالیتهای تکمیلی دیگر برای دانش آموز جهت تداوم کار.

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

فرآیند تصمیم‌گیری

ب- طراحی و ارائه تکالیف ترمیمی:

- ✓ بیان یک تجربه (۱): اشتباه در تعداد دندان‌های حروف «س» و «ش»
- معلمی با بررسی اشتباهات نگارشی در نوشته‌های دانش‌آموزی متوجه می‌شود که وی بیش‌تر در نوشتن درست تعداد دندان‌های حرف‌های «س» و «ش» اشتباه می‌کند.
- او فکر می‌کند که دقت دیداری او در این زمینه کافی نیست. با آگاهی از این واقعیت، معلم تکلیفی را طراحی می‌نماید تا دقت دیداری او در نوشتن افزایش یابد.

تصمیم معلم:

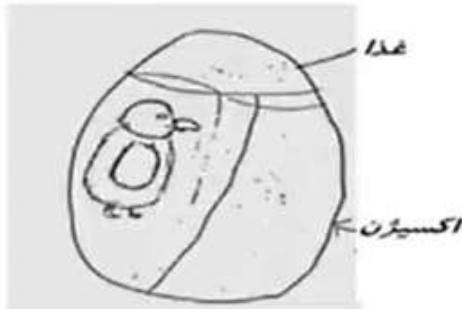
- طراحی تکلیف ترمیمی برای دانش‌آموز؛ او باید در طول یک هفته، با مطالعه‌ی متن کتاب‌های قصه، نشانه‌ی «س» و «ش» را شناسایی کند و دور آن‌ها را با مداد قرمز خط بکشد.
- طرح موضوع با مادر دانش‌آموز برای نظارت بر کار دانش‌آموز در طول یک هفته و گزارش به معلم.
- پیامد بعد از اجرای این فعالیت: کاهش اشتباهات یاد شده در نوشته‌های دانش‌آموز به طرز محسوس.

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

فرآیند تصمیم‌گیری

ب- طراحی و ارائه تکالیف ترمیمی:

- ✓ بیان یک تجربه (۲): «کج فهمی»
- معلمی از دانش‌آموزان می‌خواهد تا نحوه ی رشد جوجه در داخل تخم را نقاشی کنند. او با بررسی نقاشی‌ها با این مورد روبه‌رو می‌شود:

نتیجه بررسی:

- کج فهمی دانش‌آموز، تصور او بر این است که جوجه از همان ابتدا به طور کامل درون تخم وجود دارد و از اکسیژن و غذای ذخیره شده در تخم استفاده می‌کند.
- تصمیم معلم: طراحی فعالیت مناسب یادگیری و اجرای آن توسط دانش‌آموز.
- نظر شما: چه فعالیتی برای رفع این کج فهمی می‌توان طراحی کرد؟

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

لازمه‌های آموزشی

ج- طراحی و اجرای مداخله‌ها:

- ✓ یکی از ویژگی‌های مهم و اساسی ارزش‌یابی کیفی توصیفی، جهت‌گیری اصلاحی آن است. زیرا این الگوی ارزش‌یابی، هم اطلاعات لازم و هم فرصت مناسب را برای بهبود فرایند یادگیری فراهم می‌کند.
- ✓ هنگامی که ضعف‌ها و مشکلات یادگیری دانش‌آموزان شناسایی شد، لازم است که برای رفع آن‌ها اقداماتی صورت گیرد.
- ✓ دخالت کردن در روند گسترش و یا رفع تداوم این ضعف‌ها و مشکلات یادگیری، "مداخله" نامیده می‌شود.
- ✓ حذف موانع پیشرفت و از بین بردن دلایل و عوامل ضعف عملکرد دانش‌آموزان به نوعی «مداخله» محسوب می‌شود.

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

لازمه‌های آموزشی

ج- طراحی و اجرای مداخله‌ها:

- ✓ مفهوم «مداخله آموزشی» ارتباط تنگاتنگی با ارزش‌یابی کیفی توصیفی دارد.
- ✓ این مفهوم با مفهوم تکالیف درسی ترمیمی بسیار نزدیک است و گاه می‌توان گفت هم‌پوشی نیز دارد.
- ✓ با اعمال دقت و بررسی بر روی عملکرد دانش‌آموز تصمیم به این اقدامات (مداخله‌ها) گرفته شود.
- ✓ راه‌حل‌های اندیشیده شده، باید با ویژگی‌های دانش‌آموز و شرایط و امکانات محیطی (مدرسه و خانواده) متناسب باشد.
- ✓ این روند مداخله آموزشی هم اصلاح ضعف‌ها، و هم تقویت توانایی‌های ویژه دانش‌آموزان را شامل می‌شود و هر دو مورد توجه معلم قرار می‌گیرد.

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

لازمه‌های آموزشی

- انواع مداخله آموزشی:

- ✓ ۱- آموزش دانش‌آموز به دانش‌آموزان؛
- ✓ ۲- برگزاری کلاس‌های تکمیلی و جبرانی در طول سال تحصیلی.
- ✓ ۳- آموزش‌های ویژه به والدین؛
- ✓ ۴- آموزش روش‌های مطالعه؛
- ✓ ۵- آموزش روش‌های یادگیری؛
- ✓ ۶- ارائه تکالیف درسی ویژه متناسب با نیاز آموزشی دانش‌آموز؛
- ✓ ۷- آگاهی دادن به والدین در جهت حمایت بیشتر از دانش‌آموز؛

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

فراخوان آموزش

- انواع مداخله آموزشی:

- ✓ ۸- مداخله‌های حمایتی- مددکاری (حمایت مالی انجمن اولیا و مربیان و نهادهای خیریه بیرون از مدرسه)؛
- ✓ ۹- مداخله‌های مشاوره‌ای (معرفی دانش‌آموز به مراکز مشاوره برای بهبود و رفع مشکلات)؛
- ✓ ۱۰- مداخله‌های توانمندساز (اعتیاد والدین، طلاق والدین، فوت والدین، حاشیه‌نشینی و مانند اینها و تأثیر منفی بر عملکرد درسی دانش‌آموزان. مداخله معطوف به تقویت و توانمندسازی دانش‌آموز است)؛
- ✓ ۱۱- و هر فعالیت ویژه‌ای که معلم برای رفع موانع یادگیری دانش‌آموزان انجام می‌دهد.

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

فراخوان آموزش

- عوامل مؤثر در طراحی مداخله آموزشی:

- ✓ نخست: متناسب بودن مداخله با توان معلم.
- ✓ دوم: متناسب بودن مداخله با امکانات موجود، یعنی قابلیت اجرایی داشتن.
- ✓ سوم: متناسب بودن با علایق و توانایی دانش‌آموز/ دانش‌آموزان.
- ✓ چهارم: متناسب بودن با ضعف‌ها و قوت‌های دانش‌آموز/ دانش‌آموزان.

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

فراخوان آموزش

- مراحل مدیریت مداخله آموزشی:

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

فراخوان آموزش

- مراحل مدیریت مداخله آموزشی:

- ✓ ۱- تعریف مشکل و علت یابی آن: براساس تحلیل و تفسیر اطلاعات جمع آوری شده و دامنه ی آن.
- ✓ مشاوره گرفتن از افراد باتجربه، مراجعه به منابع علمی و کتابهای مرتبط؛ و البته تجارب اندوخته شده و متراکم خود معلم، در شناخت بهتر مسئله کمک خواهد کرد.
- ✓ ۲- شناخت راه حل: براساس نتایج گام قبلی و متناسب با شرایط موجود و امکانات در دسترس.
- ✓ ۳- اجرا: با مشخص شدن همکاران و حامیان اجرای مداخله و جلب مشارکت و همکاری آنان به ویژه والدین.
- ✓ ۴- نظارت: پایش (مراقبت) و هدایت مداخله در طول زمان.

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

فراخوان آموزش

ج- طراحی و اجرای مداخله:

- ✓ بیان یک تجربه : جا انداختن کلمات در املا
- از بررسی چندین املا ی یکی از دانش آموزانم متوجه شدم که به طور مکرر کلمات و جملات را جا می اندازد. به فکر فرو رفتم و پیش خود فکر کردم شاید در اثر بی توجهی و بازیگوشی است. اما این بازیگوشی از او در درسهای دیگر کمتر مشاهده می شد. به یاد می آورم که گاهی هم به پرسشهای من در درسهای دیگر پاسخ دقیقی نمی داد. این شواهد مرا به این فکر انداخت که مبدا شنوایی کودک مشکل داشته باشد. اما اگر این طور است چرا برخی روزها املا ی او بدون جا انداختن کلمه ای کامل است و گاهی بسیار اشتباه دارد. به هر حال، با صحبت با مادرش، به این واقعیت پی بردم که گوش سمت راست کودک مشکل دارد (شناسایی مشکل).

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

لازمه‌های ارتقا

ج- طراحی و اجرای مداخله:

✓ بیان یک تجربه: جا انداختن کلمات در املا

- این موضوع را با مدیر مدرسه در میان گذاشتم و نتیجه مشورت این شد که موضوع را با والدین او مطرح کنم و از آنها بخواهم که کودک را نزد پزشک متخصص ببرند (شناسایی راه حل).
- این اقدام انجام شد (اجرا).
- بعد از مدتی با پیگیری و درمان، کودک از خطر ناشنوایی نجات یافت و من در طی چند املاي بعدی مشاهده کردم که از آن پس مشکل جا انداختن کلمات املاي او مرتفع شده است (مشاهده و ارزیابی).

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

لازمه‌های ارتقا

د- تصمیم گیری درباره ارتقا یا تکرار پایه دانش آموز:

- اهمیت تصمیم گیری در باره تکرار پایه:

- ✓ در نظام آموزشی یکی از مهم ترین تصمیم های آموزشی، تصمیم گیری درباره ی ارتقا و تکرار پایه است.
- ✓ همچنین، مهم ترین و حساس ترین مداخله ها در جریان یادگیری رسمی در نظام آموزشی ما «تکرار پایه» است.
- ✓ تصمیم گیری درباره ارتقا یا تکرار پایه حساس و سرنوشت ساز است.
- ✓ تصمیم گیری نادرست، می تواند بر روند زندگی تحصیلی دانش آموز تأثیر مخرب داشته باشد.
- ✓ بسیاری از دانش آموزان را از تحصیل متنفر ساخته و به ترک تحصیل واداشته است.

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

لازمه‌های ارتقا

- مراحل تصمیم گیری در باره تکرار پایه:

- ✓ جمع بندی نهایی اطلاعات تحصیلی دانش آموزان در پاسخ دادن به این سؤال که «ارتقاء بلی یا خیر؟»، کار افراد آگاه و مسلط به مسائل تربیتی، یعنی معلمان می باشد که شامل سه مرحله است:

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

فرآیند آموزشی ارزشمند

- مراحل تصمیم گیری در باره تکرار پایه:

۱- توصیف: پرسش کلیدی این مرحله:

«وضعیت تحصیلی دانش آموز چگونه است؟»

✓ در این پرسش وضع موجود دانش آموز در خصوص میزان و چگونگی رسیدن به اهداف و انتظارات آموزشی توصیف می شود.

✓ توصیف وضعیت دانش آموز، وضعیت خانوادگی، توانایی ها و نگرش های او را نیز شامل می شود.

✓ به سخن دیگر، لازم است اطلاعات نسبتاً جامعی از دانش آموزان در معرض خطر شکست تحصیلی در دسترس باشد.

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

فرآیند آموزشی ارزشمند

- مراحل تصمیم گیری در باره تکرار پایه:

۲- تبیین: پرسش کلیدی این مرحله:

«دلایل ضعف یادگیری دانش آموز کدامند؟»

✓ باید تلاش نمود تا دلایل این افت عملکرد دانش آموز مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد.

✓ در واقع بدون شناخت درست از عوامل افت یادگیری دانش آموز، تصمیم گیری ناقص خواهد بود و گاه به نتایج نامناسبی منجر می گردد.

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

فرآیند آموزشی ارزشمند

- مراحل تصمیم گیری در باره تکرار پایه:

۳- تجویز: دو پرسش کلیدی این مرحله:

الف- «آیا راهایی برای جبران و رفع ضعف های دانش آموز (ترسیدن به انتظارات آموزشی) وجود دارد؟»

✓ این پرسش اقدامات مناسبی شامل فعالیت های یادگیری ویژه و مداخله ها را برای رفع و جبران ضعف ها مورد توجه قرار می دهد.

✓ این پرسش در فرآیند یادگیری و در طول سال تحصیلی مطرح می شود و در فرآیند مدیریت یادگیری به آن پاسخ داده می شود.

✓ بهترین فرصت برای بهبود و جبران ضعف های یادگیری دانش آموزان در طول سال تحصیلی است، نه پایان سال.

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

وزارت آموزش عالی

- مراحل تصمیم گیری در باره تکرار پایه:
- ۳- تجویز: دو پرسش کلیدی این مرحله:
- ب- «آیا تکرار پایه موجب جبران ضعفها خواهد شد؟»
- ✓ این پرسش ناظر به ضرورت تکرار پایه، بعد از موفق نبودن مداخله و فعالیت‌های یادگیری است.
- ✓ در این مرحله است که تصمیم به تکرار پایه برای مشکل یادگیری دانش آموز پیشنهاد می‌گردد.

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

وزارت آموزش عالی

- تصمیم گیری در باره تکرار پایه (جمع بندی):
- ✓ این پرسش‌ها باید به ترتیب توسط معلم و تصمیم‌گیرندگان درباره تکرار پایه یک دانش آموز پاسخ گفته شود.
- ✓ به طور کلی، اگر پاسخ پرسش‌های بالا «بلی» باشد، تصمیم بر ارتقاء پایه قرار می‌گیرد.
- ✓ اگر پاسخی که بعد از بررسی‌های انجام گرفته با پرسش مربوطه داده می‌شود، «خیر» باشد، لازم است اقدام بعدی صورت گیرد.
- ✓ اقدام بعدی بررسی شرایط و عوامل زمینه‌ای وضعیت دانش آموز در «معرض خطر» است.
- ✓ بعد از تبیین درست از چگونگی ضعف یادگیری دانش آموز می‌توان در خصوص تکرار پایه تصمیم نهایی را گرفت (حسنی، ۱۳۹۵).

گام چهارم - تصمیم گیری در باره ی چگونگی بهبود یادگیری

فرآیند آموزش ارزشیابی

فعالیت عملکردی ۱: طراحی تکلیف ترمیمی

فرض کنید دانش آموزی دارید که در فهم مفهوم مساحت مشکل دارد و متوجه نشده است که چرا برای به دست آوردن مساحت یک مستطیل باید طول و عرض را در هم ضرب کرد. با شناخت از مشکل دانش آموز، چه فعالیتی (تکلیف ترمیمی) را برایش طراحی می کنید تا مشکل او برطرف شود؟ طراحی خود را با دوستانتان به اشتراک بگذارید.

فعالیت عملکردی ۲: طراحی مداخله آموزشی

با مصاحبه با چند معلم باتجربه، نمونه‌ای از مداخله‌های آموزشی آنان در دروس زبان آموزی، هدیه‌های آسمان، ریاضی، علوم، قرآن، مطالعات اجتماعی و تربیت بدنی را جمع‌آوری و پادداشت کنید. نمونه مداخله های جمع آوری شده را با دوستانتان نقد و تحلیل کنید.

فرآیند اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی

فرآیند آموزش ارزشیابی

۱- تعیین/آگاهی از اهداف و انتظارات آموزشی و نشانه های تحقق آن ها

۲- جمع آوری اطلاعات درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

۳- تحلیل و تفسیر اطلاعات به دست آمده و داوری درباره میزان و چگونگی تحقق انتظارات آموزشی

۴- تصمیم گیری درباره ی چگونگی بهبود یادگیری

۵- ارائه بازخورد

معرفی کتاب :

۱. ارزشیابی توصیفی یعنی بازخورد مؤثر ، خانم دکتر طاهره رستگار، نشر موسسه فرهنگی

منادی تربیت

۲. مدیریت بازخورد از بهمن قره دغی ، نشر زنده اندیشان

گام پنجم - ارائه بازخورد

ارائه صورتی ارزشی

✓ معنی بازخورد:

✓ معنی لغوی بازخورد چیزی نزدیک به مفهوم «انعکاس» یا «بازتاب» است.
- مانند: برخورد صدای انسان در کوهستان با صخره‌های عظیم و برگشت آن و به گوش رسیدن.

معنای اصطلاحی آن عمیق‌تر و گسترده‌تر از معنای لغوی آن است.

✓ بازخورد، جریانی است که در آن نتایج و آثار اعمال و رفتار در محیط پیرامون دریافت می‌شود و براساس این اطلاعات دریافتی، اقدامات متناسبی با شرایط محیطی انجام می‌گیرد.

✓ به‌گونه‌ای، بازخورد موجب تداوم جریان مبادله اطلاعات با محیط می‌شود و رفتار و تصمیم، متناسب‌تر و مؤثرتر می‌گردد.

گام پنجم - ارائه بازخورد

ارائه صورتی ارزشی

✓ جایگاه بازخورد در کلاس درس و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی:

✓ متناسب با جریان ارتباط کلاسی، عنصر «بازخورد» در هر نظام ارزشیابی پیشرفت تحصیلی وجود دارد.

✓ در واقع ارزشیابی بدون بازخورد، ناقص و ناتمام خواهد بود.

✓ بازخورد، عبارت است از آگاهی یافتن دانش‌آموز و معلم از وضعیت توسعه و پیشرفت جریان یادگیری در کلاس درس.

گام پنجم - ارائه بازخورد

ارائه صورتی ارزشی

✓ جایگاه بازخورد در کلاس درس و الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی:

الف- وجود بازخورد در الگوی ارزشیابی سنتی:

✓ عمدتاً به صورت نمره - اطلاع دانش‌آموز از یادگیری خودش از طریق نمره.

✓ انعکاس نمره خام به دانش‌آموز یا افراد ذی‌نفع مانند والدین؛

✓ بدون هیچ تفسیر و توضیحی.

✓ در جریان هر ارتباطی، بازخورد باید:

✓ با معنا و روشن باشد.

✓ نمره به تنهایی نمی‌تواند:

✓ نقش یک بازخورد مناسب را ایفا نماید.

✓ بازخورد به صورت نمره ابهام دارد؛

✓ و به درستی ضعفها و قوت‌های یادگیری دانش‌آموز را مشخص نمی‌نماید.

گام پنجم - ارائه بازخورد

فرآیند آموزش ارزشیابی

ب- وجود بازخورد در الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی؛
✓ در واقع بازخورد: فعالیتی است که جریان یادگیری را در کلاس عمق می‌بخشد.

✓ بازخوردهای توصیفی:

✓ ۱- به دلیل سهولت در برقراری ارتباط و انتقال دقیق تر منظور و مقصود معلم، از عهده‌ی این منظور بهتر برمی‌آید.

✓ ۲- در واقع انعکاس ناوری معلم نسبت به فعالیت‌ها و نتایج یادگیری دانش‌آموز است، و فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموز از طریق بازخورد، در مسیر انتظارات آموزشی قرار می‌گیرد.

✓ ۳- با وجود بازخورد توصیفی: ارزش‌یابی، رشد دهنده، توانمندساز و بویا می‌شود.

گام پنجم - ارائه بازخورد

فرآیند آموزش ارزشیابی

ب- وجود بازخورد در الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی؛

✓ با دریافت هر بازخورد، دانش‌آموز در می‌یابد که در چه وضعیتی قرار دارد و باید به چه فعالیت‌هایی بپردازد.

✓ برای ادامه فعالیت یادگیری و بهبود آن چه انتظاراتی از او می‌رود و برای او کدام انتظارات آموزشی مهم‌تر است.

✓ در حقیقت بازخورد، ابزار اساسی هدایت فرایند یادگیری یاددهی است.

✓ از طریق بازخورد:

✓ ۱- آگاهی دانش‌آموزان درباره چگونگی مهارت و دانشی که کسب کرده‌اند؛

✓ ۲- اطلاع از این که چگونه توانایی‌های خود را ارتقا دهند.

✓ بنابراین: دامنه تجربیات دانش‌آموزان در جریان یادگیری توسعه می‌یابد (حسینی، ۱۳۹۵).

ارزشیابی توصیفی جلسه دهم

توضیحات به همراه اسلاید ها

تنظیم: فاطمه رنگریز

ویدئو ۵۴:

گام پنجم - ارائه بازخورد

✓ بازخورد مؤثر دو وجه مثبت دارد:

۱- وجه شناختی
۲- وجه انگیزشی

✓ زمانی که دانش آموز هدفهای آموزشی را بشناسد، از ضعفهای خود در رسیدن به آن هدفها آگاه شود، مهارت شناختی پیدا می کند زمانی که دانش آموز خود تشخیص می دهد که تا چه اندازه به هدفها نزدیک شده است و چه شکافی را باید پر کند، قادر به کنترل فرایند یادگیری خویش است.

✓ توانایی کنترل فرایند یادگیری فردی به دانش آموز اعتماد به نفس می دهد که خود باعث ترغیب وی به برداشتن گام بعدی می شود و خوب می دانیم که عامل رغبت و انگیزه، نقش بسیار مهمی در فرایند آموزش دارد (رستگار، ۱۳۹۰).

بحث بازخورد بسیار مهم هست و سرنوشت دانش آموز را میتواند در تصمیمهای پایانی مشخص کند.

بازخوردهای موثر را وقتی از یک جنبه بررسی میکنیم دوتا جنبه مثبت دارد.

۱- جنبه شناختی ۲- جنبه انگیزشی

۱- جنبه شناختی: دانش آموز ما با گرفتن بازخوردها نسبت به اینکه تا چه میزان با اهداف و انتظارات فاصله دارد آگاه میشود. این آگاهی آن شکاف موجود بین وضعیت کنونی دانش آموز با وضعیت مطلوبی که بایستی به آن دست پیدا میکرد را مشخص میکند این شناخت دانش آموز او را نسبت به اینکه وضعیت موجودش تا وضعیت مطلوبش چقدر فاصله دارد آگاه می کند. این آگاهی نسبت به فاصله خود دانش آموز را هم انگیزه مند می کند که برای رسیدن به آن

اهداف تلاش بکند. مثل جا انداختن املا، گج فهمی ها، بدفهمی ها (وقتی دانش آموز تصویری را میکشد و ما متوجه میشویم که برایش کج فهمی یا بدفهمی اتفاق افتاده با طراحی فعالیتها ما آمدم در معرض تجربه جدید قرار دادیم) حتی دانش آموز وقتی ما می آییم فعالیتها را طراحی میکنیم که در حد توانش باشد که بتواند انجام دهد دانش آموز ما دارای اعتماد به نفس بیشتری میشود و این اعتماد به نفس باعث ترغیب به انجام آن فعالیت میشود پس جنبه انگیزشی بازخورد موثر در این راستا فعال میشود.

گام پنجم - ارائه بازخورد

فرآیند آموزشی ارزشیابی

✓ جایگاه معلم در جریان مدیریت بازخوردها:

- ✓ از فعالیت‌های مهم معلم در فرایند تدریس و ارزش‌یابی، ارائه‌ی بازخوردهای مؤثر و پیوسته است.
- ✓ معلم یک عضو بسیار تعیین‌کننده کلاس است.
- ✓ آگاهی‌های فنی و تخصصی از جریان یادگیری را رهبری می‌کند.
- ✓ او در جریان مدیریت بازخوردها، به صورت یک هم‌سفر آگاه و در عین حال ساده و صمیمی بازخورد می‌دهد.
- ✓ نیازی نیست در بازخوردها این تسلط را به رخ دانش‌آموزان بکشد و بازخوردهایش به صورت پند و نصیحت باشد.
- ✓ گاهی بیان و توصیف واقعیت یا طرح یک پرسش، و تأثیر پایداری بر روند یادگیری دانش‌آموز دارد.

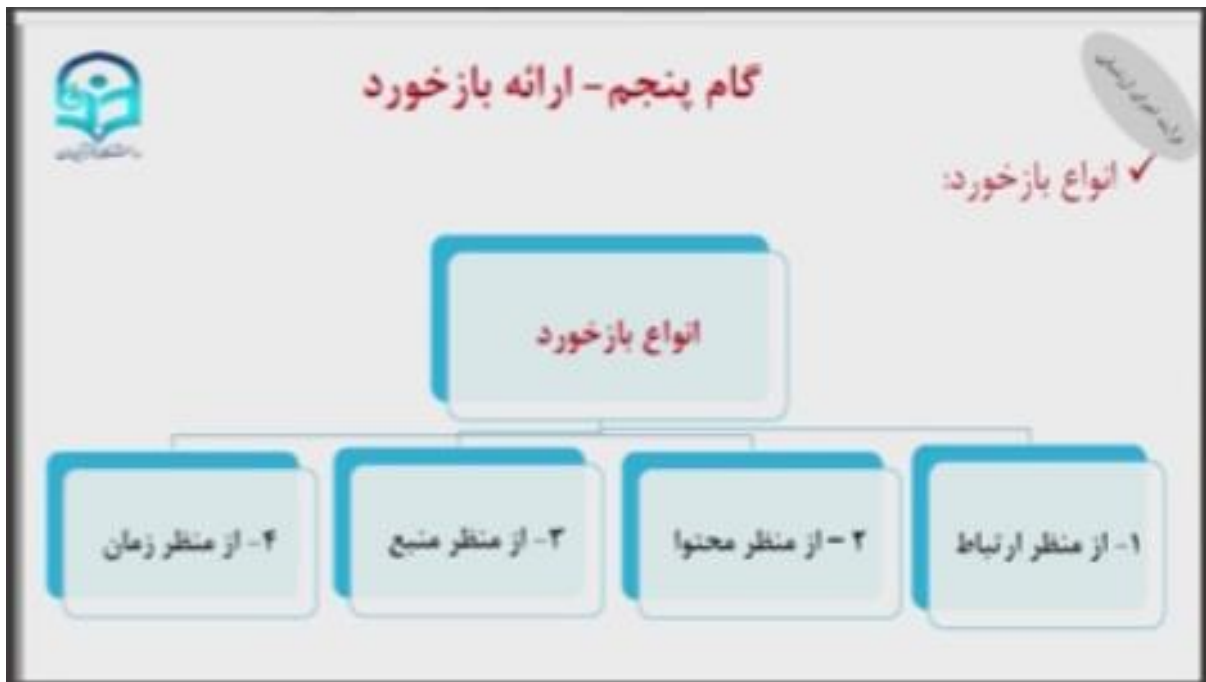
مدیریت امور پردیسهای استانی دانشگاه فرهنگیان اسفهان
ارزشیابی کیفی توصیفی
دکتر پوران خروشی

مدیریت بازخورد با معلم هست چون معلم رهبر کلاس هست. جریان یاددهی یادگیری در کلاس اتفاق می افتد و معلم بصورت مستقیم با دانش آموزان در تعامل هست بنابراین از هر چه آگاهی های فنی، تخصصی و هرزمینه ای که دانش آموزانم در جریان یادگیریشون هست معلم مطلع هست و آگاهی دارد بنابراین باید بازخوردها را مدیریت بکنم و باید فکر کنم و بازخورد موثر بدهم.

گاهی وقتها ممکن است بعضی از معلمین مرتکب خطایی بشویم منتهی سر دانش آموزانمان بزاریم و در آن راستا فعالیتی را که طراحی کردیم و بهش دادیم و بازخوردی را که بهش میدهیم همراه با این باشد که من این کار را کردم، چنین چیزی را باید از عرصه کاریمون برطرف کنیم. از طرفی برخی از معلمین فکر میکنند که بازخورد موثر یعنی اینکه دانش آموز را مرتب پند

و نصیحت کنند در صورتی که نصیحت باز خورد موثر نیست و مشکل دانش آموز را حل نمی کند.

گاهی توصیف ساده از آن شرایطی که دانش آموز باید انجام دهد و بعضی مواقع طرح یک سوال ذهن دانش آموز را انگیزه مند میکند و این مسیر یادگیری را برایش مشخص تر میکند. ما باید فکر کنیم چه کاری می توانیم بکنیم که موثر باشد در روند یادگیری دانش آموز و این روند پایدار باشد.

اگر نقشه مفهومی را کنار دست خود داشته باشید وقتی که من زیر مجموعه های اینها را که مطرح می کنم تیتراژها را اضافه کنید تا به یادگیری شما کمک کند

گام پنجم - ارائه بازخورد

فرآیند آموزش

✓ انواع بازخورد:

گام پنجم - ارائه بازخورد

فرآیند آموزش

- انواع بازخورد:

- ✓ ۱- از منظر ابزار ارتباط
- ✓ در فرآیند ارتباط کلاسی عمده پیامها از طریق دو ابزار گفتار و نوشتار منتقل می‌شوند.
- ✓ ۱-۱- بازخوردهای شفاهی (گفتاری):
- ✓ رایج‌ترین و شایع‌ترین بازخوردها در ارزشیابی کیفی توصیفی هستند. اثربخشی این بازخوردها به دلیل «به موقع بودن»، «مجاورت با موقعیت یادگیری» و «زنده بودن آن» بسیار بالاست.
- مانند: گفتگوی معلم با دانش‌آموزی که در حال حل کردن یک مسئله است.
- ✓ تأثیرگذاری بسیار و قدرت انگیزشی بیشتر بازخوردهای گفتاری به لحاظ انتقال حالات گوینده.
- ✓ انعطاف پذیری بازخوردهای گفتاری و سازگاری بهتر با شرایط مخاطب.
- ✓ برخی از ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات به ویژه «پرستش‌های بیکر» اساساً زنجیره‌ای از این بازخوردهای گفتاری هستند.

بازخورد از منظر ارتباط: می‌دانید در یک جامعه انسانی یک فرستنده هست، یک گیرنده هست، پیامی هست که داره ردوبدل میشود و این پیام ردوبدل بازخوردی را دریافت میکند. خب ارتباط درون کلاس معلم دانش آموز مطالب کتابی و محتواهایی که پیرامون مسائل آموزشی هست و چگونگی طرح شدن

آنها و اتفاقاتی که در کلاس می افتد نهایتاً رفت و برگشت این پیامها باعث میشود که بازخوردهای شفاهی در عرصه کاریمون بوجود بیاید.

رایج ترین و شایعترین بازخورد که در بیشتر جلسات آموزشی استفاده می شود بازخوردهای شفاهی هست، بازخوردهای شفاهی به دلیل اینکه در شرایط زنده کلاس ما داره اتفاق می افتد، به لحاظ اینکه مجاورت دارد با آن پدیده و مفهومی که داریم کار میکنیم و به لحاظ اینکه به موقع هست و تناسب دارد با آن ساعت می تواند خیلی خوب در جریان کاری ما استفاده شود.

فرض کنیم دانش آموزی را می آوریم تا مسئله ای از ریاضی حل کند در جریان حل این مسئله شما از دانش آموز می خواهید توضیح بدهد روند کارش را. ابتدا فهم مسئله بعد چگونگی و بعد استفاده از قاعده و فرمول و جوابی که بدست می آورد. مرتباً بین شما و دانش آموز داره این تعامل صورت می گیرد و بازخورد شفاهی میدهید، مثلاً ممکن است بگویید دخترم بلندتر صحبت کن، آفرین چه راه حل جالب و ابتکاری، از طرفی حالات چهره در انتقال این بازخوردهای شفاهی بسیار موثر هستند و قدرت انگیزشی زیادی دارند.

یکی از ابزارها پرسشهای پیگر هست، پرسشهای پیگیر وقتی استفاده میکنیم بسیار زیاد در آن بازخوردهای شفاهی وجود دارد.

گام پنجم - ارائه بازخورد

انواع بازخورد:

- ✓ ۱-۱- بازخوردهای شفاهی
- ✓ الف- بازخوردهای شفاهی فردی:
- ✓ بقیه دانش آموزان در جریان محتوای بازخورد قرار نمی گیرند.
- ✓ اساساً صورت خوشی ندارد که همکلاسی‌ها از محتوای گفتگوی معلم و دانش آموز آگاه شوند. ممکن است پیامدهای نامناسبی داشته باشد.
- ✓ معلم، ترجیح می‌دهد به صورت رو در رو درباره موضوع یا مسئله‌ای با دانش آموز به گفتگو بپردازد و از او توضیح بخواهد.
- ✓ در حین شنیدن توضیحات او به فهم و درک او از مسئله بی برد و راهنمایی‌های لازم را به او ارائه دهد.

بازخوردهای شفاهی می تواند فردی باشد، گاهی اوقات می خواهیم چیزی را به دانش آموز بگوییم که پیامد خوبی را جلوی دانش آموزان ندارد این را به صورت فردی با خود دانش آموز مطرح میکنیم ممکن است دانش آموز توضیحاتی داشته باشد که به ما بدهد و ما را به فهم مسئله یاری کند.

گام پنجم - ارائه بازخورد

انواع بازخورد:

- ✓ ۱-۱- بازخوردهای شفاهی
- ✓ ب- بازخوردهای شفاهی گروهی
- ✓ در موقعیت‌های یادگیری مختلف ضرورت می‌یابد.
- ✓ معلم، در این بازخوردها همه دانش‌آموزان یا بخشی از آنها را مورد خطاب قرار می‌دهد و با آنها به صورت گروهی گفتگو می‌کند.
- ✓ کاربرد این گونه بازخوردها:
- ✓ ۱- در هنگام جمع‌بندی مباحث کلاس
- ✓ ۲- در پایان یک فعالیت یادگیری
- ✓ ۳- گاهی در آغاز فعالیت یادگیری معلم برای ایجاد ارتباط ذهنی و گام یادآوری مباحث گذشته.
- ✓ ۴- بعد از اجرای یک آزمونک مدادکاغذی یا عملکردی، و ارائه تحلیل کلی‌اش از عملکرد یادگیری دانش‌آموزان

گاهی اوقات بازخوردهای شفاهی بصورت گروهی هست یعنی یک گروه از دانش آموزها که یک آزمایشی را انجام دادن، یک مرتبه به آنها برای انجام فعالیت بازخورد می‌دهید.

بازخوردهای گروهی در زمینه های مختلفی استفاده میشود، یک موقع داریم جمع بندی مطالب یک جلسه را میکنیم، گاهی در حین اجرای یک فعالیت هست، گاهی آغاز یک فعالیت، گاهی موقعی که آزمونک های مداد-کاغذی یا عملکردی را برگزار کردید بازخورد گروهی به کل کلاس می‌دهید.

گام پنجم - ارائه بازخورد

فرآیند آموزشی

- انواع بازخورد:

- ✓ ۱- از منظر ابزار ارتباط
- ✓ ۱-۲- بازخوردهای کتبی (نوشتاری):
 - ✓ در فرایند یادگیری گاهی لازم می‌شود که معلم دیدگاه و برداشت خودش را از عملکرد دانش‌آموز به صورت مکتوب به اطلاع او یا والدینش برساند.
 - مانند: یادداشت‌های معلم روی برگه‌های آزمون مدادکاغذی و عملکردی یا در حاشیه گزارش‌ها و نوشته‌های دانش‌آموزان.
- ✓ ویژگی عمده این نوع بازخوردها «فردی بودن» آنهاست.
- ✓ منظور از «فردی بودن»: معلم متناسب با وضعیت یادگیری دانش‌آموز بازخورد می‌دهد.
- ✓ بنابراین:
- بازخوردهای نوشتاری «لگو شده» یا یکسان و یکنواخت، بازخوردهای مناسب و مؤثری نیستند.

نوع دوم بازخوردها، بازخوردهای کتبی هستند که بصورت مکتوب شما در حاشیه گزارش‌ها، برگه‌ها و آزمون‌های دانش‌آموز می‌نویسید. ویژگی خاص این بازخورد این است که فردی هست ولی باید مواظب باشیم که بازخوردهای کلیشه‌ای و یکسان ندهیم که مؤثر نیست.

در نقشه مفهومی خود این بازخوردها را اضافه کنید ،چون با تکمیل کردن همه اینها به یادگیری بهتر شما کمک میکند.

۱- بازخورد شناختی: شناختی هست که معلم در واقع کسب میکند و این بازخورد را به دانش آموزش میدهد و آن هم متوجه میشود نسبت به اهداف و انتظارات همان وضعیت موجود تا وضعیت مطلوب. وقتی هدف و انتظارات برای دانش آموز مشخص میشه و در واقع اینکه چه چیزی را دانش آموز باید یاد بگیرد و دانش آموز در معرض چه یاد گرفتن هست و برایش مشخص باشد که این جلسه قراره چی یاد بگیره و در کل سال این اتفاق می افتد مرتباً در کلاسهای درس ما، دانش آموزان متوجه میشوند با فعالیتهای که معلم پیش بینی کرده و اجرا میکنه و کتاب تالیفی هم برای کمک معلم فعالیتهای را دارد دانش آموز هم متوجه میشود چه چیزی را باید یاد بگیرد. مثلاً شما در مورد نیرو، انرژی، نور در کتاب علوم در مطالعات درباره زندگی روستایی شهری ، اینها چه یاد گرفتن هست، همیشه اهداف و محتوای درسی، حالا در این زمینه چه فعالیتهای را باید انجام دهد، مثلاً فرض کنید که زندگی روستای و شهری از دانش آموز فعالیت خواسته شود که با نگاه به تصاویر کتاب مشخص کن کدام زندگی شهری و کدام روستای هست و آنها را با هم مقایسه کن، بنابراین دانش

آموز در حین کار چنانچه از شما بازخوردی بگیرد، بازخورد از نوع شناختی هست.

گام پنجم - ارائه بازخورد

انواع بازخورد:

- ✓ ۲. از منظر محتوا
- ✓ ۲-۲- بازخوردهای فرا شناختی: بازخوردهایی هستند که درباره روش‌ها و نحوه یادگیری دانش‌آموزان ارائه می‌شوند.
- ✓ محور این نوع بازخوردها «چگونه یاد گرفتن» است.
- ✓ به طور کلی درس گرفتن از خطاها و موفقیت‌ها زمینه رسیدن به فراشناخت را فراهم می‌کند.
- ✓ اگرچه تعداد این بازخوردها محدود است، اما تأثیر آنها در موفقیت‌های دانش‌آموزان بسیار زیاد است.

۲- بازخورد فراشناختی: در فراشناخت آنچه که محور این بازخورد هست چگونگی یاد گرفتن هست پس یک مقداری فرا تر از یاد گرفتن هست، چگونگی یاد گرفتن هست بنابراین این در نوع بازخورد فراشناختی حتی زمانی که از طرف شما به دانش‌آموز داده میشود دانش‌آموز از چگونگی خطاها و ضعف‌هایش و حتی از چگونگی موفقیت‌ها و پیشرفت‌هایش دارد درس عبرت می‌گیرد و اینها در یادگیری‌اش تأثیر دارد.

گام پنجم - ارائه بازخورد

فرآیند آموزشی

- تفاوت شناخت و فراشناخت:

- ✓ - شناخت:
- ✓ به همه فرایندهای عالی ذهن، از قبیل: تفکر، استدلال
- ✓ و فرایندهای پردازش اطلاعات مانند: ذخیره سازی و بازیابی اطلاعات اطلاق می شود.
- ✓ - فرا شناخت:
- ✓ آگاهی فرد به ساختار شناختی خود:
- ✓ نحوه فعالیت آن:
- ✓ و بهبود فعالیت هایش.

تفاوت بین شناخت و فرا شناخت: در شناخت فرد نسبت به فرایندهای عالی ذهنی آگاه میشود مثل تفکر کردن، تحلیل کردن، نسبت به پردازش این اطلاعات هم مثل ذخیره کردن و بازیابی شناخت پیدا میکند. اما در فرا شناخت، فرد نسبت به ساختار شناختی خودش که آگاه میشود تازه به نحوه ی فعالیت این ساختار شناختی و چگونگی بهبود بخشی به این فعالیتها هم آگاه میشود.

گام پنجم - ارائه بازخورد

فرآیند آموزشی

- ✓ - دو مقوله اساسی فرا شناخت:
- ✓ الف- دانش فراشناختی:
- ✓ دانش فرد به توانایی ها و ناتوانی های شناختی است.
- ✓ مثال: آگاهی فرد از ضعف حافظه خود و نوشتن مطالب مهم روی کاغذ (دانش فراشناختی فرد).
- ✓ ب- تجربه فراشناختی:
- ✓ آن دسته از تجربیات شناختی است که به اقدام شناختی ارتباط پیدا می کند.
- ✓ تجربه فراشناختی به فرد کمک می کند تا بفهمد که چگونه و با چه کیفیتی یک فعالیت شناختی را دنبال کند.
- ✓ بنابراین، آموزش فراشناخت به فرد کمک می کند تا:
- ✓ ۱- مدیریت فعالیت های شناختی خودش و بهبود بخشیدن آنها.
- ✓ ۲- یادگیری بهتر و انتقال بهتر و بیشتر آن فعالیتها.

مثال در قسمت فراشناختی من به عنوان یک فرد هم به توانایی های شناختی ام هم به ناتوانی های شناختی ام آگاهی دارم. مثلا فرض کنید در کلاس درس استاد نشسته اید استاد دارد تدریس میکند هنگام تدریس استاد بدون این که کسی به شما بگوید شما نت برداری میکنید این کار و چگونگی نت برداری شما فراشناخت می گویند یعنی شما به توانایی چگونگی گوش دادن و یادگیری خود شناخت دارید نسبت به اینکه اگر هم نت بردارید هم زود فراموش میکنید هم شناخت دارید، پس شناخت به توانایی و ناتوانایی های خود، میشود دانش فرا شناختی که نسبت به خودتون دارید. و این دانش فرا شناختی منجر به این شده که شما اقدام فراشناختی بکنید، این اقدام فراشناختی را تجربه فراشناختی میگوئیم، کمک میکند به ما چگونه و با چه کیفیتی بتوانیم یاد بگیریم.

بنابراین توصیه میشود آموزش فراشناخت به دانش آموزانتون داشته باشید.

آموزش فراشناخت می تواند کمک بدهد که دانش آموزان فعالیتهای شناختی خود را بهتر مدیریت کنند و یادگیریشان بهتر و سریعتر انجام میشود.

گام پنجم - ارائه بازخورد

ارائه بازخورد

- ✓ - نمونه مهارت های فراشناختی مفید در ارائه بازخورد:
- ✓ آموزش دادن به دیگران؛
- ✓ مطالعهی درس جدید قبل از شرکت در کلاس؛
- ✓ خلاصه کردن مطالب مورد بحث در کلاس؛
- ✓ نوشتن مطالب مهم در حاشیه کتاب؛
- ✓ پرسش و پاسخ با همکلاسی ها.
- ✓ - دو نمونه بازخورد فراشناختی:
- ✓ «دخترم... تو از طریق پرسش و پاسخ با دوستانت، مطالب درس را بهتر یاد می گیری.»
- ✓ «بسم... سعی کن بعد از نوشتن هر جمله آن را با صدای بلند بخوانی تا اشکال جملات را بفهمی. آن وقت جملات را درست کن.»
- ✓ توجه: در این گونه بازخوردها، معلم روش چگونه یاد گرفتن (یادگیری) را آموزش می دهد.

گام پنجم - ارائه بازخورد

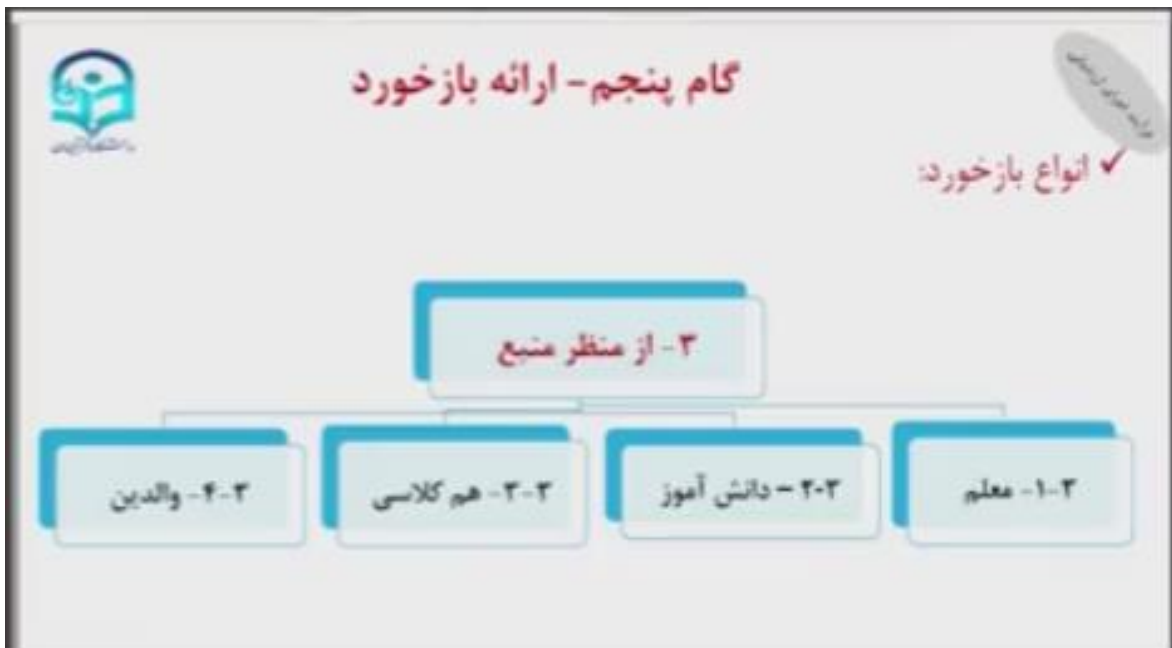
راهنمای آموزشی

- انواع بازخورد:

- ✓ ۲. از منظر محتوا
- ✓ ۲-۳. بازخوردهای عاطفی: این بازخوردها عمدتاً تشویقی هستند.
- ✓ آنها بر اساس موفقیت دانش‌آموز در کسب نتیجه یا پیشرفت در یادگیری یا تلاشی که برای تحقق اهداف یادگیری انجام می‌دهد، ارائه می‌شوند.
- ✓ هرچند نتیجه این بازخورد درک نسبی دانش‌آموز از موفقیت در یادگیری نیز هست.
- ✓ «آفرین»، «هزار آفرین» و مانند این‌ها.
- ✓ توجه: البته این گونه بازخوردها کلی گویی اند و از این نظر ابهام دارند که تشویق دانش‌آموز به چه منظوری صورت گرفته است؟
- ✓ حالات مختلف چهره به ویژه حالات مثبت معلم هنگام دیدن آثار و شنیدن نظرات دانش‌آموزان، از جمله این بازخوردها هستند.

خیلی توصیه نمی‌شود که بازخوردهای دارای ابهام مثل آفرین و... استفاده کنیم بهتر است روی عملکرد دانش‌آموز بازخورد عاطفی از نوع محتوایی داده شود.

حالات چهره معلم که در تماس با دانش‌آموز هست اگر مثبت باشد در واقع دانش‌آموز بازخورد عاطفی تشویقی را می‌گیرد و اگر منفی باشد در جنبه منفی عاطفی بازخورد می‌گیرد.

نقشه مفهومی خود را تکمیل کنید. منظر ارتباط را ملاحظه کنید عوامل انسانی که منبع بازخورد میشوند: معلم، دانش آموز، هم کلاسی، والدین هستند.

گام پنجم - ارائه بازخورد

انواع بازخورد:

- ✓ ۳- از منظر ارائه دهنده یا منبع بازخورد:
- ✓ تنها از سوی معلم به دانش آموزان ارائه نمی شود، بلکه منابع بازخورد در جریان یادگیری متنوع اند و می توانند منبع بازخورد باشند، از جمله:
- ✓ ۱-۳ دانش آموز به خودش (خود سنجی): بیشتر درباره آن صحبت شده است.
- ✓ ۲-۳ دانش آموز به دانش آموز (همسال سنجی): بیشتر درباره آن صحبت شده است.
- ✓ ۳-۳ دانش آموز به والدین: در واقع بیان خودسنجی دانش آموز است هنگامی که والدین از او می پرسند «امروز در مدرسه چه یاد گرفتی؟»

گام پنجم - ارائه بازخورد

- انواع بازخورد:

- ✓ ۳- از منظر ارائه دهنده یا منبع بازخورد:
- ✓ ۴-۳- معلم به والدین: با توجه به نقش ارزنده‌ی والدین در پشتیبانی و به سبب مسئولیت ویژه آنها در کمک به یادگیری دانش‌آموز، این نوع بازخوردها از اهمیت بالایی برخوردارند.
- ✓ ۵-۳- والدین به معلم: گاهی ضرورت دارد والدین دیدگاه‌های‌شان را درباره وضعیت یادگیری دانش‌آموز و نحوه انجام فعالیت‌هایش به اطلاع معلم برسانند و با او تبادل نظر کنند.
- ✓ ۶-۳- والدین به دانش‌آموز (والدسنجی): این نوع بازخوردها نیز سنجش والدین هستند.

بازخورد معلم به والدین: در نشست‌های که با والدین داریم و بهتر است که فاصله نشست‌ها کمتر باشد تا از همکاری و مشارکت والدین استفاده کنید، در این جلسه از عملکرد بچه‌ها به والدین بازخورد بدهید.

گام پنجم - ارائه بازخورد

✓ انواع بازخورد:

گام پنجم - ارائه بازخورد

ارائه بازخورد

- انواع بازخورد:

- ✓ ۴- از منظر زمان ارائه بازخورد و ارتباط با یادگیری
- ✓ ۴-۱- بازخوردهای فرآیندی: بازخوردهایی که دانش‌آموزان در جریان فعالیت‌های یادگیری خود دریافت می‌کنند.
- ✓ این بازخوردها، سازنده‌ترین شکل بازخورد در الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی هستند.
- ✓ این نوع بازخوردها، ارزشیابی را در سمت و سوی بهبود جریان یادگیری قرار می‌دهند.
- ✓ این نوع بازخوردها می‌توانند در موقع مقتضی ضعفها و قوت‌های یادگیری را انعکاس دهند و برای اصلاح و بهبود آنها انگیزه کافی ایجاد کنند.
- ✓ هدف از ایجاد بازخورد در حین فرآیند یاددهی یادگیری این است که این فرآیند همواره با نیازهای یادگیری دانش‌آموزان و انتظارات آموزشی منطبق و سازگار گردد.

از منظر زمان در بعد فرآیندی مشخص هست که در حین جریان آموزش هست، سازنده ترین شکل بازخوردها هست، چون نشئت گرفته از اهداف و انتظاراتی هستند که فاصله یادگیری را دارند نشان میدهند، به عبارتی ضعفهای دانش آموزو از طرفی می تواند پیشرفت های دانش آموز را نشان دهد، چون به موقع دارد بیان می شود می تواند ضعفها را پوشش دهد و قوتها را در مسیر توسعه قرار دهد.

گام پنجم - ارانه باز خورد

ارانه باز خورد

- اصول ارانه باز خورد:

- ✓ ۱- پیوسته باشد: دانش‌آموزان باید در حین فرایند و فعالیت یاددهی-یادگیری، همچنان دریافت‌کننده بازخوردها باشند.
- ✓ ۲- سودمند باشد: حاوی اطلاعاتی باشد که دانش‌آموزان را در اجرای فعالیت‌های‌شان (به منظور تحقق مطلوب انتظارات آموزشی) آگاه سازد.
- ✓ گاهی در جریان بازخورد دادن نباید تمامی راه‌ها را به دانش‌آموزان ارائه داد، بلکه باید آنان را هدایت نمود تا به تلاش و کوشش بیشتری ترغیب شوند.
- ✓ در واقع کانون توجه بازخوردها تحقق اهداف است. سودمندی هم باید به تحقق بهتر و بیشتر اهداف بینجامد.

گام پنجم - ارانه باز خورد

ارانه باز خورد

- اصول ارانه باز خورد:

- ✓ ۳- به موقع باشد: باید سر بزنگاه یادگیری، به دانش‌آموزان کمک کرد تا اصلاحات مناسب را در فرایند یادگیری خود انجام دهند.
- ✓ ۴- منبع بازخورد باید متنوع باشد: از منابع مختلف دریافت شود تا آثار و فعالیت دانش‌آموز از منظرهای مختلف و متفاوت بررسی شود.
- ✓ معلم، همکلاسی‌ها، والدین و خود دانش‌آموز برای بازخوردهای مؤثر به دانش‌آموزان منابع خوب و مطمئنی هستند.
- ✓ ۵- توضیحی باشد: دانش‌آموزان آن‌ها را بفهمند و به راحتی به معنا و مضمون آن پی ببرند.
- ✓ ۶- اخلاقی باشد: در ارانه بازخورد اصول اخلاقی مانند صداقت رعایت شود.

در قسمت بازخورد توضیحی، بازخورد تشریحی و بدون ابهام باشد و آن عمل را مشخص کنیم.

در قسمت بازخورد اخلاقی از کلمات و عباراتی که ممکن است دانش آموز را تحقیر کند و مورد تمسخر قرار دهد و یا شخصیت دانش آموز را زیر سوال ببرد پرهیز کنیم.

ویدئو ۵۷:

The screenshot shows a slide with the following text:

گام پنجم - ارائه بازخورد

۴-۲- بازخورد پایانی:

- ✓ بازخوردهایی که دانش آموزان یا والدین در پایان یک مرحله از یادگیری، مانند پایان نیمسال و پایان سال، به صورت گزارش مشروح پیشرفت تحصیلی، دریافت می کنند. (حسنی، ۱۳۹۵).

✓ مولفه های بازخورد:

- ✓ یک بازخورد کامل شامل دو بخش اصلی است:
- ✓ الف- توصیف وضعیت عملکرد دانش آموز (تلاش، پیشرفت و نتیجه)
- ✓ ب- ارائه رهنمود

در طول سال تحصیلی در ابتدایی نوبت اول و نوبت دوم را داریم بنابراین شم بصورت مشروح در پایان نیمسال که نوبت دوم میشود بازخورد پایانی را به والدین میدهید، بصورت مشروح گزارش مفصلی از پیشرفت تحصیلی دانش آموز می باشد، نوبت اول بازخوردهای فرایندی هست که در اختیار والدین قرار می دهید.

مولفه های بازخورد شامل دو قسمت هست ۱- وضعیت عملکرد دانش آموز را روی سه مولفه تلاش، پیشرفت، نتیجه یادگیری توصیف کنیم ۲- دادن رهنمود می باشد، راهنمایی های به دانش آموز که به چه صورت می تواند یادگیریش را بهتر پیش ببرد.

گام پنجم - ارائه بازخورد

- مؤلفه های بازخورد:

الف - مؤلفه ی توصیف عملکرد:

- ✓ در توصیف عملکرد دانش آموز باید به آن توجه نمود که مفاهیم از هم دیگر تمیز داده شود. این مفاهیم عبارتند از: تلاش، پیشرفت و نتیجه.
- ✓ الف- تلاش، همان کوشش های فردی دانش آموز است که برای تحقق اهداف و انتظارات صورت گرفته است.
- ✓ ب- پیشرفت، ناظر به تغییرات حاصل از این کوشش است.
- ✓ ج- نتیجه، همان میزان تحقق انتظارات می باشد.
- ✓ البته نتیجه گاهی نیز فراتر از انتظارات است که در توصیف وضعیت دانش آموز باید مورد توجه قرار گیرد.

گام پنجم - ارائه بازخورد

✓ **الف- مؤلفه ی توصیف عملکرد:**

✓ به عبارتی؛ این بخش دو قسمت دارد:

✓ الف) موفقیتها؛

✓ ب) بیان ضعفها و خطاهای احتمالی رخ داده در فعالیت های یادگیری دانش آموز.

✓ این بخش از بازخورد، دانش آموزان را با وضعیت واقعی خود آشنا می نماید.

✓ بیان موفقیت، هرچند محدود و اندک، بیش از بیان خطاها به دانش آموز اعتماد به نفس می دهد و انگیزه اش را برای یادگیری افزون می سازد.

گام پنجم - ارائه باز خورد

ب - مؤلفه ی رهنمود:

- ✓ بخش رهنمود بازخورد توصیفی، در واقع حاصل تحلیل نقاط ضعف و قوت کار دانش‌آموز است و تلاشی است که معلم به آن می‌پردازد تا فعالیت‌های دانش‌آموزان بهتر و مناسب‌تر در جهت انتظارات یادگیری هدایت شود.
- ✓ رهنمود می‌تواند یک اشاره و راهنمایی ساده باشد تا فعالیت دانش‌آموزان در مسیر مناسب قرار گیرد یا می‌تواند فعالیت‌های یادگیری گسترده‌تری را پیش‌نهاد کند.
- ✓ رهنمود، دانش‌آموز را در رفع خطاها و توسعه موفقیت‌هایش کمک می‌کند.
- ✓ بازخورد صرفاً به انعکاس **ضعف‌ها و قوت‌ها** محدود نمی‌شود.
- ✓ بنابراین:
- ✓ آنچه بازخورد را بویا و سازنده می‌سازد مؤلفه «رهنمود» است.

گام پنجم - ارائه بازخورد

ب - مؤلفه ی رهنمود:

- ✓ رهنمود می‌تواند **ترمیمی** باشد، یعنی دانش‌آموز را در جبران ضعفش در یادگیری کمک کند.
- ✓ رهنمود می‌تواند **امتدادی** باشد، یعنی به دانش‌آموز کمک کند تا یادگیری خود را توسعه دهد.
- ✓ رهنمود در این معنا با **تکلیف درسی** در معنای وسیع آن مرتبط می‌شود و در پرتو این تفسیر از بازخورد و رهنمود، مفهوم تکلیف نیز گسترده‌تر می‌شود.

رهنمود ترمیمی نظیر تکالیف ترمیمی که در قسمت فرآیند ارائه می‌کردیم.
رهنمود امتدادی نظیر تکالیف وسیع امتدادی که در طرح تکالیف داشتیم.

گام پنجم - ارائه بازخورد

- مثال:

- ✓ تکلیف: جمع آوری اطلاعاتی درباره گیاهان دارویی.
- ✓ هدف اصلی: پرورش مهارت جمع آوری اطلاعات.
- ✓ بازخورد معلم بعد از مشاهده گزارش دانش آموز:
- ✓ **قوت:** پرسم می بینم با تلاش و دقت زیاد، توانستهای اطلاعات مناسبی را به دست بیاوری.
- ✓ **ضعف:** مطالب شما درباره فواید درمانی گل بنفشه کامل نیست. نشانه گذاری در نوشته هایت نیز دقیق نیست.
- ✓ **رهنمود:** سعی کن آن را کامل کنی. گزارشات را یک بار دیگر بخوان و نشانه گذاری آن را اصلاح کن.

در این مثال بازخورد در سه مولفه بیان شده ابتدا نقاط قوت را بیان کرده، در قسمت دوم به ضعفش اشاره کرده و در قسمت سوم رهنمود میدهد.

گام پنجم - ارائه بازخورد

- به طور کلی رهنمودها و توصیه های معلم می تواند شامل این موارد باشد:

- ✓ یاد آوری برخی آموخته ها؛
- ✓ طرح پرسشی که دانش آموز را به فکر بیشتر وادارد و موجب شود او کارش را بازبینی کند؛
- ✓ یک راهکار برای پاسخ دادن به مسئله یا انجام فعالیت؛
- ✓ تصحیح بخش هایی از کار دانش آموز؛
- ✓ تکلیف یا فعالیت یادگیری ترمیمی؛
- ✓ حذف یا پیش نهاد حذف بخش هایی از کار دانش آموز؛
- ✓ راهکاری برای بسط کار و گسترش فعالیت؛

گام پنجم - ارائه باز خورد

- شیوه تولید و بیان باز خورد:

✓ نوشتن یا بیان باز خورد و به کار بردن عبارت هایی برای باز خورد وضعیت پیشرفت دانش آموزان، به دقت و مهارت نیاز دارد. نکاتی برای نگارش و ارائه بازخوردها شامل:

۱- باز خورد را با جملات و کلمات جذاب و برانگیزاننده آغاز نمایید.

✓ مانند:

✓ دخترم، تلاش شما بابت این که نوشته هایت را روان و درست خواندی و با دوستانت همکاری کردی قابل تحسین است.

✓ پسر خوبی، موفق شده ای که انشای درستی بنویسی ...

✓ همکاری شما با گروه قابل توجه است....

✓ خط شما خوانا و زیباست...

ویدئو ۵۶:

گام پنجم - ارائه باز خورد

- شیوه تولید و بیان باز خورد:

✓ نوشتن یا بیان باز خورد و به کار بردن عبارت هایی برای باز خورد وضعیت پیشرفت دانش آموزان، به دقت و مهارت نیاز دارد. نکاتی برای نگارش و ارائه بازخوردها شامل:

۱- باز خورد را با جملات و کلمات جذاب و برانگیزاننده آغاز نمایید.

✓ مانند:

✓ دخترم، تلاش شما بابت این که نوشته هایت را روان و درست خواندی و با دوستانت همکاری کردی قابل تحسین است.

✓ پسر خوبی، موفق شده ای که انشای درستی بنویسی ...

✓ همکاری شما با گروه قابل توجه است....

✓ خط شما خوانا و زیباست...

برای نوشتن باز خورد با کلمات جذاب بهتر است که ابتدای جمله از این کلمات استفاده شود.

گام پنجم - ارائه بازخورد

ارائه بازخورد

۲- از بازخوردهای مثبت افراطی خودداری شود.

- مانند:

- ✓ تو همیشه موفق هستی.
- ✓ من در شما استعداد فوق العاده‌ای می‌بینم.

۳- در هنگام بیان ضعف‌ها دانش‌آموز را تحقیر و سرزنش نکنید.

- ✓ به کارگیری جملات تمسخرآمیز برای دانش‌آموزان اخلاقی و تربیتی نیست.
- ✓ معلمی که روی گزارش ضعیف یک دانش‌آموز می‌نویسد:
- ✓ «با این کارت کمر غول را شکستی!» یا «شاهکار کردی!» بازخورد تمسخرآمیز و غیراخلاقی داده است که بر شخصیت دانش‌آموز، تأثیر منفی و مخرب می‌گذارد.

گام پنجم - ارائه بازخورد

ارائه بازخورد

✓ ۴- ضعف‌ها را صادقانه و دوستانه توصیف کنید.

- ✓ در بیان ضعف‌ها باید اصول اخلاقی را رعایت کرد و نباید خود فرد مدنظر قرار گیرد، بلکه عمل او باید به عنوان عمل ناموفق تلقی شود.
- ✓ در بازخوردها و توصیف ضعف‌های دانش‌آموزان این جمله‌ها را به کار نبرید:
- ✓ تو نمی‌دانی یا نمی‌توانی.
- ✓ تو همیشه اشتباه می‌کنی.
- ✓ تو قادر نیستی.
- ✓ همیشه کارهایت کثیف و نامرتب است.
- ✓ تو همیشه با بی‌حوصلگی می‌نویسی.

گام پنجم - ارائه بازخورد

ارائه بازخورد

- ✓ ۵- رهنمودهای شفاف و مشخص ارائه دهید.
- ✓ اگر تنها اشاره شود «باید بیشتر تلاش کنی»، «بیشتر دقت کن»، مبهم و نارسانه است.
- ✓ باید به دانش‌آموز گفت که لازم است چه فعالیتی را اجرا کند.
- ✓ جملات توصیه‌ای را می‌توان با این عبارتها نوشت:
 - ✓ لازم است که....
 - ✓ در زمینه.... به تقویت نیاز داری.
 - ✓ به نظر می‌رسد در زمینه.... نیاز به تمرین داری.
 - ✓ با اجرای این فعالیت‌ها در زمینه.... موفق می‌شوی.

گام پنجم - ارائه بازخورد

ارائه بازخورد

- ✓ ۶- بازخوردهای موزون را پیوسته به کار نبرید.
- ✓ نوعی بازخورد که عمدتاً با جملات آهنگین زیبا و عاطفی همراه است و برای دانش‌آموزان جذابیت دارد، بازخورد موزون می‌نامند.
- ✓ بیشتر این جملات شعرگونه، بازخوردهای کاملی نیستند و در کاربرد آنها نباید افراط کرد.
- ✓ برای مثال:
 - ✓ ای کودک مؤدب..... دفترت هست مرتب
 - ✓ انار دونه دونه..... مشقت شده نمونه
 - ✓ دانا و پرتوانی..... این موضوع را خوب می‌دانی

گام پنجم - ارائه بازخورد

ارائه بازخورد

- مدیریت زمان و ارائه ی بازخوردهای توصیفی

- ✓ **نخست:** از خود سنجی، همسال سنجی و سنجش والدین استفاده شود.
- ✓ **دوم:** در بسیاری از موارد، دانش‌آموزان به خوبی و کاملاً از عهده‌ی انجام تکالیف و پاسخ‌گویی به پرسش‌ها بر می‌آیند.
- ✓ لذا، نوشتن یک بازخورد نشویفی مبنی بر موفقیت در انجام فعالیت، مانند: "به خوبی به پرسش‌ها پاسخ دادی. متشکرم!"، در مقایسه با نوشتن نمره به صورت عدد و حروف، آن‌چنان وقت گیر نیست.
- ✓ **سوم:** گاهی می‌توان از بازخورد گروهی شفاهی استفاده نمود.

در مدیریت بازخوردها و ارائه آنها ما می‌توانیم از خودسنجی، هم‌سال سنجی و سنجش والدین استفاده کنیم، حتی بازخوردهای گروهی شفاهی بدهیم اگر برای بازخورد کتبی وقت کم داریم.

گام پنجم - ارائه بازخورد

ارائه بازخورد

فعالیت عملکردی ۱: چند نمونه از بازخوردهایی که معلمان به دانش‌آموزان خود می‌دهند، تهیه کرده و با توجه به مطالب بیان شده درباره بازخورد، آنها را دسته‌بندی کرده و مورد نقد و بررسی قرار دهید.

فعالیت عملکردی ۲: برای هر یک از انواع بازخورد، نمونه‌های مناسبی با در نظر گرفتن عملکرد فرضی دانش‌آموزان ابتدایی در دروس مختلف بنویسید.

الف- گزارش پیشرفت تحصیلی

- اصل پاسخگویی:

- ✓ اصل اساسی در بازخورد پایانی، اصل پاسخگویی است.
- ✓ مدرسه و معلم در برابر والدین و مدیریت در سطوح بالاتر و مراجع ذیصلاح، پاسخگو هستند و بر اساس آن باید چگونگی پیشرفت یادگیری دانش‌آموزان را به ذی‌نفعان گزارش دهند.
- ✓ بازخورد پایانی در واقع، همان «گزارش پیشرفت تحصیلی» است.
- ✓ در ارزشیابی سنتی، گزارش پیشرفت تحصیلی معادل «کارنامه» است.
- ✓ در ارزشیابی کیفی توصیفی، نوعی بازخورد پایانی است که در هر سال دوبار به دانش‌آموزان داده می‌شود.
- ✓ نکته قابل توجه:
- ✓ در ارزشیابی کیفی توصیفی، صرفاً برای تهیه گزارش پیشرفت، ارزشیابی صورت نمی‌گیرد، بلکه ارزشیابی برای بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان صورت می‌گیرد.

تصویری که در پایین ملاحظه میکنید کاربرد گزارش تحصیلی است، معادل کارنامه در نظام ارزشیابی قبلی، ستون اول اسامی درسها، ستون دوم اهداف درسها، ستون سوم توصیف عملکرد دانش آموز به شیوه کیفیت کار او ستون آخر رتبه ای را که در آن درس میگیرد.

هریک از درسها به تفکیک با اهدافش در این گزارش پیشرفت تحصیلی مشخص شده اند. و انتهای آن عنوان شایستگی های عمومی را داریم. این گزارش پیشرفت تحصیلی وقتی توسط معلم نگارش میشود با نگاه بر آن فرآیند و اتفاقاتی که در طول آن فرآیند صورت گرفته تکمیل می شود.

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
تاسیس ۱۳۵۲

نام و نام خانوادگی: علی اصغر آهوانجیان زاده
پایه: بی اول ابتدایی
محل تولد: ۱۳۵۲

گروه	موضوع	توضیحات	نتیجه آزمون
فارسی	<ul style="list-style-type: none"> تفاوت جمع و مفرد تفاوت کلمات هم‌معنی تفاوت کلمات متضاد 	<ul style="list-style-type: none"> تفاوت جمع و مفرد: جمع از دو یا چند واژه تشکیل می‌دهد. مفرد یک واژه است. تفاوت کلمات هم‌معنی: کلماتی که معنی یکسان دارند. تفاوت کلمات متضاد: کلماتی که معنی برعکس دارند. 	خوب
انگلیسی	<ul style="list-style-type: none"> تفاوت کلمات هم‌معنی تفاوت کلمات متضاد 	<ul style="list-style-type: none"> تفاوت کلمات هم‌معنی: کلماتی که معنی یکسان دارند. تفاوت کلمات متضاد: کلماتی که معنی برعکس دارند. 	خوب
ریاضی	<ul style="list-style-type: none"> تفاوت جمع و مفرد تفاوت کلمات هم‌معنی تفاوت کلمات متضاد 	<ul style="list-style-type: none"> تفاوت جمع و مفرد: جمع از دو یا چند واژه تشکیل می‌دهد. مفرد یک واژه است. تفاوت کلمات هم‌معنی: کلماتی که معنی یکسان دارند. تفاوت کلمات متضاد: کلماتی که معنی برعکس دارند. 	خوب
علوم تجربی	<ul style="list-style-type: none"> تفاوت کلمات هم‌معنی تفاوت کلمات متضاد 	<ul style="list-style-type: none"> تفاوت کلمات هم‌معنی: کلماتی که معنی یکسان دارند. تفاوت کلمات متضاد: کلماتی که معنی برعکس دارند. 	خوب
هنر	<ul style="list-style-type: none"> تفاوت کلمات هم‌معنی تفاوت کلمات متضاد 	<ul style="list-style-type: none"> تفاوت کلمات هم‌معنی: کلماتی که معنی یکسان دارند. تفاوت کلمات متضاد: کلماتی که معنی برعکس دارند. 	خوب
کتابخوانی	<ul style="list-style-type: none"> تفاوت کلمات هم‌معنی تفاوت کلمات متضاد 	<ul style="list-style-type: none"> تفاوت کلمات هم‌معنی: کلماتی که معنی یکسان دارند. تفاوت کلمات متضاد: کلماتی که معنی برعکس دارند. 	خوب

نتیجه آزمون: خوب

نام و نام خانوادگی: _____
تاریخ ثبت: _____

الف- گزارش پیشرفت تحصیلی

- نکات محوری گزارش های پیشرفت تحصیلی:

(۱) ارائه تصویری از عملکرد درسی دانش آموز:

- ✓ وضعیت دانش آموز برای هر درس مشروحاً توصیف می شود.
- ✓ این روش گزارش کاملاً توصیفی و تشریحی است.
- ✓ این گزارش به انتظارات آموزشی و میزان و نحوه تحقق آنها معطوف می باشد. بنابراین، آگاهی و شناخت انتظارات آموزشی برای تهیه کارنامه توصیفی لازم و ضروری است.
- ✓ قضاوت و داوری درباره عملکرد درسی و پیشرفت تحصیلی دانش آموز بر اساس شواهد و مستندات (آزمون های مداخله ای، آزمون های عملکردی، تکالیف و مانند این ها) است که معلم با ابزارهای مختلف آنها را گردآوری نموده و در پوشه کار و دفتر مدیریت کلاس سازماندهی کرده است.
- ✓ این عمل عمدتاً در هر ماده درسی به صورت مجزا انجام می گیرد.

چه خوب است در گزارش پیشرفت تحصیلی تصویر واقعی از دانش آموز ارائه بکنیم، در این تصویر واقعی من معلم باید دقیقاً به اهداف درسها مسلط باشم، این اهداف و انتظارات را در کل سال تحصیلی با اجرای فعالیتهای، با بکارگیری ابزارهای هفتگانه در ارزشیابی کیفی توصیفی اطلاعاتش را جمع آوری کرده باشم و بعد در هر ماده درسی ببینم این اهداف محقق شدن یا نه، به چه میزان و چگونه، و توصیف عملکرد کنم

گام پنجم - ارائه بازخورد

ارائه بازخورد

- شیوه تولید و بیان بازخورد:

✓ نوشتن یا بیان بازخورد و به کار بردن عبارت هایی برای بازخورد وضعیت پیشرفت دانش آموزان، به دقت و مهارت نیاز دارد. نکاتی برای نگارش و ارائه بازخوردها شامل:

۱- بازخورد را با جملات و کلمات جذاب و برانگیزاننده آغاز نمایید.

- ✓ مانند:
- ✓ دخترم، تلاش شما بابت این که نوشته هایت را روان و درست خواندی و با دوستانت همکاری کردی قابل تحسین است.
- ✓ پسر خوبم، موفق شده ای که انشای درستی بنویسی ...
- ✓ همکاری شما با گروه قابل توجه است....
- ✓ خط شما خوانا و زیباست...

گام پنجم - ارائه بازخورد

ارائه بازخورد

۲- از بازخوردهای مثبت افراطی خودداری شود.

- مانند:

- ✓ تو همیشه موفق هستی.
- ✓ من در شما استعداد فوق العاده ای می بینم.

۳- در هنگام بیان ضعفها دانش آموز را تحقیر و سرزنش نکنید.

- ✓ به کارگیری جملات تمسخرآمیز برای دانش آموزان اخلاقی و تربیتی نیست.
- ✓ معلمی که روی گزارش ضعیف یک دانش آموز می نویسد:
- ✓ «با این کارت کمر غول را شکستی!» یا «شاهکار کردی!» بازخورد تمسخرآمیز و غیر اخلاقی داده است که بر شخصیت دانش آموز، تأثیر منفی و مخرب می گذارد.

گام پنجم - ارائه بازخورد

ارائه بازخورد

۴- ضعفها را صادقانه و دوستانه توصیف کنید.

- ✓ در بیان ضعفها باید اصول اخلاقی را رعایت کرد و نباید، خود فرد مدنظر قرار گیرد، بلکه عمل او باید به عنوان عمل ناموفق تلقی شود.
- ✓ در بازخوردها و توصیف ضعفهای دانش آموزان این جملهها را به کار نبرید:
- ✓ تو نمی دانی یا نمی توانی.
- ✓ تو همیشه اشتباه می کنی.
- ✓ تو قادر نیستی.
- ✓ همیشه کارهایت کثیف و نامرتب است.
- ✓ تو همیشه با بی حوصلگی می نویسی.

گام پنجم - ارائه بازخورد

ارائه بازخورد

- ✓ ۵- رهنمودهای شفاف و مشخص ارائه دهید.
- ✓ اگر تنها اشاره شود «باید بیشتر تلاش کنی»، «بیشتر دقت کن»، مبهم و نارسا است.
- ✓ باید به دانش‌آموز گفت که لازم است چه فعالیتی را اجرا کند.
- ✓ جملات توصیه‌ای را می‌توان با این عبارتها نوشت:
- ✓ لازم است که....
- ✓ در زمینه.... به تقویت نیاز داری.
- ✓ به نظر می‌رسد در زمینه.... نیاز به تمرین داری.
- ✓ با اجرای این فعالیت‌ها در زمینه... موفق می‌شوی.

گام پنجم - ارائه بازخورد

ارائه بازخورد

- ✓ ۶- بازخوردهای موزون را پیوسته به کار نبرید.
- ✓ نوعی بازخورد که عمدتاً با جملات آهنگین زیبا و عاطفی همراه است و برای دانش‌آموزان جذابیت دارد، بازخورد موزون می‌نامند.
- ✓ بیشتر این جملات شعرگونه، بازخوردهای کاملی نیستند و در کاربرد آنها نباید افراط کرد.
- ✓ برای مثال:
- ✓ ای کودک مؤدب..... دفترت هست مرتب
- ✓ انار دونه دونه..... مشقت شده نمونه
- ✓ دانا و پرتوانی..... این موضوع را خوب می‌دانی

گام پنجم - ارائه بازخورد

ارائه بازخورد

- مدیریت زمان و ارائه‌ی بازخوردهای توصیفی
- ✓ نخست: از خود سنجی، هم‌سال سنجی و سنجش والدین استفاده شود.
- ✓ دوم: در بسیاری از موارد، دانش‌آموزان به خوبی و کاملاً از عهده‌ی انجام تکالیف و پاسخ‌گویی به پرسش‌ها بر می‌آیند.
- ✓ لذا، نوشتن یک بازخورد تشویقی مبنی بر موفقیت در انجام فعالیت، مانند: "به خوبی به پرسش‌ها پاسخ دادی. متشکرم!"، در مقایسه با نوشتن نمره به صورت عدد و حروف، آن‌چنان وقت‌گیر نیست.
- ✓ سوم: گاهی می‌توان از بازخورد گروهی شفاهی استفاده نمود.

گام پنجم - ارائه بازخورد

وزارت آموزش عالی

فعالیت عملکردی ۱: چند نمونه از بازخوردهایی که معلمان به دانش‌آموزان خود می‌دهند، تهیه کرده و با توجه به مطالب بیان شده درباره بازخورد، آنها را دسته‌بندی کرده و مورد نقد و بررسی قرار دهید.

فعالیت عملکردی ۲: برای هر یک از انواع بازخورد، نمونه‌های مناسبی با در نظر گرفتن عملکرد فرضی دانش‌آموزان ابتدایی در دروس مختلف بنویسید.

الف - گزارش پیشرفت تحصیلی

- اصل پاسخگویی:

- ✓ اصل اساسی در بازخورد پایانی، اصل پاسخگویی است.
- ✓ مدرسه و معلم در برابر والدین و مدیریت در سطوح بالاتر و مراجع ذی‌صلاح، پاسخگو هستند و بر اساس آن باید چگونگی پیشرفت یادگیری دانش‌آموزان را به ذی‌نفعان گزارش دهند.
- ✓ بازخورد پایانی در واقع، همان «گزارش پیشرفت تحصیلی» است.
- ✓ در ارزشیابی سنتی، گزارش پیشرفت تحصیلی معادل «کارنامه» است.
- ✓ در ارزشیابی کیفی توصیفی، نوعی بازخورد پایانی است که در هر سال دوبار به دانش‌آموزان داده می‌شود.
- ✓ نکته قابل توجه:
- ✓ در ارزشیابی کیفی توصیفی، صرفاً برای تهیه گزارش پیشرفت، ارزشیابی صورت نمی‌گیرد، بلکه ارزشیابی برای بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان صورت می‌گیرد.

الف - گزارش پیشرفت تحصیلی

- نکات محوری گزارش‌های پیشرفت تحصیلی:

(1) ارائه تصویری از عملکرد درسی دانش‌آموز:

- ✓ وضعیت دانش‌آموز برای هر درس مشروحاً توصیف می‌شود.
- ✓ این روش گزارش کاملاً توصیفی و تشریحی است.
- ✓ این گزارش به انتظارات آموزشی و میزان و نحوه تحقق آنها معطوف می‌باشد. بنابراین، آگاهی و شناخت انتظارات آموزشی برای تهیه کارنامه توصیفی لازم و ضروری است.
- ✓ قضاوت و داوری درباره عملکرد درسی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموز بر اساس شواهد و مستندات (آزمون‌های مدادکاغذی، آزمون‌های عملکردی، تکالیف و مانند این‌ها) است که معلم با ابزارهای مختلف آنها را گردآوری نموده و در پوشه‌کار و دفتر مدیریت کلاس ساماندهی کرده است.
- ✓ این عمل عمدتاً در هر ماده درسی به صورت مجزا انجام می‌گیرد.

ردیف	نام درس	شرح عملکرد	نمونه کار
1	فارسی	در این درس دانش‌آموز به خوبی با مفاهیم آشنا شده و در نوشتن متن‌ها دقت دارد. در کلاس مشارکت فعال دارد.	[نمونه کار فارسی]
2	ریاضی	در این درس دانش‌آموز در حل مسائل ساده موفق است. در یادگیری مفاهیم پایه مشکل ندارد.	[نمونه کار ریاضی]
3	علوم	در این درس دانش‌آموز به خوبی با مفاهیم آشنا شده و در نوشتن متن‌ها دقت دارد. در کلاس مشارکت فعال دارد.	[نمونه کار علوم]
4	تاریخ	در این درس دانش‌آموز به خوبی با مفاهیم آشنا شده و در نوشتن متن‌ها دقت دارد. در کلاس مشارکت فعال دارد.	[نمونه کار تاریخ]
5	هنر	در این درس دانش‌آموز به خوبی با مفاهیم آشنا شده و در نوشتن متن‌ها دقت دارد. در کلاس مشارکت فعال دارد.	[نمونه کار هنر]
6	موسیقی	در این درس دانش‌آموز به خوبی با مفاهیم آشنا شده و در نوشتن متن‌ها دقت دارد. در کلاس مشارکت فعال دارد.	[نمونه کار موسیقی]
7	انگلیسی	در این درس دانش‌آموز به خوبی با مفاهیم آشنا شده و در نوشتن متن‌ها دقت دارد. در کلاس مشارکت فعال دارد.	[نمونه کار انگلیسی]
8	فلسفه	در این درس دانش‌آموز به خوبی با مفاهیم آشنا شده و در نوشتن متن‌ها دقت دارد. در کلاس مشارکت فعال دارد.	[نمونه کار فلسفه]
9	پنل	در این درس دانش‌آموز به خوبی با مفاهیم آشنا شده و در نوشتن متن‌ها دقت دارد. در کلاس مشارکت فعال دارد.	[نمونه کار پنل]
10	کتابخانه	در این درس دانش‌آموز به خوبی با مفاهیم آشنا شده و در نوشتن متن‌ها دقت دارد. در کلاس مشارکت فعال دارد.	[نمونه کار کتابخانه]

- نمونه گزارش پیشرفت تحصیلی:

- بخشی از گزارش پیشرفت تحصیلی:

ریاضی

امیرمحمد در درس ریاضی تلاش خوبی داشته و پیشرفت او کاملاً محسوس است. او ریاضی را به خوبی می‌فهمد و با علاقه در فعالیت‌های یادگیری آن مشارکت می‌کند. او اکنون می‌تواند جهات اصلی را تشخیص دهد و اشیا را بر اساس ویژگی‌های مشترک آنها دسته‌بندی نماید. می‌تواند دو مجموعه را با هم مقایسه کند، و از یک تا ۹ را بخواند، بنویسد و جمع و تفریق‌های یک رقمی را انجام دهد.

الف- گزارش پیشرفت تحصیلی

۱) ارائه تصویری از عملکرد درسی دانش آموز:

- ✓ در بخش دیگر گزارش پیشرفت تحصیلی، معلم وضعیت کلی درسی دانش آموز را بر اساس هر ماده درسی مشخص می‌کند.
- ✓ در اینجا با ترکیب وضعیت آموزشی هر دانش آموز در انتظارات آموزشی هر ماده درسی، توصیف رتبه‌ای از وضعیت کلی دانش آموز در آن درس ارائه می‌شود.
- ✓ ترکیب کمی رتبه‌های به دست آمده در انتظارات هر درس ممکن نیست. یعنی نمی‌توان رتبه‌ها را با هم جمع کرد و میانگین گرفت.
- ✓ در واقع معلم برآورد کلی خود را با توجه به رتبه‌های به دست آمده در مجموعه انتظارات آموزشی درس ارائه می‌دهد.

الف- گزارش پیشرفت تحصیلی

۱) ارائه تصویری از عملکرد درسی دانش آموز:

- مثال:

- ✓ دانش آموزی در درس ریاضی، با حدود چهارده هدف، در ده مورد از اهداف و انتظارات رتبه «خوب» گرفته است و در دو مورد از اهداف رتبه «قابل قبول» به دست آورده است. در این حالت معلم نمی‌تواند رتبه‌ها را با هم جمع کند و از آنها میانگین بگیرد.
- ✓ او باید با نگاه کیفی به کلیت عملکرد دانش آموز و به ویژه نوع هدف‌ها، برای رتبه نهایی درس، تصمیم بگیرد و اهمیت اهداف در جمع‌بندی نهایی را مورد ملاحظه قرار دهد.

الف- گزارش پیشرفت تحصیلی

۲) توصیف وضعیت تربیتی و غیر درسی دانش آموز:

- ✓ از جنبه‌های تربیتی دانش آموز، توصیفی ارائه می‌شود.
- ✓ این بخش نیز به صورت مقیاس کیفی با عنوان گزارش تربیتی، ارائه می‌شود و اجزای مقیاس؛ شامل: رتبه‌های خیلی خوب، خوب، قابل قبول، و نیازمند تلاش و آموزش بیشتر، به سبب حساسیت گزارش، پس از ارائه توصیف عملکرد دانش آموز در هر درس آورده شده است.

الف- گزارش پیشرفت تحصیلی

۲) توصیف وضعیت تربیتی و غیر درسی دانش آموز:

- ✓ در این بخش **انتظارات و اهداف تربیتی** (اهداف مشترک همه برنامه‌های درسی) به شرح زیرند:
 - ✓ رعایت بهداشت و ایمنی؛
 - ✓ رعایت آموخته‌ها (ارزش‌ها) اخلاقی؛
 - ✓ مسئولیت‌پذیری؛
 - ✓ مشارکت در کار گروهی؛
 - ✓ احترام به ارزش‌های ملی و دینی؛
 - ✓ توجه به مطالعه و کتابخوانی؛
 - ✓ تلاش برای یادگیری بیشتر در مکان‌ها و زمان‌های مختلف.

الف - گزارش پیشرفت تحصیلی

۲) توصیف وضعیت تربیتی و غیر درسی دانش آموز:

✓ مصادیق و نشانه‌های این اهداف در پایه‌های مختلف دبستان ممکن است متفاوت باشد.

✓ معلم می‌تواند بر اساس نشانه‌های تحقق هر یک از این اهداف فهرست و آرسی تهیه نماید و در طول سال تحصیلی چند نوبت به ثبت مشاهدات خود بپردازد و در پایان سال بر مبنای جمع‌بندی این مشاهدات ثبت شده در فهرست و آرسی یا احیاناً واقعه‌نگاری‌ها، گزارش نهایی خود را در خصوص وضعیت تربیتی دانش آموز ارائه دهد (حسنی، ۱۳۹۵).

الف - گزارش پیشرفت تحصیلی

۲) توصیف وضعیت تربیتی و غیر درسی دانش آموز:

✓ مثال: نشانه‌های تحقق هدف «رعایت بهداشت و ایمنی».

• توجه به آراستگی و پاکیزگی خود و محیط و وسایل شخصی؛

• رعایت نکات بهداشت فردی و اجتماعی؛

• رعایت نکات ایمنی در انجام فعالیت و استفاده از وسایل.

✓ در شکل جدید گزارش پیشرفت تحصیلی، این بخش به نام «شایستگی‌های

عمومی» آمده است که شامل سه شایستگی فردی، شایستگی فرهنگی -

اجتماعی و شایستگی یادگیری می‌باشد.

ب- کارنامه تحصیلی - تربیتی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش
کارخانه تحصیلی - تربیتی
تیرمهر ۱۳۹۰

استان: ...
ناحیه: ...
شماره: ...
نام: ...
تاریخ تولد: ...

استان: ...
ناحیه: ...
شماره: ...
نام: ...
تاریخ تولد: ...

نام و نام خانوادگی: ...
شماره کارت ملی: ...
شماره شناسنامه: ...
تاریخ تولد: ...

نام درس	نمره اول	نمره دوم	تعمیراتی	نمره
فارسی				
عربی				
ریاضی				
علوم تجربی				
هنر				
تربیت بدنی				
مدرسه عالی استان				
ساختار ادبیات				
تاریخ و جغرافیا				
فرهنگ و آداب				
دانشگاه عالی استان				

مشارکت، آموزش و تربیتی دانش آموزان هر درس با مشخصات زیر می باشد: خوب - قابل قبول - نیازمند به آموزش و نیازمند به اصلاح می شود.

محل امضاء: ...
محل مهر: ...

آموزگار: ...
رئیس کارخانه تحصیلی: ...
معاون: ...

- پس از گزارش تکمیل پیشرفت تحصیلی برای نوبت اول و دوم، کارنامه تحصیلی - تربیتی تنظیم می شود که فقط رتبه فرد را در هر درس نشان می دهد. - چنانچه دانش آموزی در خرداد ماه ارتقا پیدانکند و در تابستان کلاس جبرانی بگذراند، بنابراین مجدداً برای او گزارش پیشرفت تحصیلی و کارنامه تکمیل و تنظیم خواهد شد.

- آئین نامه ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و تربیتی دوره ابتدائی

- دارای ۲۴ ماده
مصوب ۱۳۹۴/۰۴/۲۱
شورای عالی
آموزش و پرورش.

فهرست منابع:

- حسنی، محمد (۱۳۹۹). ارزشیابی آمیخته با یاددهی یادگیری. تهران: کوروش چاپ.
- حسنی، محمد (۱۳۹۵). راهنمای اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی. تهران: عابد.
- خوش خلق، ایرج (۱۳۹۱). اصول و راهنمای عملی آموزش گام به گام ساخت و تهیه آزمون عملکرد (با تأکید بر یافته های پژوهشی و مباحث یادگیری سازنده گرایی). تهران: زنده اندیشان.
- رستگار، طاهره (۱۳۹۱). ارزشیابی در خدمت آموزش. تهران: مؤسسه فرهنگی منادی تربیت.
- رستگار، طاهره (۱۳۹۰). ارزشیابی توصیفی یعنی بازخورد مؤثر. تهران: مؤسسه فرهنگی منادی تربیت.
- سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی (۱۳۹۷). راهنمای معلم در ارزشیابی توصیفی. تهران: وزارت آموزش و پرورش. سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی.
- سیف، علی اکبر (۱۳۹۵). روش های اندازه گیری و ارزشیابی آموزشی. تهران: نشر دوران.
- سیف، علی اکبر (۱۳۹۷). سنجش فرایند و فرآورده یادگیری (روش های قدیم و جدید). تهران: نشر دوران.
- فرهداغی، بهمن (۱۳۹۲). سنجش مشاهدات (شیوه های نو در خدمت ارزشیابی کیفی توصیفی). تهران: انتشارات زنده اندیشان.
- فرهداغی، بهمن (۱۳۹۳). خودسنجی و همسال سنجی، مقصد ارزشیابی کیفی توصیفی. تهران: انتشارات زنده اندیشان.